

Практическо ръководство относно политическото мнение

На 19 януари 2022 г. Европейската служба за подкрепа в областта на убежището (EASO) се преименува в Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA). Всяко позоваване на EASO, негови продукти и органи, следва да се разбират като отнасящи се до EUAA.

Отказ от отговорност

Преводът не е проверен за качество от компетентните национални органи. Ако смятате, че преводът не отговаря на съответната терминология на национално равнище, свържете се с EUAA.

Текстът е завършен през ноември 2022 г.

Нито Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA), нито лице, действащо от нейно име, носят отговорност за евентуалното използване на съдържащата се в настоящата публикация информация.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2023 г.

Печат ISBN 978-92-9403-313-0 Идентификатор на цифров обект BZ-05-22-044-BG-C
(doi): 10.2847/54259

PDF ISBN 978-92-9403-311-6 Идентификатор на цифров обект BZ-05-22-044-BG-N
(doi): 10.2847/550182

© Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA), 2022 г.

Илюстрация на корицата: rootstocks © iStock, 2018 г.

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че се посочва източникът. За използване или възпроизвеждане на снимки или друг материал извън обхвата на авторското право на EUAA трябва да се иска разрешение директно от носителите на авторското право

За ръководството

Защо е създадено настоящото ръководство? Мисията на Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA) е да подкрепя държавите — членки на ЕС, и асоциираните държави (държавите от ЕС+) посредством, наред с другото, общо обучение, общи стандарти за качество и обща информация за държавите на произход. В изпълнение на своята обща цел за подпомагане на усилията на държавите членки за въвеждане на общи стандарти и висококачествени процеси в рамките на общата европейска система за убежище (ОЕСУ) EUAA разработва общи практически инструменти и ръководства.

Как е изготвено настоящото ръководство? Настоящото ръководство е изготвено от експерти от държавите от ЕС с ценния принос на Европейската комисия, Върховния комисариат за бежанците на Организацията на обединените нации (ВКБООН) и Европейския съвет за бежанците и изгнаниците.

Издава се благодарност на членовете на работната група, подготвили проекта на настоящото ръководство — Aimilia Voulvouli и Robert Markovski. Бихме искали да изразим нашата благодарност към следните представители на академичните среди, съдии и длъжностни лица от администрациите на държавите от ЕС+ и на ВКБООН, които участваха в тематичната конференция на EUAA относно политическото мнение и предоставиха ценен принос за разработването на настоящото практическо ръководство чрез своите презентации и споделените материали: съдия Holger Böhmann, съдия Cindy Carroll, д-р Catherine Dauvergne, д-р Constantin Hruschka, г-н Maxime Lismonde, д-р Stephen Meili, г-жа Marina Pinault, д-р Tania Racho, г-жа Astrid Smis, д-р Hugo Storey, г-жа Denise Venturi и д-р Cornelis Wouters.

Работата по изготвянето беше подпомогната и координирана от EUAA. Преди приключването на работата по окончателния вариант на ръководството във връзка с него беше проведена консултация с всички държави членки в рамките на мрежата на EUAA за процедурите за убежище.

Кой следва да използва настоящото ръководство? Настоящото ръководство е предназначено на първо място за служителите по случаи в областта на убежището, служители, провеждащи интервюта, и лицата, отговорни за вземането на решения, както и лицата, отговорни за определянето на политиката в рамките на националните решаващи органи. Предлаганият инструмент ще бъде полезен и за служителите по качеството и юрисконсултите, както и за всички лица, които работят или са ангажирани в областта на международната закрила в контекста на ЕС.

Настоящото ръководство следва да се използва съвместно с практическите ръководства на EUAA: *Практическо ръководство: Условия за предоставяне на международна закрила*, *Практическо ръководство относно използването на информацията за държавата на произход от служителите, обработващи молби за убежище за разглеждане на молби за убежище* и *Практическо ръководство: Оценка*

на доказателства, както и съдебен анализ „Признаване на статут на международна закрила (директива 2011/95/ЕС)“.

Каква е връзката между настоящото ръководство и националното законодателство и практика? Настоящият документ е „мек“ инструмент за сближаване и няма правнообвързващ характер. Той отразява общоприети стандарти и в текста са предвидени съответните полета за отразяване на националните особености по отношение на законодателството, насоките и практиката.

Отказ от отговорност

Настоящото ръководство е изготвено, без да се засяга принципът, че единствено Съдът на Европейския съюз може да дава авторитетно тълкуване на правото на ЕС.

Съдържание

Списък на съкращенията	5
Въведение	6
1. Определение за „политическо мнение“ — общи принципи и правно основание	7
1.1. Относими правни разпоредби.....	7
1.2. Какво е „политическо мнение“ в контекста на международната закрила?.....	8
1.2.1. Видът на политическия режим	9
1.2.2. Вид на засегнатите интереси: частни или публични	12
1.2.3. Недържавни субекти, извършващи преследването: желание и способност на държавата да осигури закрила	12
1.2.4. Недържавни субекти, извършващи преследването: наличие на политическа или обществена програма	13
1.2.5. Модели на поведение на субекта, извършващ преследването	14
1.3. Изразяване на политическо мнение.....	15
1.3.1. Изразено политическо мнение	16
1.3.2. Неизразено политическо мнение	17
1.3.3. Приписвано политическо мнение	18
2. Оценка на практика на молби, свързани с политическо мнение	22
2.1. Подготовка за индивидуалното интервю.....	22
2.1.1. Информация от досието по случая	22
2.1.2. Информация за държавата на произход	23
2.1.3. Специфични за отделна държава насоки.....	26
2.2. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю.....	27
2.2.1. Разглеждане на индивидуалния произход и личните обстоятелства на кандидата.....	27
2.2.2. Проучване на политическия профил на кандидата.....	28
2.2.3. Проучване на приписвано политическо мнение.....	37
2.2.4. Проучване на минали проблеми и заплахи.....	38
2.2.5. Проучване на това какво мисли кандидатът за положението си при връщане.....	41
2.3. Оценка на риска.....	42
2.3.1. Политически профил	43
2.3.2. Приписвано политическо мнение	45
2.3.3. Как извършващият преследването субект възприема (приписваното) политическо мнение на кандидата.....	46
2.3.4. Минали проблеми и/или заплахи.....	48

2.3.5.	Относими лични обстоятелства.....	50
2.4.	Правен анализ	51
2.4.1.	Основателни опасения от преследване	51
2.4.2.	Връзка (по причина на).....	52
2.4.3.	Закрила в държавата на произход.....	56
2.4.4.	Действие(-я), което представлява реален риск от тежко посегателство	58
3.	Специфични молби за убежище въз основа на основанието за политическо мнение	60
3.1.	Военна служба.....	60
3.1.1.	Съответни понятия	61
3.1.2.	Преследване по причини, свързани с (приписвано) политическо мнение в контекста на военната служба	62
3.1.3.	Теми за проучване по време на индивидуалното интервю	63
3.1.4.	Правен анализ.....	68
3.2.	Членове на семейството.....	72
3.2.1.	Опасения от преследване въз основа на семейни връзки.....	72
3.2.2.	Теми за проучване по време на индивидуалното интервю	73
3.2.3.	Относима информация за държавата на произход	75
3.2.4.	Причини за наказателно преследване.....	75
3.3.	Политическо мнение, приписвано поради (неправомерно) пребиваване в чужбина	76
3.3.1.	Важна информация, която да бъде взета предвид.....	76
3.3.2.	Теми за проучване по време на индивидуалното интервю	78
3.4.	Осъждане или съпротива срещу корупция и друго престъпно поведение на властите.....	78
3.4.1.	Теми за проучване по време на индивидуалното интервю	79
3.4.2.	Информация за държавата на произход	81
3.5.	Незаконни действия, извършени от кандидата и мотивирани от политическо мнение	81
3.5.1.	Незаконно действие	82
3.5.2.	Несъразмерно и дискриминационно наказателно преследване или наказание	83
3.5.3.	Връзката с политическото мнение.....	84
3.5.4.	Теми за проучване по време на индивидуалното интервю	85
3.6.	Политическо мнение, изразено на място	86
3.6.1.	Дейности след напускане.....	88

3.6.2. Осведоменост на извършващия преследване субект относно дейността на кандидата.....	90
3.6.3. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю	92
3.7. Политическо мнение, изразено чрез социалните медии	93
3.7.1. Изразеното в социалните медии мнение възприема ли се като политическо мнение от субекта, извършващ преследване?.....	94
3.7.2. Знае ли извършващият преследване субект за публикацията(ите) в социалните медии?	95
3.7.3. Моделите на репресия като индикатор за бъдещ риск.....	98
3.7.4. Практически съображения във връзка със събирането на информация и оценката на доказателства.....	98

Списък на съкращенията

Съкращение	Определение
ЕУАА	Агенция на Европейския съюз в областта на убежището
АВЗ	Алтернатива за вътрешна закрила
ВКБООН	Върховен комисар на ООН за бежанците
ДО (преработен текст)	директива относно определянето — Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст)
Държави от ЕС+	Държавите — членки на Европейския съюз, и асоциираните към Съюза държави
Държави членки	Държавите — членки на Европейския съюз
EASO	Европейска служба за подкрепа в областта на убежището
ЕС	Европейски съюз
ИДП	Информация за държавата на произход
Конвенция за статута на бежанците	Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и Протоколът към нея от 1967 г. (наричани в законодателството на ЕС в областта на убежището и от Съда на ЕС „Женевската конвенция“)
СЕС	Съд на Европейския съюз

Въведение

Често политическото мнение се счита за най-ясното от петте основания, предвидени в Женевската конвенция. Неспециалистите често свързват понятието „бежанец“ с понятието „политически“. Но вземащите решения продължават да се сблъскват с някои специфични предизвикателства при разглеждането на молби за международна закрила, обосновани с това основание.

Наред с останалите трудности, все още съществуват и погрешни схващания за това какво може да се счита за „политическо мнение“. Освен това от ключово значение, а и нещо, което често се подценява, е разбирането на субекта, извършващ преследване, за това какво представлява политическо мнение и приписваните на кандидата политически възгледи. Наред с това не е лесно за служителите, работещи по случаи, да определят съответните теми, които да се разгледат, или елементите, които да се вземат предвид, в зависимост от общия контекст в държавата на произход и личните обстоятелства на кандидата, който се обосновава с (приписваните му) политически възгледи в молбата си за убежище. Определянето на връзката между опасенията от преследване и основанието „политическо мнение“ поражда собствени предизвикателства. Това са само някои от срещаните трудности.

В този контекст целта на настоящото практическо ръководство е да предостави на служителите, работещи по случаи, рамка за разглеждане на молби за международна закрила, подадени на основанието „политическо мнение“.

Настоящото практическо ръководство е структурирано върху три основни глави.

В глава 1, „Определение за „политическо мнение“ — общи принципи и правно основание“, са очертани общите принципи и правното основание на политическото мнение като причина за преследване. В тази глава са представени различни форми на изразяване на политическо мнение.

В глава 2, „Оценка на практика на молби, свързани с политическо мнение“, се поставя акцент върху оценката на твърдения, свързани с политическото мнение на практика. Описани са темите, които да бъдат разгледани по време на индивидуалното интервю, и са предоставени насоки за оценката на риска и изготвянето на правния анализ.

В глава 3, „Специфични молби за убежище въз основа на основанието за политическо мнение“, са дадени насоки за разглеждането на специфични молби за предоставяне на убежище на основание политическо мнение, в т.ч. примерни теми, които да се проучат по време на разглеждането на случая.

1. Определение за „политическо мнение“ — общи принципи и правно основание

1.1. Относитими правни разпоредби

Политическото мнение е изрично посочено като едно от петте основания за преследване както в преработената директива относно определянето от 2011 г. (ДО (преработен текст)), така и в Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. Докато последната не дава допълнителни разяснения относно понятието, в ДО (преработен текст) са разгледани по неизчерпателен начин елементите, за които се прилага понятието за политическо мнение в конкретния контекст на молбите за международна закрила.

Член 10, параграф 1, буква д) от ДО (преработен текст) ⁽¹⁾ — причини за преследване

[П]онятието „политическо мнение“ обхваща по-специално мнение, идеи или убеждения по въпроси, свързани с потенциалните субекти на преследване, посочени в член 6 ⁽²⁾, както и с техните политики или методи, независимо дали мнението, идеите или убежденията са били изразени в действия на кандидата.

Понятието за политическо мнение е тясно обвързано с разпоредбите, които се съдържат както в правната уредба на ЕС, така и в други международни инструменти в областта на правата на човека. По-специално, Хартата на основните права на Европейския съюз ⁽³⁾, на която ДО (преработен текст) изрично се позовава в съображение 16, отразява в член 11 (свобода на изразяване и информация) права, които

⁽¹⁾ [Директива 2011/95/ЕС](#) на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст) (ОВ L 337, 20.12.2011 г.).

⁽²⁾ Член 6 от преработената Директива относно определянето:
Субектите, извършващи преследване или тежки посегателства, включват: а) държавата; б) партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия; в) недържавни субекти, ако може да бъде доказано, че субектите, посочени в букви а) и б), включително и международни организации, не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследване или тежки посегателства по смисъла на член 7.

⁽³⁾ ЕС, [Харта на основните права на Европейския съюз](#), 26 октомври 2012 г., 2012/С 326/02.

преди това са залегнали в Европейската конвенция за правата на човека ⁽⁴⁾ и Международния пакт за граждански и политически права ⁽⁵⁾.

Член 11 от Хартата на основните права на Европейския съюз – свобода на изразяване и информация

1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на публичните власти и независимо от границите.

2. Свободата и плурализмът на медиите се зачитат.

Отдавна е прието, че понятието за политическо мнение следва да се тълкува в широки граници ⁽⁶⁾, като този подход е отразен и във формулировката на ДО (преработен текст).

1.2. Какво е „политическо мнение“ в контекста на международната закрила?

Ако се вземе като отправна точка определението, дадено в ДО (преработен текст), „политическото“ мнение обхваща, но без да се ограничава до мнение, идея или убеждение относно политиките и методите на държавата или партията, която контролира държавата или значителна част от нейната територия ⁽⁷⁾. Едно мнение може да се счита за политическо, ако се отнася до естеството, политиките и практиките на даден субект като държава или недържавен субект, който упражнява сходни правомощия. Освен това едно мнение може да се счита за „политическо“, ако се отнася до недържавни субекти, срещу които държавата (или подобни на нея страни) не може или не иска да предостави закрила.

Това определение предлага широко поле, в рамките на което могат да се идентифицират политическите мнения или мнения, определяни като политически. Но за да се определи дали дадено мнение, идея или убеждение са с политически характер, винаги е необходимо те да се анализират в контекста на обществото, в което се изразяват или се счита, че се изразяват. Обхватът на понятието „политическо мнение“ (т.е. кои действия, позиции или изразени идеи се считат за политически) може съществено да се различава в зависимост от контекста. Като се позовава на съответна

⁽⁴⁾ Съвет на Европа, [Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, изменена с протоколи № 11 и 14](#), 4 ноември 1950 г., ETS 5. Вж. по-специално членове 10 и 11.

⁽⁵⁾ Общо събрание на ООН, [Международен пакт за икономически, социални и културни права](#), 16 декември 1966 г., United Nations, Treaty Series, т. 999, стр. 171. Вж. по-специално членове 19, 21, 22 и 25.

⁽⁶⁾ Hathaway, J. C. и Foster, M. (2014 г.), *The Law of Refugee Status (Правото в областта на статута на бежанците)*, 2-ро издание, изд. Cambridge University Press, Кеймбридж, стр.405—7.

⁽⁷⁾ Член 10 от ДО (преработен текст).

съдебна практика от Нова Зеландия ⁽⁸⁾, Върховният комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН) потвърждава в своите ръководства с насоки, че разбирането за политическото мнение винаги трябва да отчита конкретния контекст: „... политическото мнение трябва да отразява действителния географски, исторически, политически, правен, съдебен и социално-културен контекст на държавата на произход“ ⁽⁹⁾.

Следните (неизчерпателни) параметри ⁽¹⁰⁾ могат да служат като насока за служителя, работещ по случая, за да прецени дали може да се приеме, че мнение, изразено или приписано в съответния конкретен контекст, има политически характер:

- видът на политическия режим,
- видът на засегнатите интереси: частни или публични,
- причините за нежеланието и неспособността на държавата да предостави закрила, когато субектът, извършващ преследването е недържавен,
- наличието на политическа програма, когато субектът, извършващ преследването е недържавен,
- моделите на поведение на субекта, извършващ преследването.

Тези параметри са обяснени по-подробно в следващите раздели.

Следва да се има предвид също така, че не е задължително дадено мнение да е в противоречие с политиката или практиката на дадена власт, за да бъде квалифицирано като „политическо“ (вж. също точка [1.2.3. 'Недържавни субекти, извършващи преследването: желание и способност на държавата да осигури закрила'](#)).

1.2.1. Видът на политическия режим

Видът на политическия режим, в който се извършва (или не се извършва) дадено действие и в който се поддържа или изразява дадено мнение, идея или убеждение, е основен фактор, който влияе върху това дали това действие/мнение се счита за политическо. Действие или мнение, което може да не се счита за политическо в един режим, може да бъде такова в друг. Като цяло, колкото по-недемократичен е политическият режим в държавата на произход, толкова по-вероятно е дадено мнение да се счита за „политическо“ — и следователно за потенциално проблематично — от тези, които упражняват социалнополитическия контрол.

За да се разбере по-добре контекстът, в който дадено мнение може да се счита за политическо, от решаващо значение е да се разгледа видът на управляващия режим в държавата на произход на кандидата, както и влиянието и контролът, които упражняващите властта осъществяват върху определени обширни области на обществото и върху личния живот на хората. Съществуват много различни начини за

⁽⁸⁾ Решение № [76044](#) от 11 септември 2008 г. на Апелативния орган по статута на бежанците (Нова Зеландия), т. 84.

⁽⁹⁾ ВКБООН, [Guidance note on refugee claims relating to victims of organized gangs \(Ръководство относно молбите за убежище, отнасящи се до жертви на организирани престъпни групи\)](#), 2010 г., т. 46.

⁽¹⁰⁾ Catherine Dauvergne говори за необходимостта от „маркери“, които „да дават насоки относно това кои аспекти на контекста са от значение и какво трябва да вземе предвид вземащият решението при определянето на правителството, държавата или опозицията“. Вж. Dauvergne, С., „Toward a new framework for understanding political opinion“ (Към нова рамка за разбиране на политическото мнение), изд. *Michigan Journal of International Law*, том 37, № 2, 2016 г., стр. 291-4.

категоризиране и определяне на политическите режими, които варират от пълни демокрации до авторитарни и тоталитарни режими.

В методологията на *Индекса за демократичност за 2021 г.* ⁽¹⁾ звеното Economist Intelligence Unit описва следните видове режими:

пълни демокрации: *Държави, в които се зачитат не само основните политически и граждански свободи, но и в които има тенденция техните устои да се крепят на политическа култура, благоприятстваща демокрацията. Правителството функционира по задоволителен начин. Медиите са независими и разнообразни. Съществува ефективна взаимозависимост и взаимоограничаване на властите. Съдебната власт е независима и съдебните решения се изпълняват. Налице са само ограничени проблеми във функционирането на демократичните общества.*

дефектни демокрации: *В тези държави също се провеждат свободни и честни избори и дори при наличие на проблеми (като нарушения на свободата на медиите) се зачитат основните граждански свободи. Има обаче значителни слабости в други аспекти на демокрацията, включително проблеми в управлението, недостатъчно развита политическа култура и ниски равнища на политическо участие.*

хибридни режими: *При избори има значителни нередности, които често не позволяват те да бъдат нито свободни, нито честни. Възможно е често да се упражнява правителствен натиск върху опозиционните партии и кандидати. Сериозните слабости са по-често срещани, отколкото при дефектните демокрации — в политическата култура, функционирането на правителството и политическото участие. Корупцията е широко разпространена, а върховенството на закона е отслабено. Гражданското общество е слабо. Обикновено се упражнява тормоз и натиск върху журналистите, а съдебната система не е независима.*

авторитарни режими: *В тези държави държавният политически плурализъм отсъства или е силно ограничен. Много от държавите в тази категория са отявлени диктатури. Съществуват някои формални институции на демокрацията, но те са с малко съдържание. Изборите, ако изобщо се провеждат, не са свободни и честни. Не се обръща внимание на нарушения и отнемане на гражданските свободи. Медиите обикновено са държавна собственост или се контролират от групи, свързани с управляващия режим. Упражняват се репресии срещу критици на правителството, а цензурата е повсеместна. Липсва независима съдебна власт.* ⁽²⁾

Като цяло при пълните демокрации и в различна степен при дефектните демокрации се отчита тенденцията най-малкото да се толерира изразяването на политическо мнение, дори когато то оспорва политиките на правителството. В демократичните държави свободата на словото обикновено е уредено в конституцията. Хората упражняват

⁽¹⁾ Economist Intelligence Unit, *Democracy Index 2021 - The China challenge*, 2022 г. Докладът е изготвен от The Economist Intelligence Unit, отдела за изследвания и анализ на The Economist Group. Той е достъпен за изтегляне при поискване (<https://www.eiu.com/n/democracy-index-2021-less-than-half-the-world-lives-in-a-democracy>).

⁽²⁾ Economist Intelligence Unit, „*Democracy Index 2021 – The China challenge*“, 2022 г., стр. 66—7.

политическите си права свободно и имат право да изразяват политическото си мнение без страх от преследване. Когато е налице намеса от страна на частни субекти, закрилата от намеса при такава дейност често се гарантира или предоставя от органите чрез прилагане на законодателството. Ограниченията на политическите права трябва да са уредени със закон и да са съразмерни на някаква законосъобразна цел (напр. защита на обществения интерес) съгласно международното право.

Същото не може да се каже за другите видове режими, при които, за разлика от това, с преминаването от дефектна към хибридна демокрация, а накрая и към авторитарен режим, постепенно се увеличават (правните или фактическите) ограничения върху упражняването на политическите права. Преследване за политическо мнение може да е налице и в дефектни демокрации, особено когато субектът, извършващ преследването е недържавен. Като цяло обаче преследването е по-често срещано в хибридни или авторитарни режими.

Трябва да се подчертае също така, че може да има значителни различия между авторитарните режими по отношение на формата на управление или основанията на властта, напр. теокрации, диктатури и тоталитарни режими. Някои режими се съсредоточават главно върху опазването на своята идеология и се задоволяват с това никой да не ѝ се противопоставя открито. В други режими авторитетът на владетеля заема централно място в смисъл, че „думата на владетеля е закон“. Такива режими са склонни да изискват позицията на владетеля да не бъде оспорвана и никой гражданин да не поставя под съмнение авторитета на владетеля публично. Други видове режими, най-вече авторитарните режими, стигат по-далеч и налагат също така контрол върху личния живот и дори върху идеите на своите граждани.

Видът на режима е важен фактор за определяне на това кои действия, липса на действия, мнения, идеи или убеждения, се считат за политически. Например докато в повечето общества изборът на конкретно училище или младежка организация за детето се разглежда като личен избор на родителите, в авторитарен или тоталитарен режим това може да се разглежда като изразяване на политическо мнение, като лидерът очаква или изисква децата да бъдат част от младежката организация, свързана с управляващата партия.

Наред с естеството на режима, политическите приоритети също могат да повлияят за определянето на това какво се счита за имащо политически характер. Например при правителство, което се основава на популистка политическа програма, гравитираща около националната идентичност, дейности или мнения, които се възприемат като мултикултурни, могат да бъдат считани от правителството като имащи политическо измерение.

1.2.2. Вид на засегнатите интереси: частни или публични

Дадено мнение обикновено е политическо само когато надхвърля чисто частните или индивидуалните интереси. Принципно политиката ⁽¹³⁾ се отнася до властовите отношения в обществото като цяло.

Но това дали мнението е възникнало първоначално от личен интерес няма значение за неговия политически характер; напр. бизнесмен, който протестира срещу дискриминационно отношение от страна на държавни служители, за да защити оцеляването на своя бизнес, и който мобилизира други бизнесмени и предлага как държавната администрация може да бъде реформирана, може да се счита, че изразява политическо мнение.

Същевременно предприети действия или изразени мнения от личен интерес все пак могат да се възприемат от субекта, извършващ преследването като противоречащи на неговите политически или обществени цели.

Освен това не е необходимо мнението да е на политическа партия или организация. Мнения могат да се изразяват в контекста на други видове организации и в професионално или лично качество.

Също така, на пръв поглед някои становища може да изглеждат като съставляващи мнение, което не е политическо, например тези относно начина, по който човек се облича, или сексуалните взаимоотношения, които има, тъй като привидно се отнасят само до личен избор. Но ако мнението се отнася до закони (в т.ч. обичайно право, религиозни или други социални норми), по силата на които определено поведение се определя като задължително или забранено, напр. регламентиран начин на обличане на хората (напр. задължително покриване на главата на жените) или кои сексуални отношения се считат за незаконни, тогава то може да бъде определено като политическо мнение, тъй като в крайна сметка засяга практиките и политиките на държавата.

1.2.3. Недържавни субекти, извършващи преследването: желание и способност на държавата да осигури закрила

В съответствие с формулировката на ДО (преработен текст) не е необходимо дадено мнение да се отнася изрично за правителството и негова институция, за да бъде политическо. Политическите мнения могат да се отнасят и до недържавни субекти, но с важното уточнение, че те се отнасят до недържавни субекти, срещу които държавата (или сходни страни) не може или не иска да осигури закрила. По-конкретно мнения, които се отнасят до основни властови структури и действия на недържавни субекти в едно общество, също могат да се считат за политически. Важно е да се прецени до

⁽¹³⁾ Вж. напр. определението за политика в *Longman Dictionary of Contemporary English*: „1 [uncountable] ideas and activities relating to gaining and using power in a country, city etc“ ([небройно] идеи и дейности, свързани с придобиването и използването на властта в дадена държава, град и пр.). (<https://www.ldoceonline.com/dictionary/politics>).

каква степен тези властови структури и действия са създадени, подкрепяни или се ползват с одобрението на държавата.

Например мнение за ролите на половете може да има политически измерения, когато отразява или поставя под съмнение основните властови структури или действия в едно общество. Например жена, която напуска съпруга си по лични причини, но това става в общество, в което жената няма право нито по закон, нито по обичай да инициира развод или раздяла със съпруга си, може да не получи подкрепа от околните в обществото или закрила от държавата срещу евентуално отмъщение от страна на съпруга ѝ. Причината е, че действията ѝ се възприемат като поставящи под съмнение основни властови структури в обществото, често въведени със закони или подкрепяни по друг начин от правителството. Степента, до която подобни действия могат да се възприемат като политически значими, трябва да се оцени в конкретния контекст на обществото, като се вземат предвид неговите закони, начинът, по който те се прилагат, формалното или неформалното признаване на организациите, представляващи социалните норми, властта, с която те се ползват в обществото, и подкрепата, която получават от правителството. В този случай неясната подкрепа от държавата е важен елемент, който може да определи мнението за даден недържавен субект като имащо политически характер. Когато обаче влиянието в обществото е толкова силно, че държавата просто не е в състояние да осигури закрила, това дадено мнение се възприема като противопоставящо се на тези обществени сили, може да го определи като политическо.

1.2.4. Недържавни субекти, извършващи преследването: наличие на политическа или обществена програма

За да се прецени дали дадено мнение на кандидат срещу недържавен субект или спор между кандидат и недържавен субект могат да се възприемат като политически, е важно да се разгледат естеството, целите и начините на действие на субекта и наличието или липсата на политически или обществен наратив.

Когато основната цел на организацията или субекта е престъпна, конфликтът с такъв субект вероятно не е с политически характер. Становища относно дейността на субекта, мнения или действия, които имат за цел да попречат на организацията да атакува или оказва натиск върху кандидата, ако имат за цел единствено да поправят лично причинена му вреда и запазват частния си характер, по принцип не се считат за имащи политическо измерение. Такъв сценарий по принцип остава личен спор между две физически лица (или едно физическо лице и група други лица). Главните въпроси следователно ще бъдат свързани със способността или желанието на държавата да защити кандидата срещу тези дейности и дали държавата би предоставила закрила на основание (приписваното) политическо мнение на кандидата.

Не е необичайно обаче някои недържавни организации да съчетават престъпни или терористични цели с политически цели, като искат да придобият контрол над територия и/или да наложат определени правила на обществото. Когато дадена организация упражнява власт, подобно на държавата, или изземва функции, които обикновено се

осъществяват от държавата, всяко противопоставяне на нейните политики или методи може да се разглежда като имащо политически оттенък. Колкото повече организацията иска да има структурираща мощ в обществото като цел сама по себе си, а не просто да създава подходяща среда, в която да извършва незаконни дейности, в толкова по-голяма степен противопоставянето срещу тази организация може да се възприеме като политическо.

Сред признаците, че дадена организация може да има обществени и политически амбиции, са силната реторика относно структурирането на обществото и политиката, както и готовността да осигурява и/или да упражнява контрол върху определени аспекти на държавата, като например обществен ред, съдебни спорове и/или механизми, инфраструктура, програми за социално подпомагане, здравеопазване и образование. Възможно е също така някои престъпни или терористични организации да имат различни „крила“, за едно от които може да се счита, че осъществява политически или социални действия. Това е допълнителен признак, че такъв недържавен субект се възприема като политически и/или социален субект, и увеличава вероятността мнение против него да се разглежда като политическо.

В такива случаи мнението на кандидата за недържавния субект може да се счита за политическо, ако кандидатът оспорва политики и действия, свързани с обществото, които се насърчават от този недържавен субект. Независимо от това важен допълнителен елемент, който трябва да се вземе предвид при оценката на степента, до която мнението на кандидата за съответните субекти и последвалия конфликт може да се считат за политически, е неспособността или нежеланието на държавата да защити кандидата от недържавния субект или неявното съглашение между държавата и недържавния субект, извършващ преследването, например чрез корупция. Например неспособността на държавата да осигури закрила на кандидата може да е свързана със силното териториално и обществено влияние на недържавния субект, извършващ преследването.

1.2.5. Модели на поведение на субекта, извършващ преследването

Политическият характер на дадено мнение зависи до голяма степен от значението, което извършващият преследването субект отдава на темата, по която е изразено мнението или се приписва мнение, а това може да зависи и от момента на изразяване или приписване на мнението и използвания канал за съобщаването му. Контекстът, в който е изразено или приписано дадено мнение, е от основно значение, както това е разгледано в предходните точки.

Пример

Мнение, публикувано в ежедневен вестник и свързано с функционирането на здравната система, няма да бъде сметено за значимо от органите в ситуация на обичайната практика. То обаче може да придобие значимост и политическа важност в очите на властите, ако същото това мнение бъде публикувано от специалист чрез социалните медии по време на пандемия, когато властите се представят в негативна светлина във връзка с неспособността им да се справят със ситуацията.

Някои признаци във връзка с поведението на субекта, извършващ преследването, ще ви помогнат да прецените дали изразено (или приписано) мнение по дадена тема може да се възприеме като противопоставящо се на методите и политиките на субекта и по този начин да се разглежда като политическо. Тези признаци са свързани най-вече със значението, което субектът, извършващ преследването придава на темата, за която се отнася мнението, извод за което може да се направи от отговорите на следния (неизчерпателен) списък с въпроси, които трябва да бъдат разгледани.

- Официалният наратив във връзка с темата на субекта, извършващ преследването. Какво е посланието, което субектът, извършващ преследването разпространява публично чрез официалните медии? Има ли някаква форма на пропаганда в тази връзка? Повтаря ли се тази тема?
- Начинът, по който субектът, извършващ преследването гледа на въпросите, свързани с тази тема. Криминализира ли се изразяването на мнение по темата? Повтарящите се модели на извършване на преследване във връзка с изразяването (или приписването) на мнения по дадена тема могат да предоставят информация за риска, на който може да е изложен кандидатът (вж. точка [2.3.3. 'Как извършващият преследването субект възприема \(приписаното\) политическо мнение на кандидата'](#)). Това може да е също и признак за политическото значение, което тази тема има за субекта, извършващ преследването.
- Значението, което субектът придава на използвания канал за съобщаване на мнението. Например ако дадена държава е създавала сложна система за наблюдение, за да следи съдържанието на социалните медии на своите граждани, това предполага, че правителството отдава доста голямо значение на мненията, споделяни в социалните медии (вж. точка [3.7. 'Политическо мнение, изразено чрез социалните медии'](#)).
- Инвестициите в разузнавателни служби или операции по наблюдение на (всички или конкретни цели) дейности или мнения в страната и евентуално в чужбина, както и степента и обхвата на такива дейности по наблюдение.

1.3. Изразяване на политическо мнение

Политическото мнение може да бъде изразено по различни начини. Когато е изразено публично, изказването му може да стане под различни форми (вж. точка [1.3.1. 'Изразено](#)

[политическо мнение](#)'). И обратното, възможно е едно лице да има политическо мнение, без да го изказва на глас или да го изразява в свои действия (вж. точка [1.3.2. 'Неизразено политическо мнение'](#)). На последно място, политическото мнение може да бъде приписано от субекта, извършващ преследването (вж. точка [1.3.3. 'Приписано политическо мнение'](#)).

1.3.1. Изразено политическо мнение

Изразяването на политически мнения води до публичност, поне до известна степен. Броят на хората, които узнават мнението на кандидата зависи от каналите, по които това мнение е било изразено.

Важно е да се отбележи, че изразяването на политическо мнение не означава непременно желание за конфронтация с даден орган и не следва да се поставя изискване към кандидата да е налице такова желание.

Когато политическото мнение е изразено, обикновено неговото съдържание (самото мнение) и начинът, по който то се изразява, могат да алармират извършващия преследването субект за политическия му характер.

Политическо мнение може да бъде изразено по няколко начина: официално или неофициално, индивидуално или като част от група. Следва да се подчертае, че всички форми на изразяване са еднакво валидни в контекста на международната закрила. Няма изискване едно мнение да бъде изразено от привърженик на дадена организация, например член на политическа партия, за да се счита за политическо.

а) Принадлежност към дадена организация

Обичаен начин за изразяване на политическо мнение е официалната или неофициална принадлежност към дадена организация. Политическите организации обикновено имат уставен проект или мисия и набор от споделени ценности. Те провеждат действия или кампании за изпълнение или популяризиране на поставените си цели. Също така имат утвърдена структура, като един или няколко техни представители изпълняват различни функции и отговорности.

Примери за такива организации са политическите партии и движения, организации на гражданското общество (напр. неправителствени организации, граждански комитети и студентски сдружения) и синдикати.

Официална принадлежност към организация

За официална принадлежност към дадена организация се счита качеството на член-учредител, член или заемането на определена длъжност в организацията.

Членството в дадена организация означава предприемане на стъпки за укрепване и официализиране на връзките с нея. Като цяло това отразява желанието да се оказва подкрепа на организацията или да се увеличи подкрепата за нея, да си част от нея и/или да можеш да участваш в нейното управление. Затова членството в организация може по принцип да означава по-високо ниво на участие в нейната дейност.

Неофициална принадлежност към организация

Освен като член, едно лице може да има връзка с дадена организация и като симпатизант. Основната разлика между официалната и неофициалната принадлежност

е, че при неофициалната симпатизантът споделя възгледите на организацията, но не е предприел необходимите стъпки, за да бъде приет за официален член. Освен това е по-слабо вероятно симпатизантите да упражняват каквато и да е официална отговорност в рамките на организацията или от нейно име.

Подкрепата на симпатизанта за дадена организация може да е ограничена до споделянето на нейните убеждения, идеи, генерални цели и т.н. Тя може да се разпростира и до извършването на дейности от същото естество и в същия обхват, както това се прави от официалните членове на организацията, с изключение на дейностите, свързани изключително само с членството.

Границата между обикновеното симпатизиране на дадена организация и официалното членство в нея невинаги е ясна и затова не е необходимо лицето да е член на дадена организация, за да бъде считано за политическо мнение, което симпатизира на нейните цели.

б) Принадлежност към неформални движения

За изразяването на политическо мнение не е необходима принадлежност към утвърдена организация. Политическо мнение може да бъде изразено и чрез присъединяване към некоординирани, неструктурирани и спонтанни движения извън рамките на някаква официална организация. Сред примерите за такива движения са децентрализирани протестни движения (напр. движения против корупцията или войната) или прогресивни граждански инициативи (напр. паралелни социално-икономически мрежи).

в) Индивидуално изразяване на политическа идеология/възгледи

Освен това хората могат да имат свои собствени, отличителни, оригинални идеи и собствен начин за изразяването им, като не е необходимо те да бъдат в тон с възгледите на някакво съществуващо движение или организация. Това важи например за лица, които изразяват политически мнения в личния си живот или имат неконформистко поведение или облекло, както и за журналисти, блогъри, автори и артисти, които изразяват политически мнения чрез своите произведения, книги, в интернет или чрез други канали.

1.3.2. Неизразено политическо мнение

Политическите мнения обикновено се изразяват по един или друг начин, но понякога дадено лице може да предпочете да ги пази за себе си.

Съществуват редица основания някой да реши да крие своите възгледи, например ако съществува риск външното изразяване на политическо мнение да причини вреда на лицето, което го изразява, или на негови близки (напр. семейство, роднини). Следователно случаите на неизразяване на политически мнения е по-вероятно да се наблюдават в държави на произход, където властите прилагат много репресивни политики по отношение на въпросното мнение. Социалният или семейният натиск също може да е пречка за дадено лице да споделя политическите си възгледи.

В други случаи, особено в диктатури и тоталитарни режими, за да бъдеш преследван, не е необходимо явно да изразяваш политическо мнение. Често за това е достатъчен отказът да се проявява открита подкрепа за режима или симулирането на лоялност.

Правото на изразяване на мнение е залегнало в правото на свобода на изразяване, което е основно човешко право. Дори ако дадено лице не е изразявало своето мнение публично преди, не може да се очаква от него да запази мълчание по отношение на мнение, което поддържа. По-специално, не може да се очаква, че дадено лице ще се откаже или ще продължи да се отказва да изразява мнението си, за да избегне евентуално преследване в случай на завръщане ⁽¹⁴⁾.

1.3.3. Приписвано политическо мнение

Приписаното политическо мнение е мнение, което се приписва на кандидата от субекта, извършващ преследване. Не е необходимо кандидатът наистина да поддържа политическото мнение, което му се приписва, или да е направил нещо, което да навежда на убеждението, че го поддържа. Достатъчно е субектът, извършващ преследването да е възприел, че кандидатът има такова мнение или по друг начин да му го приписва.

Съществуват различни причини, поради които субектът, извършващ преследването би могъл да приписва на кандидата политическо мнение. Обикновено действия или бездействия на кандидата са причина субектът, извършващ преследване да свързва кандидата с определено политическо мнение. Такова приписване на мнение обаче може да произтича и от други характеристики на кандидата, например от неговия статут или принадлежност към определена група.

По-долу са дадени някои примери за фактори, които могат да допринесат за приписването на политическо мнение на кандидата от страна на субекта, извършващ преследването. В някои случаи, в зависимост от характера на режима и от това доколко той се чувства застрашен в определен момент, тези фактори сами по себе си могат да доведат до приписването на политическо мнение. В други случаи те могат да бъдат допринасящ елемент за това.

Следва да се отбележи, че приписването на политическо мнение понякога се припокрива с други основания по Конвенцията, например когато субектът, извършващ преследването приписва на дадено лице определено политическо мнение поради принадлежността му към етническа или религиозна група, която традиционно има

⁽¹⁴⁾ Това е в съответствие с мотивите на Съда на Европейския съюз (СЕС) във връзка с укриването на религиозната принадлежност или сексуалната ориентация, които могат да се считат за приложими *mutatis mutandis* към изразяването на политически мнения. Вижте следните решения. СЕС, решение от 5 септември 2012 г., [Bundesrepublik Deutschland/Y и Z](#), C-77/11 и C-99/11, ECLI:EU:C:2012:518. Резюме, достъпно в [базата данни на Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището \(EUAA\) за съдебна практика](#). СЕС, решение от 7 септември 2013 г., [Minister voor Immigratie en Asiel/X и Y и Z/Minister voor Immigratie en Asiel](#), съединени дела C-199/12—C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720 Резюме, достъпно в [базата данни на EUAA за съдебна практика](#). Вж. също ВКБООН, [Submission by the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees in case numbers 201701423/1/V2, 201704575/1/V2 and 201700575/1/V2 before the Council of State \(Представяне от Службата на Върховния комисариат на ООН за бежанците по дела с номера 201701423/1/V2, 201704575/1/V2 и 201700575/1/V2 пред Държавния съвет\)](#), 28 февруари 2018 г. Следва да се има предвид, че на 2 март 2022 г. е отправено преюдициално запитване по тази тема от Raad van State (Нидерландия) до СЕС. Този въпрос, който все още е висящ, е регистриран от съда под [дело номер C-151/22](#). Решението може да се намери в [базата данни на EUAA за съдебна практика](#), след като СЕС се произнесе с решение по поставените въпроси.

определена политическа ориентация (припокриване с основанието за раса или религия). За допълнителна информация вж. точка [2.4. 'Правен анализ'](#).

а) Случайно, изолирано или опортюнистично участие в политически действия

Субектът, извършващ преследването, може да припише на кандидата политическо мнение поради това, че последният е участвал в някаква форма на политическо действие, дори и това да не е резултат от действително поддържано политическо мнение. Например кандидатът може веднъж да е придружил свой приятел на политически протест по-скоро като услуга или за компания, отколкото по вътрешно убеждение. По същия начин някой може да е присъствал на политическа среща просто от любопитство или по опортюнистични причини (напр. възможности за безплатни материали, създаване на контакти), без това действие да е подтикнато от истинско политическо мнение. В контекста на молби, възникващи на място, кандидатът може да гледа на участието си в политически действия като възможност да увеличи шансовете си за получаване на международна закрила (вж. точка [3.6. 'Политическо мнение, изразено на място'](#)).

б) Неприсяединяване към държавната партия, когато такава принадлежност е задължителна

В някои политически режими държавният контрол е толкова всеобхватен, че цялото общество е организирано според идеологията на контролиращата държавна партия. В такива режими работата за държавата например изисква да се проявява лоялност към управляващата партия. Най-обичайно задължение е всяко лице, което иска да работи за държавата, да стане член на държавната партия и да се закълне в лоялност към нея. Освен това върху лицето може да бъде оказван натиск да участва в някои организирани дейности или да извършва действия по искане на партията. В такива случаи отказът да се участва в някои дейности или действия или отказът да се положи клетва за вярност може да се разглежда като израз на политическо мнение. То може да се смята за антиправителствен начин на мислене. Истинските мотиви (морални, религиозни, политически, прагматични, семейни и т.н.) за отказа от клетва за вярност или от подчинение на задълженията, наложени от режима, са без значение. Това, което е важно, е как субектът, извършващ преследването възприема такъв отказ.

в) Контакти с чуждестранни органи или организации

В някои държави обстоятелството, че лицето е имало (осъществило) контакти с чуждестранни органи или организации, или дори с частни дружества, може да се счита от извършващия преследването субект за форма на противодържавно мислене, дори за държавна измяна, независимо от истинските мотиви на кандидата. Такъв може да бъде случаят, когато режимът е особено подозрителен към чужди влияния и смята, че те могат да подкопаят властта му. Следва да се отбележи, че контактите с чуждестранни органи, организации или дружества често се свързват с достъп до финансови средства, което може да засили усещането за заплахата за правителството.

Например от гледна точка на субекта, извършващ преследването, да се работи в държавата на произход за чуждестранни дружества или органи (какъвто е случаят на преводачи, охранители, граждани изпълнители по договори, административни и

логистични служители и т.н.) може да се счита за поддържано политическо мнение. Кандидатстването за международна закрила ⁽¹⁵⁾ или завръщането от чужбина (напр. от Европа) след дълъг период от време може също така да привлече вниманието на потенциален субект, извършващ преследване, който може да счете, че кандидатът е бил в чужбина, за да извършва компрометиращи дейности (напр. антиправителствени дейности или действия от името или по искане на властите на чужда държава). В други случаи завръщащите се лица могат да бъдат възприемани като „придобили западен манталитет“ (вж. точка [3.3. 'Политическо мнение, приписвано поради \(неправомерно\) пребиваване в чужбина'](#)). Това може да се случи особено ако отношенията между властите на държавата на произход и тези на страната на местоназначение са обтегнати, а още повече ако тези отношения са прекъснати.

г) Принадлежност към определено семейство

Ако кандидатът принадлежи към семейство, за което извършващият преследването субект знае, че е с определена политическа принадлежност, цялото семейство може да се възприема като поддръжник на такова политическо мнение. В някои държави например фамилните имена се свързват с политически партии или пристрастия. Субектът, извършващ преследването може също така да приеме, че членовете на семейството на известен политик или член на организация подкрепят този член на семейството и следователно споделят неговите политически възгледи. В резултат на това тези членове на семейството може да се свързват със същото политическо мнение от страна на субекта, извършващ преследването, дори ако връзката всъщност се запазва с тясно семеен характер (вж. точка [3.2. 'Членове на семейството'](#)).

д) Професионални или социални дейности

Създаването на сдружение с чисто гражданска или хуманитарна цел (за предоставяне на подкрепа на населението, например с храни или чрез образователни програми) може да се възприема като израз на политическо мнение в зависимост от обществения контекст.

е) С произход от определен район

Мястото на пребиваване или на произход също може да накара субектът, извършващ преследването да приписва на кандидата политически възгледи. Произходът и/или животът в определен район или град, или в определен квартал, или преместването на местоживеенето в конкретен район, може да се счита от субекта, извършващ преследването за признак на политическа пристрастност, вероятно защото този град или квартал е укрепление на опозицията или поради силни предразсъдъци от страна на субекта, извършващ преследването по отношение на живеещите в квартала.

ж) Творчески дейности

Въпреки че творческите дейности (литература и поезия, изпълнителски изкуства, визуални и пластични изкуства и т.н.) понякога имат за цел да изразят политическа позиция, това не винаги е така. Един художник може да няма политически намерения,

⁽¹⁵⁾ Европейска служба за подкрепа в областта на убежището (EASO), [съдебен анализ „Признаване на статут на международна закрила \(Директива 2011/95/ЕС\)“](#), декември 2016 г., стр. 46.

но творбата му може да бъде изтълкувана политически, особено ако засяга социални теми. Това особено важи за държави, в които художественото изразяване е поставено в строги рамки или където някои форми на художествено изразяване са забранени или към тях се отнасят с подозрение. В някои държави определени форми на художествено изразяване може дори да се считат за акт на противопоставяне на властта и нейния ред.

з) **Държавни служители и членове на правоприлагащи или съдебни органи**

Недържавни субекти могат да приписват политически мнения на представителите на държавата, когато тези представители олицетворяват техния опонент. В такива случаи може да се счита, че държавните служители, военните сили, полицейските агенти и др. споделят политическите възгледи на органа, който представляват, в зависимост от държавата на произход.

По подобен начин органите на новия режим могат да приписват на представителите на предишната власт идеите и мненията, поддържани от предишния режим.

Обобщение на основните положения

- Преценката дали дадено мнение е политическо трябва да се извършва в рамките на неговия културен, обществен, правен и политически контекст. Основен фактор при тази оценка е видът на политическия режим, в който се поддържа и/или изразява мнението. Други параметри са степента, в която мнението е мотивирано от частни или обществени интереси, както и естеството и целите на всеки недържавен субект, извършващ преследването. Важен параметър е и значението, което субектът, извършващ преследването придава на темата, за която се отнася мнението.
- Съществуват много различни начини за изразяване на политическо мнение, в т.ч. официално и неофициално присъединяване към организации и неформални движения и индивидуални форми на изразяване.
- Възможно е да има основателни причини даден кандидат да не е изразявал преди политическото си мнение в своята държава на произход. Следователно неизразеното политическо мнение също може да бъде основание за преследване.
- Има много случаи, в които политическото мнение може да бъде приписано от субекта, извършващ преследване, въз основа на действия или бездействия на кандидата или на други негови характеристики.

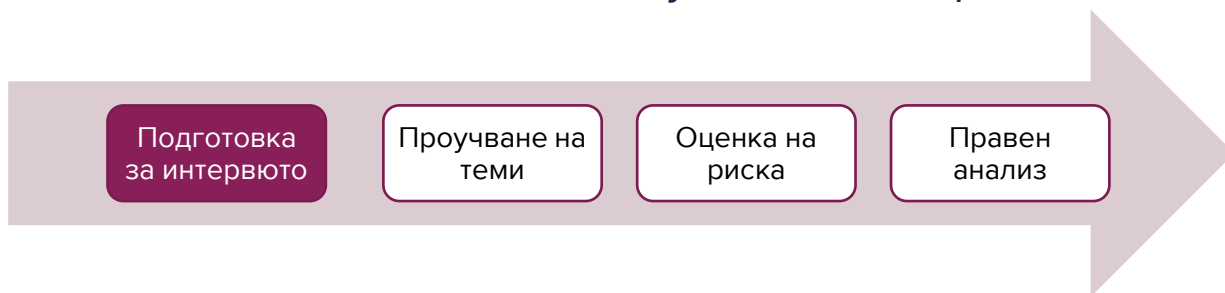

2. Оценка на практика на молби, свързани с политическо мнение

Целта в тази глава е да бъдат представени необходимите стъпки, които служителят, работещ по случаи трябва да следва по време на разглеждането, когато оценява молби, основаващи се на политическо мнение.

2.1. Подготовка за индивидуалното интервю

Събирането на информация е важна стъпка за правилната оценка на молба за международна закрила и е непрекъснат процес по време на разглеждането. Нова информация може да се появи на всеки етап от процеса — от момента на подаване на молбата за международна закрила до извършването на оценката на риска. Например ако по време на индивидуалното интервю се появи нова, неочаквана информация, е необходимо тя да бъде анализирана, да се преразгледа предишната информация с оглед на новата и да се адаптира интервюто по съответния начин. Ето защо събирането на информация изисква от служителя по случая да реагира адекватно, да бъде възприемчив и адаптивен.

Подготвителният етап (подготовка за индивидуалното интервю) обикновено включва два аспекта: събиране на информация от досието по случая и събиране на информация за държавата на произход (ИДП).

При молби, свързани с политическо мнение, е важно да се вникне в дълбочина в същността на личността на кандидата. Това се прави с цел да се определят индивидуалното положение, обстоятелствата и политическият профил на кандидата. Това е разгледано в точка [2.2. 'Теми за проучване по време на индивидуалното интервю'](#).

2.1.1. Информация от досието по случая

Служителят трябва да се подготви, като се запознае с цялата налична информация от досието по случая. По принцип може да се разчита на информацията, събрана по време на процеса на регистрация — първоначалните устни изявления на кандидата и/или писмените показания във връзка с предмета на молбата му за международна закрила и предоставените от кандидата документни доказателства.

В зависимост от националната практика във връзка с информацията, събрана по време на регистрацията, служителят може да се запознае с евентуалните връзки на кандидата

с някое политическо движение, с мненията на кандидата и с основните елементи на неговите опасения поради (приписваното му) политическо мнение. Възможно е да има много причини, поради които определена информация не е налична на този етап, но липсата на информация не трябва да влияе върху следващите стъпки в процеса.

Възможно е досието по случая вече да съдържа документи или други доказателства, представени от кандидата в ранните етапи на процедурата. Тези доказателства могат да бъдат в различни формати като видеозаписи, членски карти, свидетелски показания, удостоверения от политически партии или организации и карти за членски внос, и могат да бъдат в оригинал или копие.

Събраната от досието информация може да даде **предварителна** представа за **политическия профил** на кандидата. Това ще позволи да се премине към целенасочено проучване на съответната ИДП и да се направи първа оценка на вече представените доказателства ⁽¹⁶⁾.

2.1.2. Информация за държавата на произход

Събирането на ИДП трябва да се определя от специфичния политически профил на кандидата. Следователно подходът, обхватът и дълбочината на проучването ще се различават в зависимост от наличието на информация. Съществуват четири основни цели за събирането на информация относно политическия контекст в държавата на произход ⁽¹⁷⁾.

- На първо място това позволява да се опознае **общата политическа ситуация** в държавата на произход на кандидата, както и положението по отношение на сигурността и правата на човека и/или социално-икономическата среда.
- Второ, това ще позволи да се получи подходяща и адекватна информация, която да послужи за основа на последващата **оценка на достоверността** на заявления политически профил от кандидата (външна достоверност).

Пример

Ако кандидатът е член на определена политическа организация или движение, ще трябва да се събере информация относно самата организация. Тази информация може да включва подробности относно нейното ръководство, структура, задачи и цели, които може да се използват при провеждане на интервюто, за да спомогнат да се прецени дали кандидатът с достоверност твърди в молбата си, че всъщност е член на организацията и ако е приложимо, че е изпълнявал функциите, за които твърди.

- На трето място, проучването на ИДП означава намиране на относима и адекватна информация, за да се оценят елементите, които обосновават или не **необходимостта от международна закрила на кандидата въз основа на неговото (приписвано) политическо мнение**. Това включва основателните

⁽¹⁶⁾ За допълнителни общи насоки вж. EASO, [Практическо ръководство: лично интервю](#), декември 2014 г., точка 1.2.1.

⁽¹⁷⁾ Вж. също EASO, [Практическо ръководство относно използването на информацията за държавата на произход от служителите, работещи по случаи при разглеждането на молби за убежище](#), декември 2020 г., стр. 19–20.

опасения на кандидата от преследване, включително бъдещия риск; различни видове вреди; специфични аспекти на основанието (основанията) за международна закрила; безогледно насилие; възможностите за закрила; и прилагането на концепцията за алтернатива за вътрешна закрила (АВЗ).

Ако от досието по случая може да се определи политическото мнение на кандидата, например от членството му в политическа организация или движение, ще е необходимо да се събере ИДП, както това е посочено по-горе. Степента на риска зависи от специфичните обстоятелства в конкретната държава ⁽¹⁸⁾. Ето защо за оценката на молби, свързани с политическо мнение, се изисква подходяща и актуална ИДП, за да може да се постигне цялостно разбиране.

- Накрая, проучването на ИДП дава възможност да бъдат установени потенциални основания за **изключване**.

Когато ИДП все още не е налице, може да е необходимо да се поиска или да се потърси информация, имаща отношение към молбата ⁽¹⁹⁾. Следва да се има предвид, че оценката на източника при проучването на ИДП е от основно значение. Трябва да се осигури информация от различни гледни точки. Когато се използват социалните медии като източник на информация, трябва да се има предвид, че съдържанието може да е невярно.

Липсата на ИДП не означава непременно, че фактът или проявата, които се посочват в твърденията, не са се случили. Липсата на ИДП може например да се дължи на ограничен достъп до информация в държавата на произход или на по-малкия мащаб и значимост на проявата. Следователно липсата на ИДП сама по себе си не следва да води до отрицателна констатация относно достоверността ⁽²⁰⁾. Досието по случая не винаги предоставя необходимите подробни данни за по-стратегически ориентирана и структурирана подготовка за интервюто. Темите по-долу могат да послужат като общи отправни точки за това каква ИДП да бъде проучена за подготовката на интервю относно политическо мнение.

Темите по-долу са представени като примери, които могат да бъдат полезни при събирането на информация. Списъкът **не** следва да се счита за **изчерпателен**. Освен това темите не трябва да се считат за относими към всеки случай, тъй като нивото на детайлност, което може да се постигне, ще зависи от вече наличното количество информация в досието по случая.

- Наличие на малтретиране поради политическо мнение ⁽²¹⁾.

⁽¹⁸⁾ Както е описано подробно в [глава 1 'Определение за „политическо мнение“ — общи принципи и правно основание'](#), оценката за това какво представлява политическо мнение следва да се прави на фона на културния, социалния, правния и политическия контекст, в който се формира мнението (независимо дали е приписвано или не).

⁽¹⁹⁾ EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г., точка 1.3.2.2. „Информация за държавата на произход (ИДП)“ (предстои актуализация).

⁽²⁰⁾ EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г., точка 1.3.2.2. „Информация за държавата на произход (ИДП)“ (предстои актуализация).

⁽²¹⁾ Ако информацията в досието съдържа сведения за политическото мнение на кандидата, проучването на ИДП ще се съсредоточи върху връзката с конкретното политическо мнение. Това важи в еднаква степен за всички позиции в списъка.

- Видове мнения и поведение, които режимът или други потенциални субекти, извършващи преследване считат за изразяване на противоположно политическо мнение.
- Определяне на потенциалните групи или лица, изложени на риск във връзка с политическото си мнение.
- Определяне на потенциални субекти, извършващи преследване (напр. държавата, недържавни субекти).
- Съответни политически прояви и последиците от тях (особено ако са свързани с организацията или неформалното движение, с което кандидатът твърди, че е свързан).
- Преглед на законодателството и политиките, свързани с политическото мнение, и как те се прилагат на практика. Ако действия по изразяването на политически мнения се криминализират, събирането на информация следва да се съсредоточи също и върху начините, по които тези закони се прилагат на практика.
- Ако кандидатът се позовава на приписвано му политическо мнение, следва да се определи дали е налице приписване на политическо мнение и с какъв обхват. Приписва ли се политическо мнение на определени групи като посочените в точка [1.3.3. 'Приписвано политическо мнение'](#)? Принадлежи ли кандидатът към такава група?
- Налице ли е политически мотивирано наказателно преследване и наказание.
- Дейностите и възможностите на субекта, извършващ преследване да извършва наблюдение (в държавата на произход и в чужбина).
- Емпирична информация относно политическата организация, ако кандидатът твърди, че се е придържал към идеите на конкретна организация: цели, функциониране, йерархия, лого, лозунг, история, мнението на властите за организацията, начини на работа и т.н.

Свързан инструмент на ЕУАА

[Практическо ръководство на EASO относно използването на информацията за държавата на произход от служителите, работещи по случаи при разглеждане на молби за убежище](#)

Настоящото практическо ръководство предоставя информация за това как да се използва ИДП на различните етапи от разглеждането на молбите за международна закрила, включително оценката на достоверността. В допълнение към намирането на по-подробна информация за това как да се използва ИДП за оценка на достоверността, ръководството съдържа информация и за това какво се разбира под относима и точна ИДП или актуална ИДП, събрана от различни източници.

2.1.3. Специфични за отделна държава насоки

Специфичните за конкретната държава насоки могат да спомогнат за насочване на вниманието върху ключовите въпроси и съответно адаптиране на стратегията за интервюто.

Освен евентуално наличните национални насоки за отделни държави, служителят, работещ по случая следва да направи справка с наличните документи с насоки на ЕУАА за съответните държави ⁽²²⁾, както това е посочено в член 11, параграф 3 от регламента за ЕУАА ⁽²³⁾. Въз основа на общия анализ на положението в дадена държава на произход, изготвен от старши длъжностни лица от държавите от ЕС+, документите с насоки за отделни държави предоставят указания относно това как да се извършва оценката на често срещани профили на кандидати (в т.ч. такива, които имат връзка с основанието за политическо мнение) по отношение на условията за предоставяне на статут на международна закрила. В зависимост от държавата съответните раздели могат да включват теми за политическите опоненти, журналистите, държавните служители на бившия владетел, хората, които са свързани с чуждестранни организации и други профили на кандидати, за които може да се счита, че имат основателни опасения от преследване поради политическото си мнение (често свързано с други основания, напр. религия). ВКБООН ⁽²⁴⁾ също публикува подобни материали с насоки за държавите, напр. насоки за допустимост за международна закрила и други съображения.

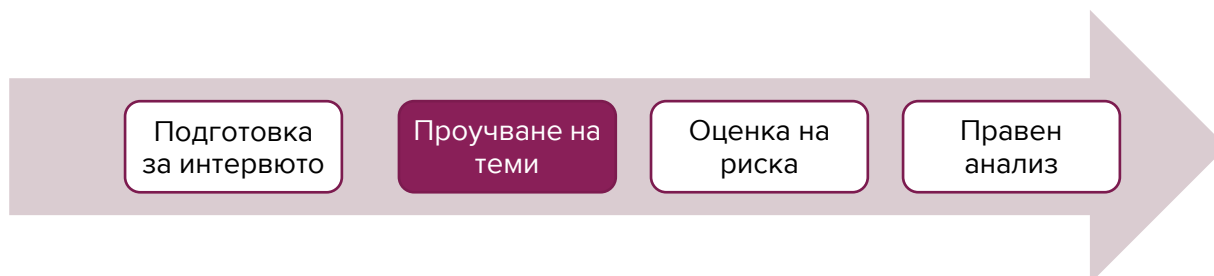
⁽²²⁾ Всички документи на ЕУАА с насоки за отделни държави са достъпни онлайн (<https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/country-guidance>).

⁽²³⁾ [Регламент \(ЕС\) 2021/2303](#) на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2021 г. относно Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището и за отмяна на Регламент (ЕС) № 439/2010 (ОВ 468, 30.12.2021 г., стр.1).

⁽²⁴⁾ Всички наръчници и ръководства на ВКБООН са достъпни онлайн: (<https://www.unhcr.org/search?comid=4a2789926&cid=49aea93ae2&tags=GIP>).

2.2. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю

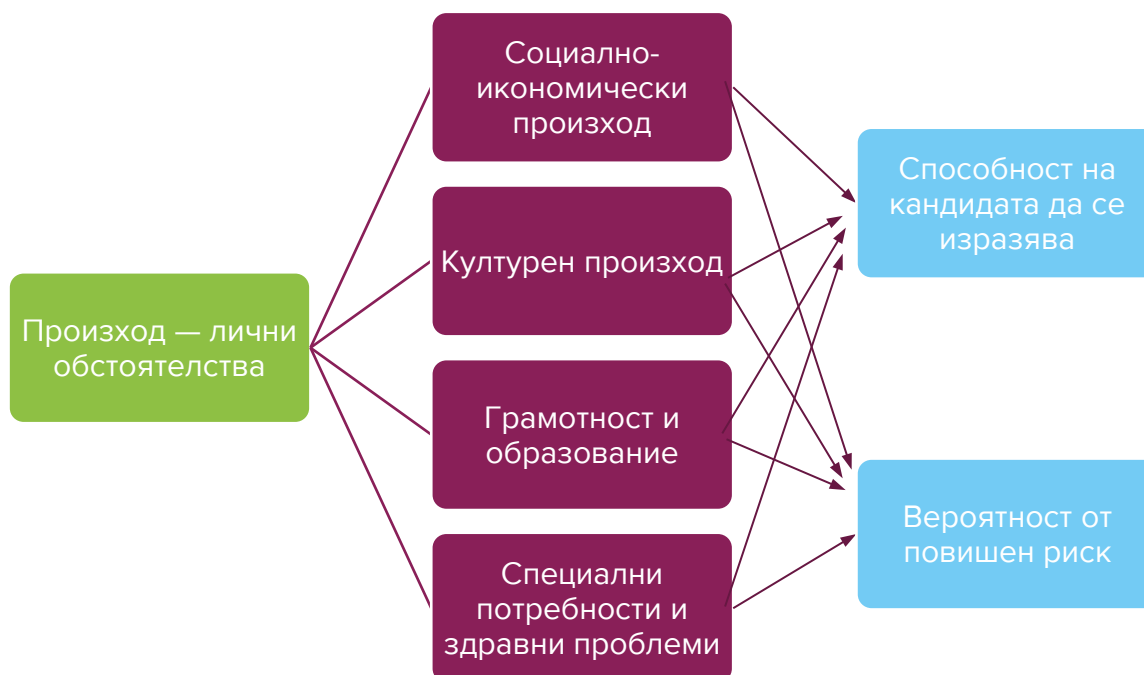

В този раздел са разгледани съответните теми, които трябва да бъдат проучени по време на индивидуалното интервю в хода на разглеждане на молби на основание политическо мнение. Представените теми не са изчерпателни, тъй като всяка молба се разглежда индивидуално и по време на интервюто може да е необходимо да бъдат разгледани и допълнителни/други теми.

2.2.1. Разглеждане на индивидуалния произход и личните обстоятелства на кандидата

Преди да се премине към конкретните теми във връзка с политическото мнение на кандидата, първата стъпка в интервюто трябва да бъде установяването на индивидуалния произход и личните обстоятелства на кандидата, например социално-икономически и културен произход, образование, степен на грамотност, специални потребности и здрави проблеми.

Фигура 1. Индивидуален произход и обстоятелства

Целта е да се постигне разбиране за способностите на кандидата да се изразява и да се определи какво може да се очаква при отчитане на въпроси, свързани с политическото му мнение и дейности. Като цяло е малко вероятно неграмотен кандидат с много нисък социално-икономически статус и с ниско образование или без образование да може да даде подробна и задълбочена информация за своето политическо мнение и политическите си дейности, функции и отговорности или за структурата на политическата организация или политическото движение, където членува кандидатът или които подкрепя, и техните ценности, генерални цели и задачи. По този начин установяването на способността на кандидата да се изразява е от основно значение и за последващата оценка на достоверността.

Същевременно произходът и личните обстоятелства могат да са показател за повишен (или намален) риск от преследване или тежки посегателства. Например в зависимост от положението в държавата на произход, политически активист с произход от семейство със силна политическа репутация може да бъде изложен на по-голям риск от преследване отколкото активист, който не произхожда от известно семейство. По този начин произходът и личните обстоятелства на кандидата могат да повлияят на оценката на риска (вж. точка [2.3.5. 'Относитими лични обстоятелства'](#)).

2.2.2. Проучване на политическия профил на кандидата

Когато кандидатът твърди, че се опасява от малтретиране поради политическите си убеждения, естествено ще е необходимо да бъде събрана информация, да се проучи и да се определи политическият профил на кандидата. Към политическия профил обикновено се причисляват политическото мнение, дейностите, степента на ангажираност и степента на излагане на риск на кандидата, които осигуряват и основната информация, необходима за извършване на оценката на достоверността и оценката на риска на по-късен етап от процеса. Следователно проучването и определянето на политическия профил на кандидата е от основно значение.

В случай че кандидатът поддържа дадено политическо мнение, ще е необходимо да се проучат личните му убеждения и мотивите, които са го накарали да възприеме определено политическо мнение.

а) Лични убеждения и мотиви на кандидата

Политическото мнение е мнение за характера, политиките или практиките на държавата или на субект, който има правоспособност, по силата на закон или по друг начин, да упражнява обществената власт или правомощия (вж. точка [1.2. 'Какво е „политическо мнение“ в контекста на международната закрила?’](#)). Следователно политическото мнение може да има и един по-широк и по-дълбок аспект, свързан с някои по-абстрактни разсъждения.

Важен аспект, който трябва да се изследва, е мотивацията на кандидата и разсъжденията му върху политическите идеи или движението, които твърди, че подкрепя. Кандидатът трябва да разгледа и анализира обществото в страната си на произход през призмата на своето политическо мнение и да обясни какви недостатъци вижда и какво алтернативно общество си представя. Необходимо е да се каже на кандидата колко е важно да опише и обясни своите политически идеи по задълбочен начин.

Проучването на това как политическото мнение се проявява в ежедневието на кандидата, какво е значението на политическата идентичност за кандидата и колко е важно политическото изразяване за него, също може да има своето предназначение по отношение на оценката на размислите на кандидата.

Отчитането на политическата мотивация и идеи обаче **не се ограничава само до обясняването на дадена идеология по добре обоснован и последователен начин**. Възможно е политическата мотивация да е вдъхновена например от непосредствени емоционални или дори импулсивни реакции спрямо конкретни нарушения на правата, извършени срещу членове на семейството или други лица, с които кандидатът може да се идентифицира.

Проучването на мотивите на кандидата да възприеме определено политическо мнение дава възможност за оценка на **искреността и задълбочеността** на заявеното от него политическо мнение на по-късен етап от процеса.

Пример

В държава, в която самото поддържане на определени идеи може да бъде свързано със сериозен риск, начинът, по който се е формирало политическото мнение и причините за него могат да са показател за искреността и/или задълбочеността на убежденията. Обикновено застъпването за и поддържането на противостоящо политическо мнение в репресивна държава най-често се счита за осъзнато деяние и съзнателно взето решение, тъй като е свързано с риск и има значително въздействие върху живота на индивида. Поради това от кандидата може принципно да се очаква да направи подробно и изчерпателно изложение на мотивите си да поддържа политическото си мнение, като представи разсъжденията си, както и подробно и цялостно изложение на самото политическо мнение.

В някои случаи политическото мнение е продиктувано от силна убеденост в неправомерните действия, извършващи се в държавата на произход, в някои случаи в съчетание с неблагоприятни лични преживявания. Такъв кандидат може да е израснал в район, където от десетилетия малцинството му е било лишено от права и от поколения семейството му участва в каузата да защитава тези права. Мотивацията на кандидата да поддържа политическото мнение на семейството си в този случай може да е естествена и да е следствие от възпитанието му в него.

В други случаи причините за формиране на определено политическо мнение могат да бъдат неяви и неясни или да не се основават на силно лично убеждение, а кандидатът да не участва в никакви дейности, свързани с политическото мнение. Възможно е този кандидат да е прочел листовка и да е решил да възприеме определено политическо мнение в страна, в която поддържането на такова мнение го излага на голям риск от преследване. В такива случаи е необходимо допълнително проучване, тъй като изглежда, че това е лековато решение, предвид високия риск от малтретиране.

Като цяло колкото по-високо е **нивото на ангажираност**, убеждение и политическа активност, толкова повече се очаква кандидатът да може да даде информация за своето политическо мнение. Разбира се, в някои случаи очакванията следва да са по-

ниски, например ако кандидатът е неграмотен, слабо образован и просто е бил привърженик на дадена политическа организация, но не е участвал в никакви дейности.

Примери за теми, които трябва да се проучат във връзка с мотивацията

- Причини за самостоятелно обмислено възприемане на политическата идея.
 - Какво е предизвикало формирането на политическото мнение?
 - Как се е развило мнението?
 - Мотивация за възприемането на такова мнение.
- Кандидатът следва да бъде помолен да разкаже за политическата идея по самостоятелно осмислен начин.
- По какъв начин поддържането на политическото мнение се проявява в ежедневието на кандидата? Какво е значението на политическата идентичност за кандидата и какво е значението за него на изразяването на политическо мнение?

б) **Познаване на по-широкия политически контекст: структури, закони, прояви**

Може да се приеме, че напускането на държавата на произход поради опасения за преследване заради политическо мнение предполага определена степен на осведоменост и познаване на рисковете, свързани с поддържането на такова политическо мнение. Осъзнаването на това може да има различни прояви. Тази част на интервюто следва като цяло да е насочена към аспекти на самоосмислянето. Дори ако кандидатът не е имал лични проблеми или не е бил лично подложен на заплахи в миналото, обикновено се очаква той да знае как това се възприема от различните страни участници (като обществото, държавата, неправителствени групи) и какви са техните реакции спрямо лица, които имат същото политическо мнение като кандидата.

Необходимо е да се достигне до разсъжденията на кандидата относно причините, поради които той би бил изложен на риск, и на какво се основава това заключение.

По-долу е представен неизчерпателен списък с теми, върху които може да се съсредоточи работата и които могат да бъдат полезни при проучването на запознатостта на кандидата.

Примери за теми за проучване във връзка с познаването на по-широкия политически контекст

- Разпоредбите на закона относно свободата на изразяване.
- Специфични разпоредби в закона относно политическото мнение и/или дейности на кандидата, както и отношението към такова мнение и дейности:
 - в зависимост от нивото на ангажираност на кандидата и образованието му може да се очаква, че той ще е запознат със съответните правни разпоредби, например относно незаконните дейности в държавата на произход.
- Отношението на съдилищата към такива дела, ако е налице преследване от страна на държавата.
- Възможността да бъде получена закрила от правоприлагащи органи, ако субектът, извършващ преследването не е държавата:
 - ако съществува такава възможност, ефективността на тази закрила и достъпа на кандидата до нея;
 - ако няма такава възможност, причините за такова заключение.

в) Принадлежност към политическа организация (дейности, знания)

Към изразените политически мнения спада официалната или неофициалната принадлежност към утвърдени политически организации и неформално споделяне на политически идеи/принадлежност към неформални движения (вж. точка [1.3.1. 'Изразено политическо мнение'](#)).

Проучването на политическия профил на кандидата ще бъде малко по-различно в зависимост от това дали изразяването е ставало чрез официална или неофициална принадлежност.

Официална принадлежност

Официална принадлежност към утвърдена политическа организация е налице, когато политическото мнение на индивида се изразява чрез присъединяване към съществуваща политическа организация или чрез създаване на такава организация и придобиване на статут на официален член (основател) на организацията.

Този тип организация може да има утвърден проект или мисия и нейните членове могат да имат споделени ценности, както и да провеждат действия или кампании в изпълнение или популяризиране на поставените от организацията цели. Възможно е също така да има утвърдена структура с един или няколко представители, вероятно изпълняващи различни функции и отговорности. Примери за такива организации са политическите партии и движения, организациите на гражданското общество и синдикатите.

На фигура 2 са показани някои примери за дейности, които често се споменават в молби за международна закрила от членове на политически организации, някои от които са разгледани в ръководството.

Фигура 2. Примери за дейности

Когато се касае за кандидати, които твърдят, че са **официални членове** на политическа организация, е необходимо да бъдат проучени предприетите стъпки за членството и подробности във връзка с принадлежността към организацията и/или политическото мнение. Примерни теми са посочени в карето по-долу.

Примерни теми за проучване във връзка с принадлежността към политическа организация или поддържането на определено политическо мнение

- Стъпки, предприети за придобиване на членство.
- Специфики, свързани с принадлежността към организацията.
- Как кандидатът е узнал за първи път за мнението/организацията.
- Как кандидатът е попаднал на информацията относно организацията.
- Причините за присъединяване към организацията.
- Къде се е състояла първата среща с представители на организацията и как е била уредена.
- Специфични особености относно реда за членство (ако има такива) и издаване на удостоверение.

Следва да се има предвид, че ако принадлежността към противопоставящо се политическо мнение или организация е свързана с риск, срещите с други хора вероятно няма да са се състояли открито. Ако кандидатът твърди, че контактите са се осъществявали открито в репресивна държава, е необходимо допълнително проучване.

В допълнение към проучването на реда за членство може да се сметне за уместно да се проучи какви са познанията на кандидата за организацията на политическото движение, към което се е присъединил. Следва да се държи сметка за целта на това проучване. Действително, когато самото членство в политическа организация е достатъчно, за да създаде риск при завръщане, уместно е да се проучи общото познаване на организацията от страна на кандидата. От друга страна, ако от основно значение е ангажираността с организацията, независимо от официалното членство, ще бъде по-уместно проучването да се съсредоточи върху дейностите на кандидата в организацията, а не върху познанията му за самата организация. Служителят сам трябва да прецени доколко е уместно да разглежда тези теми и ако ги разглежда, да прецени кои от тях са по-важни за бъдещата оценка на необходимостта от международна закрила.

Примерни теми за проучване във връзка с познаването на политическата организация

- Познания на кандидата за политическото положение като цяло в държавата на произход.
- Познаване на самата политическа организация, като например:
 - цели/идеология
 - лого/лозунг
 - функциониране
 - структура и йерархия
 - връзки с други организации
 - история
 - мнението на властта за организацията.

Настоящият раздел е посветен на начина на провеждане на интервюто по отношение на някои от дейностите, посочени по-горе. Тези дейности често се посочват в молби за международна закрила, подадени от членове на политически организации.

Обикновено може да се очаква, че кандидати, които твърдят, че само **официално членуват** (не извършват никаква дейност) в политическа организация в държава, където самото членство ги излага на риск, ще имат висока мотивация и ще познават добре политическото мнение, което организацията защитава. Следователно от такива кандидати се очаква да представят сравнително подробен и самоосмислен разказ за своето политическо мнение (вж. точка [2.2.2a\) Лични убеждения и мотиви на кандидата](#)), който ги мотивира да принадлежат към организацията. Обикновено от тях може да се очаква да разкажат в разумна степен защо са решили да станат членове (което само по себе си е свързано с риск), но не и да извършват никаква дейност. Може да се очаква, че те ще предоставят разумна и подробна информация за това как са влезли във връзка с организацията в този контекст на риск, независимо от своя произход и лични

обстоятелства. Това може да влияе или да не влияе на способността им да опишат и да дадат подробни данни. Ако разказите на кандидата за организацията, за неговите мотиви и политическото му мнение са неясни, ще трябва да се проучат възможните обяснения за това.

От кандидати, които твърдят, че извършват активна дейност, обикновено се очаква да предоставят информация също във връзка с дейностите, в които лично са участвали.

Например ако кандидатът е **разпространявал рекламни материали или листовки**, трябва да му бъдат зададени въпроси относно съдържанието на самите материали, обстоятелствата, при които са му били предадени, как са били разпространявани от кандидата след това и какво се е опитал да постигне чрез разпространението им. Обикновено от такива кандидати се очаква също да разкажат за политическото си мнение и мотивите си по начина, описан в примера по-горе.

Когато се проучва **присъствието на политически срещи**, е необходимо вниманието да се съсредоточи върху подробностите. Това включва ролята на кандидата по време на срещата (ако има такава); мястото на срещата; организатора; участниците; политическото послание, което е било отправено; по какъв начин кандидатът е получил информация за провеждането на срещата, като например място, час и дата; и дали са били предприети някакви предпазни мерки от организатора или от кандидата (и как е направено това), и ако е така, какви са били тези мерки. Принципно може да се очаква кандидати, които твърдят, че са **участвали в политически срещи**, да дадат сравнително подробни сведения за срещите и съпътстващите ги обстоятелства, като например темите, които са били обсъждани, дневния ред и дали е имало някакви специални причини за провеждането на срещата. Обикновено при вземането на решение за участие в политически срещи, чиято тема се предполага, че ще бъде израз на противопоставящо се политическо мнение в контекст на риск, се включват и основни елементи като мотивация, убеждения и интерес.

Следователно фокусът трябва да бъде върху подробностите, мотивацията и самоанализа, които кандидатът предоставя, независимо от неговия произход и лични обстоятелства, които може да влияят или да не влияят на способността му да прави описания и да дава подробни сведения. Ако кандидатът не е в състояние да разкаже за подробности като целта на срещите или какво е било обсъдено или съобщено, ще е необходимо да се продължи проучването. Сред въпросите, които трябва да се зададат, са тези за това как е бил уведомен и поканен на срещата и от кого, както и за размислите му във връзка с решението да присъства на срещите (в контекста на рисковете).

При проучването на **участия в прояви като протести** е необходимо да бъде разгледано кога и къде се е състоял протестът, ролята и действията на кандидата, колко души са присъствали, кой е организиран протеста, целта на протеста, дали са били отправени конкретни искания, дали е била идентифицирана самоличността на кандидата, дали кандидатът или други участници са били малтретирани и т.н. От кандидата следва също да бъде поискано да разкаже, колкото е възможно по-подробно, за случилото се по време на протеста от негова гледна точка. Следва да се има предвид, че е възможно участникът да има само ограничени наблюдения върху протеста и поради това да не може да отговори на някои от тези въпроси.

От кандидатите, които твърдят, че са имали **значима или водеща роля** в организацията, обикновено се очаква да имат по-подробни познания за организацията и за задачите, които са изпълнявали като ръководители. От тях се очаква също така да могат да представят подробни, изчерпателни и самоосмислени разкази за причините, поради които държат на политическото си мнение. Следователно трябва да се проучи доколко подробно кандидатът може да предостави сведения като политическата програма на организацията и нейните цели, задачи, политически идеи, йерархия, история и структура. Следва да се проучат и въпроси във връзка с историята на кандидата в организацията от момента на членството му в нея до заемането на водеща функция, както и обстоятелствата, при които на кандидата е възложена водещата функция.

Когато се проучват твърдения на кандидат, че е **организирал срещи**, е необходимо да се проучи естеството и подробностите за това как кандидатът се е свързал с членовете и разпространил информация за това кога и къде ще се проведе срещата; планирането и координирането на срещите; как са уредени местата за провеждане на срещите (особено ако мястото не е било осигурено от свързани с организацията субекти); къде са се провеждали срещите; и какви предпазни мерки са били взети, например за да се гарантира, че срещите няма да бъдат разкрити.

Когато се проучват досиетата на кандидати, които твърдят, че са **набирали членове**, е необходимо да се проучи естеството на ролята, при какви обстоятелства кандидатът е поел тази функция, как кандидатът е търсил нови членове, как е определил потенциалните членове и какви предпазни мерки са били взети. Кандидатът трябва да бъде помолен да обясни също процеса на набиране на членове: подготовката, първи контакти, диалог, използваните аргументи за набиране на членове и т.н.

При разглеждане на досиетата на кандидати, на които са възложени задачи в политическа организация, за които може **да са необходими специални знания или умения**, може да е необходимо да се проучат личностните качества и умения на кандидата, както и как и защо му е възложена важна роля. По този начин може да бъде осигурена важна информация за оценката на достоверността. Също така може да е уместно да се проучат обстоятелствата, които са довели до възлагането на водеща роля и/или конкретни задачи на кандидата.

Неофициална принадлежност

Неофициална принадлежност към утвърдени политически организации е налице, когато симпатизантът споделя възгледите, убежденията, идеите, целите и пр. на организацията, но не е неин официален член. Такива кандидати могат да бъдат също толкова активни колкото и официалните членове (евентуално дори по-активни).

В контекста на международната закрила официалната принадлежност не следва да се приема за по-истинска форма на изразяване от неофициалната.

Неофициална принадлежност към политически идеи/принадлежност към неформални политически организации е налице, когато изразяването на политическо мнение е свързано с неорганизиран, неструктуриран и дори спонтанни движения, към които хората могат да се присъединят по един неформален начин. Освен това въпросното лице може да има свои собствени, отличаващи се, оригинални идеи и собствен начин на

изразяване и не е задължително те да съвпадат с възгледите на някое съществуващо движение или организация. Пример за неофициална принадлежност, каквато все по-често се наблюдава, е използването на интернет за изразяване на политическо мнение и това е разгледано в точка [3.7. 'Политическо мнение, изразено чрез социалните медии'](#).

Съществуват много сходства между неофициалната и официалната принадлежност към утвърдени политически организации. Поради това много от темите, които е необходимо да се проучат по време на интервюто, са сходни с тези за официални членове, тъй като фокусът трябва да бъде върху политическото мнение, дейностите и степента на излагане на риск на кандидата.

Сред типичните дейности, които могат да бъдат класифицирани като проява на неофициална принадлежност към дадена политическа идея или движение, са посещаване на демонстрации или участия в прояви, отворени за поддръжници, но също така и изготвяне на статии за пресата, поддържане на блог или участие в други **дейности в интернет** (вж. точка [3.7. 'Политическо мнение, изразено чрез социалните медии'](#)).

Според начина, по който се е развила политическата мотивация, и дейностите, които кандидатът е извършвал, той вероятно **познава** политическото положение и най-вече собствената си политическа партия или организация. Това вероятно ще се изразява в познаване на елементи като целите, логото, лозунга, функционирането, йерархията, историята и мнението на властите за организацията.

Винаги трябва да се отчетат индивидуалният произход и личните обстоятелства на кандидата, както и степента на участие и ангажираност, ролята в организацията, дейностите, способността за изразяване и т.н. Невинаги е еднакво уместно да се проучи мотивацията на кандидата за придържането му към политическото мнение и невинаги може да се очаква той да познава политическото си мнение и да направи подробен и самоосмислен разказ за гореспоменатото.

г) **Неизразено политическо мнение**

Неизразеното политическо мнение запазва характера си на политическо мнение, дори да е прикрито.

Въпросите в първата част на индивидуалното интервю, провеждано с кандидат, който твърди, че има неизразено политическо мнение, са сходни със задаваните в индивидуалното интервю, провеждано с кандидат, който твърди, че има изразени убеждения и мотиви. Те включват:

- как кандидатът за пръв път е узнал за мнението и/или организацията;
- как се е натъкнал на информация, която ги е накарала да го узнае;
- какво е предизвикало развиването на политическите му възгледи;
- как се е развило мнението му;
- как е живял с политическото си мнение и как то се е отразило на изборите му в живота.

След определен период на самоосмисляне е необходимо също така да бъде поискано от кандидата да разкаже:

- дали и как е бил засегнат от решението да не изразява своите убеждения;
- факторите, които е взел предвид, когато е решил да не изразява и да не действа според убежденията си;
- причините, поради които не се присъединява официално към политическа организация и/или не изразява своето политическо мнение.

2.2.3. Проучване на приписвано политическо мнение

Приписвано политическо мнение е мнение, което се приписва на кандидата от субекта, извършващ преследване (вж. точка [1.3.3. 'Приписвано политическо мнение'](#)). Не е необходимо кандидатът да има политическото мнение, което му се приписва.

За да се проучи евентуално приписвано политическо мнение, от решаващо значение е да има добро разбиране за субектите, извършващи преследване, посредством наличната ИДП. Какви са мотивите им, кои групи са преследвали в миналото и на какви признаци основават мотивите си за започване на преследване срещу дадено лице? След това интервюто следва да се съсредоточи върху проучване на причините, поради които субектът, извършващ преследване приписва на кандидата политическо мнение и дали кандидатът притежава характеристиките, които биха накарали субекта, извършващ преследването да предприеме преследване.

Следва да се има предвид, че тежестта на доказване на намеренията на субекта, извършващ преследване не се носи от кандидата. Органите, които вземат решението трябва да преценят дали е правдоподобна връзката между преследването и приписваното политическо мнение на кандидата ⁽²⁵⁾.

Според наличната информация за моделите на поведение на субекта, извършващ преследване и за това как са били третирани други лица в сходни ситуации, ще е необходимо да бъде събрана информация за поведението на кандидата и обстоятелствата около него, които са накарали властите или други субекти да му припишат определено политическо мнение. Трябва да може да бъде сметено за правдоподобно, че извършващият преследването субект де факто приписва политическо мнение на кандидата.

По-долу са дадени полезни примери за характеристики, действия и поведение, въз основа на които субектът, извършващ преследване може да приписва политическо мнение.

- Неприсъединяване към държавната партия, когато това е задължително.
- Връзки с чуждестранни власти.
- Принадлежност към определено семейство.
- Произход от конкретен район.
- Участие (доброволно или инцидентно) в (еднократна) проява или дейност, която може да бъде свързана с определено политическо мнение. Дейности, в които кандидатът участва по чисто опортюнистични причини също могат да бъдат

⁽²⁵⁾ СЕС, преюдициално запитване от 19 ноември 2020 г., [EZ/Bundesrepublik Deutschland](#), C-238/19, ECLI:EU:C:2020:945, точки 55 и 56.

основание за приписване на политическо мнение от страна на извършващ преследване субект.

- Творчески дейности.
- Представители на държавата.
- Професия
- Определено поведение: избор на облекло, притежание на определени книги, посещение на тайни развлекателни клубове, харесване на определени певци или влиятелни личности, употреба на алкохол/наркотици, дейности, които властите свързват с позиция на противопоставяне срещу режима или които не са в съответствие с политиката на режима.
- Конкретно бездействие, напр. неучастие в паради или непосещаване на място за религиозно поклонение.
- Придобиване на западен манталитет след престой в чужбина от завърнали се в страната си на произход лица.

Ако например кандидатът твърди, че **принадлежи към определено семейство или че е свързан с определено лице или група**, проверката може да се съсредоточи върху концепцията за „вина по асоциация“. Необходимо е да бъдат проучени и документирани взаимодействията/връзките на кандидата, като например членове на семейството, роднини, приятели, колеги, както и неговата политическа дейност и претърпяно малтретиране. Трябва да бъдат потърсени признаци за това как властите са узнали за тези връзки и как ги възприемат. Ако кандидатът не разполага с подробна информация за начина, по който органите или други субекти могат да възприемат тези връзки, по-скоро следва да се разчита повече на ИДП.

Приписваното политическо мнение може да бъде също така резултат от **еднократна дейност или проява**, в която кандидатът е участвал по-скоро инцидентно или дори евентуално от опортюнистични подбуди. Такъв би бил случаят, например, ако кандидатът е придружил свой приятел или познат по време на демонстрация, без да споделя изразените политически възгледи. Кандидатът може също така да е попаднал случайно на определена проява (например да е бил на грешното място в неподходящо време). Ако кандидатът се позовава на подобни случайности като доказателство, че са му били/може да му бъдат приписани политически възгледи, е необходимо проявите да бъдат проучени подробно. Освен това е необходимо да се потърси ИДП относно това как са били третираны лица в подобни ситуации и доколко извършващите преследване субекти са им позволили да се защитят.

За допълнителни насоки относно специалните случаи на приписвано политическо мнение вижте точки 3.1—3.4.

2.2.4. Проучване на минали проблеми и заплахи

От основно значение е въпросът дали политическото мнение и/или дейности на кандидата са станали достояние на извършващия преследването субект и какви ответни действия е предприел той (вж. точка [2.3.3. 'Как извършващият преследването субект възприема \(приписваното\) политическо мнение на кандидата'](#)). В настоящото практическо ръководство дотук беше разгледано как трябва да бъде проведено интервюто, за да се определи как кандидатът е изразявал мнението си и каква е

неговата позиция. Заедно с наличната ИДП би могло да се разбере дали такава степен на участие или излагане на риск е достатъчна, за да представлява интерес за потенциалния субект, извършващ преследване.

В настоящия раздел се разглежда въпросът за начина на провеждане на интервюто в случаите, когато кандидатът твърди, че политическото му мнение е станало достояние на субекта, извършващ преследване.

Това може да е станало под различна форма, например чрез конфронтация, малтретиране, арести, лишаване от свобода, предупреждения, разпити, насилие над кандидата и/или членовете на неговото семейство и заплахи. В този случай ще е необходимо фокусът да бъде върху това как се е проявило станалото достояние от страна на субекта, извършващ преследването (т.е. какви ответни действия е предприел субектът, извършващ преследването въз основа на узнаването за политическото мнение на кандидата и на какво е бил подложен кандидатът) и да се определи причината, поради която е станало достояние на субекта, извършващ преследването, по-конкретно дали причината наистина е политическото мнение на кандидата.

Примерни теми за проучване във връзка с минали проблеми и заплахи, дължащи се на политическо мнение и субекти, извършващи преследване

- Обстоятелствата, свързани с минали проблеми/заплахи за кандидата.
- Възможните проблеми или заплахи, произтекли за други лица със сходни характеристики.
- Причината(-ите) за проблемите/заплахите и причините, поради които кандидатът е стигнал до това заключение.
- Хората, които създават тези проблеми за кандидата/отговорни за тези заплахи срещу него (и лица със сходни характеристики).
- Дали тези лица са се идентифицирали по някакъв начин и ако да, как?
- Какво са казали преките извършители по време на инцидента(-ите).
- Дали е споменато политическото мнение на кандидата.
- Личната и индивидуалната връзка между конфронтацията и кандидата, ако има такава. Това може да се проучи чрез задаване на въпроси, за да се определи дали конфронтацията е била насочена само към кандидата или също и към други лица, например всички съседи са били обект на подобни конфронтации, както и дали другите жертви също имат противопоставящо се политическо мнение.
- Хронологията по отношение на началото на политическата дейност на кандидата и момента на излагането му на риск от преследване или конфронтацията. Това е един от елементите, които биха могли да помогнат да се направи оценка на връзката между тези дейности и възникналите проблеми.
- Времето, изминало между конфронтациите (ако са няколко) и между последния сблъсък и момента, в който кандидатът е напуснал държавата на произход. Това ще осигури една основа, върху която да се направи оценка на риска след връщане.
- Местонахождението на кандидата, след като е бил изложен на проблеми/заплахи, например дали са намерени решения за избягване на последиците от излагането му на риск от преследване (като преместване на друго място) или не (оставане у дома до напускане на държавата), както и какво се е случило (на него или на други лица), след като е бил изложен на тези проблеми/заплахи и преди да напусне държавата. Освен това следва да се проучат евентуални прояви, които са се случили след напускането му на държавата на произход.
- Социално положение и длъжност на хората, които стоят зад проблемите/заплахите.
 - Това е от особено значение, особено ако субектът не е държавата, тъй като следва да се оцени способността на субекта, извършващ преследване да осъществи преследване в бъдеще и в други части на

държавата на произход (ако се извършва оценка за **АВЗ**) и във връзка със закрилата, която кандидатът може да получи.

Невинаги политическото мнение или дейността на кандидата са били изложени на риск от преследване от субектите, извършващи преследване, преди напускането на държавата на произход. Това не означава, че кандидатът не е изложен на риск това да се случи при завръщане. Ето защо е необходимо да бъде събрана информация за дейностите на кандидата, както е посочено в примерите по-горе, за да може да се прецени (в оценките на достоверността и на риска по-нататък в процеса) дали кандидатът ще бъде изложен на риск и ще бъде подложен на риск от преследване при завръщането си.

2.2.5. Проучване на това какво мисли кандидатът за положението си при връщане

Оценката на риска е изследване за бъдещия риск при завръщане. Следователно е необходимо да се събере информация за това какво мисли кандидатът относно това дали и как ще изразява политическото си мнение след завръщането си. Въпросите, които трябва да бъдат оценени, са вероятността кандидатът да изразява политическото си мнение, вероятността властите да разберат за това и вероятната им реакция, ако това стане тяхно достояние.

Примерни теми за проучване във връзка с това какво мисли кандидатът за положението си при връщане

- Как би действал кандидатът по отношение на политическото си мнение, ако бъде върнат (изразяване или неизразяване)?
- Какви са причините за това решение?
- Въпросът за това как кандидатът възприема това, на което ще бъде подложен, ако бъде върнат, също може да бъде уместен за проучването в този контекст. Това е така, защото отговорът може да даде информация относно причината(-ите) за решението на кандидата да напусне и да не се връща.
- Освен това ще е необходимо да бъдат зададени въпроси във връзка с евентуална промяна в обстоятелствата, която може да окаже въздействие върху оценката на риска, ако кандидатът е имал минали проблеми или заплахи. Това ще даде възможност да се прецени дали има основателни причини да се смята, че рисковото поведение няма да се повтори в случай на завръщане. За извършване на оценката на риска ще е необходимо да бъдат разгледани тези теми с кандидата (вж. точка [2.3.4. 'Минали проблеми и/или заплахи'](#)).

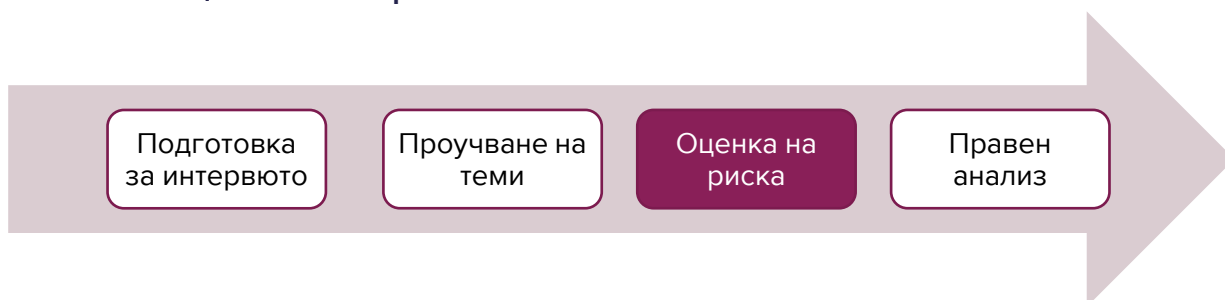
Отказ от отговорност

Необходимо е да се обърне внимание на това дали въпросът относно изразяването на политическо мнение след връщане е относим за конкретния случай, тъй като той не винаги е приложим. В случаите, когато властите вече познават кандидата и неговите политически възгледи, тези въпроси може да не са уместни. Правото на изразяване на мнение е залегнало в правото на свобода на изразяване, което е основно човешко право. Дори ако дадено лице не е изразявало публично мнението си преди, не може да се очаква, че то ще запази мълчание и ще продължи да прикрива мнението си, за да избегне евентуално преследване в случай на завръщане (вж. точка [1.3.2. 'Неизразено политическо мнение'](#)).

2.3. Оценка на риска

Оценката на риска е ориентирана към бъдещето оценка на риска, на който кандидатът може да бъде изложен с разумна степен на вероятност в случай на връщане ⁽²⁶⁾. Рискът се определя от това, което е възможно да се случи, причините, поради които може да се случи, или обстоятелствата, при които може да се случи, и лицата или групите, от които произтича заплахата.

След като е направена оценка на достоверността на всички материални факти, свързани със опасението(ята) на кандидата въз основа на неговото (приписвано) политическо мнение, е необходимо да се направи заключение кои опасения са приемливи и кои не. Оценката на риска се извършва въз основа на **материалните факти, които са приемливи, и наличната към момента информация** ⁽²⁷⁾.

⁽²⁶⁾ EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г., точка 3.1 „Анализирай наличието на основателни опасения от преследване/реален риск от тежки посегателства“, стр. 20 (предстои актуализиране).

⁽²⁷⁾ EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г., точка 3.1 „Анализирай наличието на основателни опасения от преследване/реален риск от тежки посегателства“, стр. 20 (предстои актуализиране).

Примерен сценарий

Кандидатка твърди, че има водеща роля в опозиционната партия Y. Въз основа на оценката ви на нейните изявления и на друга информация, която тя е представила в подкрепа на материалния факт, свързан с нейната принадлежност и функция в партията Y, вие приемате, че кандидатката е била член на партията Y. Въпреки това нейните изявления (и други доказателства) не са били достоверни по отношение на твърденията ѝ за водещи функции в партията. Следователно вашата оценка на риска ще се основава на факта, че кандидатката е била само член на партия Y. Следователно няма да оценявате произтичащия риск за водещи членове на партия Y, тъй като изразените от кандидатката опасения са свързани главно с тази функция.

Няколко са факторите, които ще окажат влияние върху вероятността нещо да се случи на кандидата, в случай че идентифицираните рискове се реализират. В зависимост от конкретния случай тези фактори трябва да бъдат претеглени, за да може да се направи преценка за разумната вероятност за риска, пред който е изправен кандидатът. Тези фактори формират „рисковия профил“ на кандидата. Списъкът по-долу не е изчерпателен и винаги трябва да се подхожда непредубедено и да се взема предвид всеки относим фактор, който може да повлияе на риска за кандидата при завръщането му.

Политическият профил на кандидата, начинът, по който той се възприема, миналите проблеми или заплахи, с които се е сблъсквал, и личните му обстоятелства, в съчетание с наличната ИДП ще дадат възможност да бъде направена оценка на риска, на който може да бъде изложен кандидатът. В таблиците по-долу са добавени относимите фактори за кандидат, който има политическо мнение, като са обобщени двата основни профила на кандидати: профил на кандидат, който има политическо мнение (вж. точка [2.3.1. 'Политически профил'](#)), и профил на кандидат, на когото е приписано политическо мнение (вж. точка [2.3.2. 'Приписвано политическо мнение'](#)).

2.3.1. Политически профил

Политическият профил на кандидата е съчетание от различни фактори, които определят неговата политическа идентичност. Към това спадат политическото мнение на кандидата, начините, по които то е било изразявано или се изразява, отговорностите, които е имал кандидатът, и въздействието на тези дейности.

Наличието на цялостна картина на политическия профил на кандидата е от ключово значение за адекватната оценка на риска. Отговорите на следните въпроси във връзка с фактите, които са били приети за приемливи, ще спомогнат за определянето на политическия профил на кандидата.

ПОЛИТИЧЕСКИ ПРОФИЛ	
Степен на участие/изразяване	<ul style="list-style-type: none">• Какво е правил кандидатът във връзка с политическото си мнение (естество на дейностите)?
Равнище на отговорност	<ul style="list-style-type: none">• Ако е приложимо, какво е равнището на отговорност на кандидата в рамките на движението/организацията?
Степен на въздействие на действията	<ul style="list-style-type: none">• Ако кандидатът е изразявал политическото си мнение, неговите дейности/действия били ли са публични или известни?• Ако е така, в каква степен?• Какво е (потенциалното) въздействие на дейностите на кандидата?• Според ИДП субектът, извършващ преследване въвежда ли мерки за наблюдение, за да търси мнения като поддържаното от кандидата?
Възприемане на субекта, извършващ преследването	<ul style="list-style-type: none">• Вж. въпросите в точка 2.3.3 'Как извършващият преследването субект възприема (приписваното) политическо мнение на кандидата'.
Минали проблеми и/или заплахи	<ul style="list-style-type: none">• Вж. въпросите в точка 2.3.4 'Минали проблеми и/или заплахи'.
Лични обстоятелства	<ul style="list-style-type: none">• Вж. въпросите в точка 2.3.5 'Относитими лични обстоятелства'.

Важно е да се определи в какво положение е кандидатът. Въз основа на наличната **ИДП** относно политическия контекст ще се разбере нивото на риска и следователно ще може да се определи дали политическият профил на кандидата ще го изложи на риск, ако бъде върнат.

ИДП се взема предвид на всички етапи от процеса на оценка на риска, тъй като тя хвърля светлина върху отношението на субекта, извършващ преследване, политиките му за наблюдение на дейностите, считани за нежелателни, и реакциите му спрямо определено мнение. ИДП е ключов елемент, който води във всяка стъпка от аргументацията.

Важно е ИДП, с която се разполага, да не е ограничена до общо описание на политическото положение (избирателна система, организация и т.н.), а да се съсредоточава върху текущото положение по отношение на зачитането или

нарушаването на политическите права на хората в държавата на произход на кандидата.

Колкото по-точна и конкретна е ИДП за положението на лица с политически профил, подобен на този на кандидата, толкова по-лесно ще бъде да се добие представа за риска, пред който ще бъде изправен кандидатът при връщане.

Примерен сценарий

Приели сте, че кандидатката е член на синдикат F и че участието ѝ в държавата ѝ на произход се е ограничавало до някои основни секретарски дейности в рамките на синдиката, като изпращане на имейли, организиране на срещи, актуализиране на списъка с членовете и други подобни задачи.

Въз основа на информацията, с която разполагате, знаете, че членовете на основните синдикати понякога са сплашвани и задържани по фиктивни причини. В ИДП обаче не се посочва кои синдикати се считат за „основни“ и дали F се счита за такъв. Като впишете в доклада, че „поякога“ се случват такива рискове, без конкретно да опишете обстоятелствата, при които те възникват, няма да се знае кои членове на тези основни синдикати са изложени на такъв риск или дали всички членове са еднакво изложени, независимо от техния ранг или дейности, или пол, нито дали са налице специфични обстоятелства в случаите, когато са докладвани такива рискове. Наличната информация не е достатъчно точна, за да може да се направи обосновано заключение относно потенциалния риск за кандидата.

Ако липсва важна информация, необходима за извършване на оценката на риска, можете да се обърнете към колегите си с опит в областта на ИДП с точни въпроси или да проведете собствено проучване за ИДП, като вземете предвид всички изисквания за качество на ИДП ⁽²⁸⁾.

Въз основа на отговорите трябва да имате ясна представа за степента на политическа ангажираност, видимостта и потенциалното излагане на риск на кандидата.

Ако политическото мнение на кандидата не е изразено, ще е необходимо оценката на риска да се направи въз основа на наличната информация за рисковете, с които са се сблъскали други лица с подобни възгледи, когато са ги изразявали.

2.3.2. Приписвано политическо мнение

Ако се приемат всички материални факти, които са в основата на евентуално приписано политическо мнение, до каква степен това води до реален риск в случай на връщане?

⁽²⁸⁾ Повече полезна информация може да бъде намерена в EASO, [Judicial practical guide on country of origin information – Compilation of jurisprudence \(Съдебно практическо ръководство относно информацията за държавата на произход – Сборник със съдебна практика\)](#), 2018 г.

Отговорите на въпросите в тази таблица във връзка с фактите, които са били приети, ще спомогнат за оценяването на информацията относно това как се възприема политическото мнение на кандидата от страна на извършващия преследване субект.

ПРИПИСВАНО ПОЛИТИЧЕСКО МНЕНИЕ	
Степен на видимост и информираност	<ul style="list-style-type: none">Известни ли са на властите характеристиките или проявите, въз основа на които субектът, извършващ преследване може да приписва политическо мнение? Как и в каква степен?Според ИДП извършващият преследване субект въвежда ли мерки за наблюдение, за да търси мнения като това, което се приписва на кандидата?
Възприемане от страна на субекта, извършващ преследването	<ul style="list-style-type: none">Вж. въпросите в точка 2.3.3 'Как извършващият преследването субект възприема (приписваното) политическо мнение на кандидата'.
Минали проблеми и/или заплахи	<ul style="list-style-type: none">Вж. въпросите в точка 2.3.4 'Минали проблеми и/или заплахи'.
Лични обстоятелства	<ul style="list-style-type: none">Вж. въпросите в точка 2.3.5 'Относитими лични обстоятелства'.

Допълнителна информация относно това как да се извършва оценка на риска и да се използва ИДП във връзка с конкретното положение на приписвано политическо мнение може да се намери в глава [3. 'Specific asylum claims based on the political opinion ground'](#)

2.3.3. Как извършващият преследването субект възприема (приписваното) политическо мнение на кандидата

Застъпването за определено политическо мнение или участието в политически дейности може да създаде риск само ако субектът, извършващ преследване възприема действието, бездействието, ситуацията или поведението като акт на заемане на политическа позиция и този субект реагира по някакъв начин на тази политическа позиция (вж. точка [2.4.2. 'Nexus / \(for reasons of\)'](#)). Въз основа на политическия профил на кандидата и начина, по който той е бил разкрит (или му е бил приписан), както и въз основа на познаването на положението в държавата на произход, ще може да се направи оценка на риска да се случи нещо на кандидата в случай на връщане.

Отговорите на въпросите в следващата таблица във връзка с фактите, които са били приети за приемливи, ще спомогнат за оценката на информацията относно това как извършващият преследването субект възприема политическо мнение на кандидата.

Отговорите на тези въпроси могат да се получат само ако разполагате с точна, относима и актуална ИДП във връзка с поведението на субекта, извършващ преследване.

От друга страна, ако липсва ИДП поради това, че неправителствените или международните организации, медиите или друга организация са възпрепятствани да съобщават какви ответни действия предприема при изразяване на нежелани политически идеи субектът, извършващ преследване, това е ясен признак за начина, по който извършващият преследване субект възприема политическото противопоставяне и за отношението му към тези, които съобщават за това възприемане и за реакциите при такова възприемане.

ВЪЗПРИЕМАНЕ ОТ СТРАНА НА СУБЕКТА, ИЗВЪРШВАЩ ПРЕСЛЕДВАНЕТО

ИДП

- Според ИДП какво е отношението на режима към мнения и дейности като тези, които се приписват на кандидата?
 - По какъв начин субектът, извършващ преследване реагира спрямо мнения и дейности, като приписваните на кандидата? Изправени ли са пред проблеми/заплахи хората със сходни политически възгледи?
 - Ако е така, с какви проблеми или заплахи се сблъскват други лица с подобен профил?
 - При какви условия или обстоятелства са били изправени пред тези проблеми или заплахи?
 - Доколко е вероятно мнението и/или поведението на кандидата да доведе до подобна реакция от страна на властите спрямо него? Има ли елементи, които биха увеличили тази вероятност?
- Според ИДП потенциалните субекти, извършващи преследване осигуряват ли възможност за справедлив процес, в който кандидатът може да се защитава (и ако мнението е било погрешно приписано, обясняват ли защо политическото мнение му е било погрешно приписано)?

2.3.4. Минали проблеми и/или заплахи

Необходимо е да се вземат предвид също и миналите проблеми на кандидата и заплахи срещу него и прякото му обкръжение, тъй като случилото се преди може да бъде ясен знак за рисковете, на които може да бъде изложен в случай на връщане.

Ако се приема, че кандидатът е преживял един или няколко проблема във връзка с неговото (приписвано) политическо мнение, съществува по-голяма вероятност той отново да бъде подложен на такова отношение или такива действия в случай на връщане. Възможно е също така не много сериозни инциденти да доведат до по-тежки събития в бъдеще. Освен това кандидатът може да не е бил обект на проблема или заплахата, но може да намира основание за опасенията си в проблеми или заплахи, преживени от други хора. Следователно ще бъде необходимо да се оцени вероятността тези проблеми или заплахи да се повторят в случай на завръщане и под каква форма или с каква интензивност може да се случи това, като се вземат предвид всякакви основателни причини, поради които може да се смята, че няма да се повторят.

Трябва да се има предвид, че ако се приеме, че кандидатът е преживял един или няколко **проблема в миналото, които представляват преследване или преки заплахи от преследване**, тежестта на доказване се прехвърля. В тези случаи е налице презумпцията, че кандидатът отново ще бъде подложен на такова преследване в случай на връщане, освен ако има основателни причини да се смята, че такова преследване няма да се повтори ⁽²⁹⁾.

Ето няколко въпроса, които трябва да се разгледат във връзка с минали събития, на които кандидатът е бил подложен и които са приети за приемливи. Отговорите на тези въпроси ще окажат влияние върху оценката на риска.

МИНАЛИ ПРОБЛЕМИ И/ИЛИ ЗАПЛАХИ	
Минали проблеми и/или заплахи, преживени от кандидата и неговото пряко обкръжение	<ul style="list-style-type: none">• Имал ли е кандидатът в миналото личен проблем или проблеми, които дават възможност да се предвиди в разумни граници как извършващият преследването субект би реагирал на мнението на кандидата в случай на връщане?• Имали ли са проблеми роднини или хора, които споделят мнението на кандидата, или са били заплашвани заради политическите си възгледи или заради връзката си с кандидата?
Преследване в миналото (и преки заплахи за такова преследване)	<ul style="list-style-type: none">• Представяват ли миналите проблеми, които е преживял кандидатът, минало преследване или пряка заплахата?

⁽²⁹⁾ Член 4, параграф 4 от ДО (преработен текст): Вж. също EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г. (предстои актуализация).

МИНАЛИ ПРОБЛЕМИ И/ИЛИ ЗАПЛАХИ	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ако случаят е такъв, има ли основателни причини да се смята, че подобно преследване няма да се повтори?
<p>Основателни причини да се смята, че проблемът/преследването няма да се повторят</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Настъпила ли е промяна в политическото мнение на кандидата, която би повлияла на опасенията му от преследване? Истинска ли е промяната или се основава на страх? Тази промяна би ли променила това как извършващият преследването субект възприема мнението? Дали ще продължава да приписва на кандидата първоначалното мнение? • Настъпила ли е промяна в обстоятелствата, която би могла да повлияе върху това проблемът или заплахата да не се повторят? Тези обстоятелства могат да са свързани с личните обстоятелства на кандидата и/или с конкретните обстоятелства на проблема или заплахата. • Налице ли е значително подобрение на политическото положение в държавата на произход на кандидата, което да е довело до намаляване на степента на преследване? Доказано ли е, че тази промяна е трайна и в достатъчна степен, за да повлияе на положението на кандидата? • Изминал ли е дълъг период от време между последните проблеми или заплахи и момента, в който кандидатът е напуснал държавата си на произход, през което време тези проблеми или заплахи не са се повтаряли, без да има непосредствена причина, поради която извършващият преследване субект да не продължи заплахите?

Преценката за промяната на обстоятелствата в държавата на произход ще може да се направи само ако се ползва подходяща, точна и актуална ИДП. ИДП ще даде възможност да се направи оценка на естеството на промяната в обстоятелствата, нейния обхват и трайност.

2.3.5. Относими лични обстоятелства

В допълнение към политическите възгледи или действия на кандидата, рискът може да бъде повлиян в отрицателна или положителна посока и от личните обстоятелства. Полът, социално-икономическият статус, възрастта и т.н. могат да бъдат фактори, които оказват влияние върху риска. Преди да се стигне до етапа на оценка на риска, трябва да се установят тези потенциални лични обстоятелства и да се прецени кои от тях да бъдат приети, наред със съответния материален факт. При оценката на риска е необходимо да се вземат предвид приетите лични обстоятелства на кандидата.

Примерен сценарий

В държава, в която се преследват някои видове политическа дейност, фактът, че кандидатът е жена, освен че е и политически опонент, може да увеличи риска при завръщане. От друга страна, ако тази жена има силно социално или икономическо положение и добре изградена мрежа, това може да е намаляващ риска фактор.

Следва да се има предвид, че сами по себе си личните обстоятелства също могат да бъдат материални факти, които да създадат допълнителни рискове от преследване, както е посочено в точка [2.4.2\(b\). 'Other reasons for persecution'](#). Настоящото ръководство обаче се съсредоточава само върху анализа на риска (рисковете), свързан с (приписвано) политическото мнение на кандидата. За допълнителна информация относно оценката на личните обстоятелства и връзката им с разглеждания материален факт и оценката на риска, вж. практическото ръководство на EУАА относно оценка на доказателства ⁽³⁰⁾.

ОТНОСИМИ ЛИЧНИ ОБСТОЯТЕЛСТВА

Според ИДП, има ли лични обстоятелства, които не са непременно пряко свързани с политическите възгледи или дейности на кандидата и които могат да повлияят върху (да увеличат или намалят) риска при завръщането му?

⁽³⁰⁾ EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г., точка 1.3.2.2 „Информация за държавата на произход (COI)“ (предстои актуализация).

2.4. Правен анализ

След оценката на риска служителят, обработващ молбата за убежище, пристъпва към правния анализ на случая. Първият компонент на правния анализ е определянето доколко действията, от които се страхува кандидатът, представляват преследване. Ако случаят е такъв, служителят по случая пристъпва към установяване на причините за преследването.

Както е обяснено в глава 1. 'Определение за „политическо мнение“ — общи принципи и правно основание', политическото мнение следва да се разбира в широк смисъл; политическото мнение може да бъде изразено, неизразено, реално или приписано.

С оглед на това е необходимо служителят по случая първо да прецени дали описаните от кандидата форми на изразяване и/или действия могат да бъдат категоризирани като политическо мнение ⁽³¹⁾.

2.4.1. Основателни опасения от преследване

Заклучението за това доколко действието/действията, от което(които) се страхува кандидатът, представлява/т преследване, се основава на последствията, с които може да се сблъска той като притежаващ определени политически нагласи, реални или приписвани, ако бъде върнат.

Когато извършват тази оценка, служителите по случаи трябва да имат предвид, че от кандидата не следва да се очаква или да се изисква да потисне своите политически възгледи, за да избегне преследване.

⁽³¹⁾ Анализ на съдебната практика на държавите членки по отношение на основанието за (приписано) политическо мнение може да бъде намерен в публикацията на EASO: [съдебен анализ „Признаване на статут на международна закрила \(директива 2011/95/ЕС\)“](#), декември 2016 г., точка 1.5.2.5 „Политическо мнение (член 10, параграф 1, буква д)“.

Свързан инструмент на ЕУАА

За допълнителни насоки вж. ЕАСО, *Практическо ръководство: Условия за предоставяне на международна закрила*, април 2018 г., точка „Статут на бежанец: основателни опасения от преследване“.

В случаите, в които са установени основателни опасения от преследване, служителят по случая пристъпва към разглеждане на причините за преследването, като една от тях е (приписвано) политическото мнение.

2.4.2. Връзка (по причина на)

Статут на бежанец се предоставя само след като бъде установено, че преследването, от което се опасява кандидатът, се дължи на (приписвано) политическо мнение.

Причинно-следствената връзка между мнението на кандидата и събитията, от които се опасява при завръщането си, не може да бъде установена с очевидност във всички случаи. Следва да се има предвид, че не е необходимо кандидатът да доказва намерението на преследващия субект да извърши преследване. Важно е да се помни, че кандидатът не е длъжен да доказва връзката между преследването и причините, които водят до това преследване, тъй като подобна тежест на доказване би била

несъвместима с разпоредбите относно оценката на молбите ⁽³²⁾. Националните органи трябва да преценят с оглед на всички относими обстоятелства, посочени от кандидата, правдоподобността на връзката между причините за преследване и последиците, на които ще бъде изложен кандидатът ⁽³³⁾.

Бележка относно подхода на ВКБООН

Въпреки че в определението се говори за преследване „поради политическо мнение“, невинаги е възможно да се установи причинно-следствена връзка между изразеното мнение и свързаните с това мерки, от които кандидатът страда или се страхува. Подобни мерки само в редки случаи се основават изрично на „мнение“.

По-често такива мерки са под формата на санкции за предполагаеми престъпни деяния срещу управляващата власт. Следователно ще бъде необходимо да се установи политическото мнение на кандидата, което е в основата на неговото поведение, и фактът, че то е довело или може да доведе до преследването, от което той твърди, че се опасява ⁽³⁴⁾.

а) Как извършващият преследването субект възприема политическото мнение на кандидата

Въпросите за това как извършващият преследването субект възприема политическото мнение на кандидата и какви действия предприема поради това са важни фактори, които трябва да бъдат взети под внимание при разглеждането на причината за преследване.

Член 10, параграф 2 от ДО (преработен текст)

Когато се преценява основателността на опасенията от преследване на даден кандидат, фактът дали той действително притежава характеристиката, свързана с раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политическо мнение, която е в основата на преследването, е без значение, при положение че според субекта на преследването той притежава тази характеристика.

⁽³²⁾ Както е посочено в член 4 от Директивата относно процедурите за предоставяне на убежище (Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (преработен текст)).

⁽³³⁾ За повече подробности вж. СЕС, решение от 19 ноември 2020 г., [EZ/Bundesrepublik Deutschland](#), C-238/19, ECLI:EU:C:2020:945, точки 54—58. Резюме, достъпно в [базата данни на EUAA за съдебна практика](#).

⁽³⁴⁾ ВКБООН, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Наръчник за процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец и насоки относно международната закрила в съответствие с Женевската конвенция от 1951 г. и Протокола към нея за статута на бежанците от 1967 г.), преиздадено, Женева, април 2019 г., точка 81.

Когато се разглежда как извършващият преследването субект възприема мнението на кандидата, следва да се има предвид, че действията могат да се считат за политически във въпросната държава на произход, независимо че може да са незначителни или дори да не са отявлено политически ⁽³⁵⁾.

Когато се приписват мнения, наличието на политическа дейност не е задължително условие, а основният въпрос е как извършващият преследването субект ги възприема и какви са възгледите му относно дейностите, които той определя и счита за политически.

Важен елемент за оценка е дали са налице основателни причини ангажираността на кандидата да бъде възприемана от режима като акт на политическо несъгласие, срещу който той може да обмисли да предприеме ответни действия (вж. резюмето по-долу относно решението на СЕС по дело C-652/16).

⁽³⁵⁾ EASO), [съдебен анализ „Признаване на статут на международна закрила \(директива 2011/95/ЕС\)“](#), декември 2016 г., стр. 53.

СЕС, преюдициално запитване, 2018 г., Ахмедбекова, точки 84-90 ⁽³⁶⁾

В този случай г-жа Ахмедбекова и нейният син, и двамата граждани на Азербайджан, са подали молба за международна закрила през 2014 г. и са заявили, че се опасяват от преследване въз основа на факта, наред с другото, че г-жа Ахмедбекова е участвала в подаването на жалба срещу Азербайджан пред Европейския съд по правата на човека. Тя смята, че това показва политическото ѝ мнение.

Във връзка с въпроса на запитващата юрисдикция дали фактът, че е подадена жалба пред Европейския съд по правата на човека, може да има значение за оценката на молбата за международна закрила на г-жа Ахмедбекова и нейния син, се отбелязва следното ⁽³⁷⁾.

- **Намерението на кандидата да изрази „политическо мнение“**, че режимът не спазва правата на човека, като подава жалба пред Европейския съд по правата на човека, **не е централен момент в оценката** на опасенията от преследване, основано на „политическо мнение“.
- Необходимо е да се прецени следното:
 - дали **режимът възприема** това участие **като акт на политическо несъгласие**;
 - факта, че режимът може да обмисли да предприеме **ответни действия срещу това действие**.

Когато са налице основателни опасения, че това е именно така, следва да се направи заключението, че кандидатът е изложен на сериозна и потвърдена заплаха от преследване поради това, че е изразил мнението си за политиките и методите на държавата си на произход. Както следва от самия текст на член 10, параграф 1, буква д) от Директива 2011/95, съдържащото се в тази разпоредба понятие „политическо мнение“ обхваща подобна хипотеза ⁽³⁸⁾.

⁽³⁶⁾ СЕС, решение от 4 октомври 2018 г., [Нигяр Рауф Къзъ Ахмедбекова и Рауф Емин Огълъ Ахмедбеков/заместник-председателя на Държавната агенция за бежанците](#), преюдициално запитване, дело C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801, точки 84-90. Резюме, достъпно в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#).

⁽³⁷⁾ СЕС, решение от 4 октомври 2018 г., [Нигяр Рауф Къзъ Ахмедбекова и Рауф Емин Огълъ Ахмедбеков/заместник-председателя на Държавната агенция за бежанците](#), преюдициално запитване, дело C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801, точка 86. Резюме, достъпно в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#).

⁽³⁸⁾ СЕС, решение от 4 октомври 2018 г., [Нигяр Рауф Къзъ Ахмедбекова и Рауф Емин Огълъ Ахмедбеков/заместник-председателя на Държавната агенция за бежанците](#), преюдициално запитване, дело C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801, точка 87. Резюме, достъпно в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#).

б) Други причини за преследване

Не е необходимо политическото мнение да бъде изключителна или единствена причина за преследване. Мотивите на извършващия преследването могат да бъдат смесени и да включват други причини, които да попадат в приложното поле на член 10 от ДО (преработен текст). Това, което трябва да се докаже, е, че политическото мнение е било поне един от съществените фактори, допринесли за преследването ⁽³⁹⁾. Например (приписвано) политическото мнение може да бъде свързано с други основания, напр. следните:

- религията (напр. свързване на религиозни дейности с политически опозиционни дейности, вероотстъпници, считани за заплаха за режима или основните държавни ценности);
- етническа принадлежност (напр. връзка с политическите предпочитания);
- националност (напр. когато конфликт между национални групи се свързва с политически движения, особено когато дадено политическо движение се идентифицира с определена националност) ⁽⁴⁰⁾;
- принадлежност към определена социална група ⁽⁴¹⁾ (напр. член на семейство, което е политически категоризирано като противопоставящо се на властите или в което някои членове са известни с политическото си мнение срещу режима; организациите за защита на правата на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица се възприемат като противопоставящи се на правителството).

2.4.3. Закрила в държавата на произход

Следващата стъпка, която трябва да се предприеме в правния анализ, е да се проучи наличието на закрила в държавата на произход. Ако субектите на закрила не могат да осигурят закрила в областта на преследването, се проучва възможността за АВЗ.

⁽³⁹⁾ Относно множеството причини за преследване вж. също Върховен административен съд (Чешка република), решение от 30 септември 2008 г., *SN/Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 66/2008-70 (вж. [резюме на английски език в Европейската база данни на правото в областта на убежището](#)).

⁽⁴⁰⁾ ВКБООН, *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees* (Наръчник за процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец и насоки относно международната закрила в съответствие с Женевската конвенция от 1951 г. и Протокола към нея за статута на бежанците от 1967 г.), април 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, точка 75.

⁽⁴¹⁾ Вж. също СЕС, решение от 4 октомври 2018 г., *Нигяр Рауф Къзъ Ахмедбекова и Рауф Емин Огълъ Ахмедбеков/заместник-председателя на Държавната агенция за бежанците* преюдициално запитване, дело C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801, точка 90. Резюме, достъпно в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#).

Член 7 от ДО (преработен текст)— субекти на закрила

1. *Закрилата срещу преследване или тежки посегателства може да бъде предоставена единствено от:*

а) държавата; или

б) партии или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия,

при условие че същите желаят и могат да предложат закрила в съответствие с параграф 2.

2. *Закрилата срещу преследване или тежки посегателства трябва да е ефективна и да няма временен характер. Обикновено такава закрила се предоставя, когато субектите, [...], вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките посегателства, *inter alia*, чрез функционирането на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато кандидатът има достъп до тази закрила.*

3. *При определянето на това, дали една международна организация контролира една държава или значителна част от нейната територия и дали тя предлага закрила по смисъла на параграф 2, държавите-членки се съобразяват с указанията, които могат да бъдат предоставени от актовете на Съюза в тази област.*

Често се установява, че в случаите, в които причината за преследването е политическото мнение на кандидата, субектът, извършващ преследването е държавата. В тези случаи по принцип няма да има закрила, тъй като се предполага, че държавните органи действат на територията на цялата страна.

Когато извършват оценка за наличието на закрила, служителите по случаи следва да имат предвид, че всяка социална и финансова подкрепа, предоставена от частни лица, като например семейството или групировката на кандидата, не представлява закрила в съответствие с член 8 от ДО (преработен текст) ⁽⁴²⁾.

Положението в държавата на произход е аспект, на който служителят по случая винаги трябва да обръща необходимото внимание, за да направи правилна оценка на ефективността на закрилата. Например, когато участват мощни политически организации, те се считат за „частни субекти“, но е възможно държавата да не разполага с ресурсите да предоставя ефективна закрила по смисъла на член 7, параграф 2 от ДО (преработен текст).

⁽⁴²⁾ СЕС, 20 януари 2021 г., [Secretary of State for the Home Department \[UK\]/OA \(Somalia\)](#), C-255/19, EU:C:2021:36. Резюме, достъпно в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#).

Когато субектът, извършващ преследване е държавата, съществува презумпция, че АВЗ също няма да бъде достъпна. Когато заключението е, че извършващият преследването е частен субект, трябва да се направи оценка на критериите: безопасност, пътуване, достъп до място за АВЗ и разумност за установяването там.

Свързан инструмент на ЕУАА

Във връзка с прилагането на АВЗ вж. EASO, [Practical Guide on the Internal Protection Alternative \(Практическо ръководство относно алтернативата за вътрешна закрила\)](#), май 2021 г.

Следва да се подчертае, че връзка между мнението на кандидата и преследването, от което той се опасява, е налице, когато държавата не иска да предостави закрила на кандидата поради неговото политическо мнение. Такъв може да е случаят, например ако кандидатът, след като е станал жертва на престъпление от общ характер, се обърне към полицейските органи за подкрепа и съдействие и те откажат да му ги предоставят поради политическото му мнение.

2.4.4. Действие(-я), което представлява реален риск от тежко посегателство

В случаите, когато причинно-следствената връзка между политическото мнение на кандидата и преследването, от което той се опасява, не е подкрепена с доказателства, служителите по случаи трябва да проверят дали са приложими някакви други причини за преследване.

Ако това не е така, следващата стъпка в правния анализ е да се пристъпи към разглеждане на молбата за субсидиарна закрила.

В член 15 от ДО (преработен текст) се уточнява обхватът на „тежкото посегателство“, за който трябва да бъде извършена оценка.

Свързан инструмент на ЕУАА

За допълнителни насоки, вж EASO, [Практическо ръководство: Условия за предоставяне на международна закрила](#), април 2018 г., раздел „Субсидиарна закрила“

Обобщение на основните положения

- За молби, свързани с политическо мнение, е важно да се проучи в същина личността на кандидата. Това се прави с цел да се определят индивидуалният произход, личните обстоятелствата и политическият профил на кандидата.
- Личните убеждения и мотивацията на кандидата, познаването на по-широкия политически контекст, като и дейностите му (официална или неофициална принадлежност към политическа организация) са необходими аспекти, които следва да бъдат проучени. Следва да се има предвид, че дори неизразено политическото мнение запазва политическия си характер, дори да е прикривано.
- За оценката на риска е необходимо да се вземат предвид всички приети материални факти, които определят „рисковия профил“ на кандидата — неговия политически профил, причините, поради които му се приписва политическо мнение (ако има такива), как извършващият преследването субект възприема и реагира спрямо това (приписвано) мнение, както и евентуални минали проблеми и/или заплахи — като същевременно се вземат предвид всички лични обстоятелства, които биха могли да увеличат или намалят риска в случай на връщане. Всичко това трябва да бъде разгледано в светлината на относимата и актуална ИДП. Когато се проучва приписвано политическо мнение, е необходимо да се събере информация за поведението на кандидата и обстоятелствата около него, които са накарали властите или други субекти да му припишат политическо мнение, като се вземе предвид наличната информация за моделите на поведение на субекта, извършващ преследването и какво е било отношението му към други лица в сходни случаи.
- При правния анализ на първо място е необходимо да се прецени дали описаните от кандидата форми на изразяване и/или действия могат да бъдат категоризирани като политическо мнение.
- Въпросите за това как извършващият преследване субект възприема политическото мнение на кандидата и какви действия предприема поради това са важни фактори, които трябва да бъдат взети под внимание при разглеждането на причината за преследване.
- Причинно-следствената връзка между мнението на кандидата и събитията, от които се опасява при завръщането си, не може да бъде установена с очевидност във всички случаи. Следва да се има предвид, че не е необходимо кандидатът да доказва намерението на преследващия субект да извърши преследване.

3. Специфични молби за убежище въз основа на основанието за политическо мнение

В настоящата глава се предоставят насоки за разглеждането на специфични молби за убежище въз основа на основанието за политическо мнение, включително примерни теми, които да се проучат по време на разглеждането на случая ⁽⁴³⁾.

3.1. Военна служба

Важно е да се подчертае, че държавите имат легитимността да налагат полагането на военна служба и следователно отказът от нея не е валидно основание за международна закрила. В правомощията на държавата е да налага наказания за дезертьорство или избягване на военна служба. Военната служба обаче трябва да има правно основание, да се изпълнява по непроизволен и недискриминационен начин и да се основава на военните нужди и планове. Всяко наказание за отказ от полагане на военна служба трябва да бъде недискриминационно, съразмерно и предвидено в закона. Трябва също така да е възможно призоваването за полагане на военна служба да се оспорва в съд ⁽⁴⁴⁾.

Служителите по случаи могат да се натъкнат на случаи, при които отказът от отбиване на военна служба може да води до преследване или тежко посегателство. Такъв може да бъде случаят, например ако лицата, които отказват да служат, са подложени на нечовешко или унижително отношение, тъй като наказанието за отказа да служат в армията е несъразмерно и/или представлява заплаха за живота, или ако не се

⁽⁴³⁾ Целта в настоящата глава е да се разгледат специфични случаи от гледна точка на опасенията от преследване въз основа на политическо мнение. Следователно посочената в настоящата глава съдебна практика на Съда на ЕС или на Европейския съд по правата на човека, свързана с убежището, е наличната към момента на публикуване на настоящото ръководство за това основание. Допълнителна (национална) и/или актуална съдебна практика може да бъде намерена в [базата данни за съдебна практика на ЕУАА](#), като за целта се използва [функцията за търсене](#) и ключовата дума „политическо мнение“

⁽⁴⁴⁾ Вж. ВКБООН, [Насоки за международна закрила № 10: Молби за предоставяне на статут на бежанец, свързани с отбиване на военна служба, в контекста на член 1, точка А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола към нея за статута на бежанците от 1967 г.](#), 12 ноември 2014 г., стр. 2. Освен това в съответствие с точка 171 от ВКБООН, [Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Наръчник с процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец в съответствие с Женевската конвенция от 1951 г. и Протокола към нея за статута на бежанците от 1967 г.), HCR/IP/4/Eng/REV.1, редактирани, Женева, януари 1992 г.,

т. 171. Не всяка присъда, макар и истинска, е достатъчно основание за подаване на молба за статут на бежанец след дезертьорство или избягване на наборна служба. Не е достатъчно едно лице да не е съгласно с правителството си по отношение на политическата обосновка на дадено военно действие. Когато обаче видът военни действия, с които дадено лице не желае да бъде свързано, е осъден от международната общност като противоречащ на основните правила на човешкото поведение, само по себе си наказанието за дезертьорство или избягване на наборна служба би могло да се счита за преследване с оглед на всички останали изисквания на определението.

осигурява алтернативна служба за лицата, които отказват да служат поради вътрешни убеждения.

Фокусът на тази глава е да се очертае връзката между отказа от отбиване на военна служба и основанието „политическо мнение“. В случаите на отказ от военна служба е възможно да бъде приписано политическо мнение, но самият отказ също може да бъде израз на политическо мнение. Това може да се случи, ако кандидатът се противопоставя на използването на военна сила или на средствата и методите на държавните агенти, или директно се противопоставя на политиката на правителството.

3.1.1. Съответни понятия

Преди да се очертаят ключовите елементи, които трябва да се вземат предвид при разглеждането на молби, свързани с военната служба, е важно да се споменат съответните понятия по темата.

- **Военна служба:** служба или действия, извършвани в служба на въоръжените сили на дадена държава. Може да се извършва в мирно време или по време на въоръжен конфликт. Може да бъде следствие от доброволно постъпване в армията или да се основава на задължителна военна повинност. Недържавни субекти не могат да налагат военна повинност.
- **Алтернативна служба:** служба, изпълнявана като заместител на наборната служба във въоръжените сили на държавата от лица, които се противопоставят на военната служба поради вътрешни убеждения. Алтернативната служба може да бъде под формата на гражданска служба извън въоръжените сили (напр. в център за обществено здравеопазване, доброволна работа за благотворителна организация) или цивилна функция в рамките на армията (напр. функцията на готвач или работещ в канцелария).
- **Избягване на наборна служба:** когато цивилно лице не се регистрира или не се отзове на повиквателно за набиране за задължителна военна служба.
- **Дезертъорство:** когато войник, служещ във въоръжените сили, напусне военната си длъжност или функция без отпуск или се противопостави на повиквателно за изпълнение на военни задължения.
- **Дезертиране:** когато войник, служещ във въоръжените сили, напусне военната си длъжност или функция без отпуск или се противопостави на повикване да изпълнява военните си задължения.

3.1.2. Преследване по причини, свързани с (приписвано) политическо мнение в контекста на военната служба

Съществуват няколко обстоятелства, при които отказът от военна служба може да доведе до преследване по причини на (приписвано) политическо мнение.

- **Отказ от военна служба поради вътрешни убеждения** Непризнаването на възражение поради вътрешни убеждения и липсата на възможност за участие в алтернативна форма на служба сами по себе си могат да се считат за сериозно нарушение на правата на човека, което представлява преследване за отказващите да изпълняват военна служба поради вътрешни убеждения ⁽⁴⁵⁾. Подходящ пример може да бъде пацифист, който отказва да изпълнява военна служба поради вътрешни убеждения в държава, в която не се признава или няма ред за придобиване на статут на отказващ да изпълнява военна служба поради вътрешни убеждения, нито възможност за алтернативна служба.
- **Дискриминация и/или малтретиране** по време на военна служба. Понякога кандидатите са подлагани на дискриминация и малтретиране по време на военна служба. Такъв може да е случаят за тези, които имат противопоставящо се мнение за правителствените политики, като такива лица могат да са подложени на дискриминация и малтретиране поради политическото си мнение. Друг подходящ пример е този с наборните войници от определени райони, несъразмерно голям брой от които се изпращат на фронта скоро след постъпването им и с минимална бойна подготовка, като форма на наказание за нелоялността към режима, проявена от определени групи в района на държавата, от които са тези наборни войници.
- **Несъразмерно и/или произволно наказание** на дезертьор или лице, което е избегнало наборна служба поради политическото си мнение. В някои случаи наказанието, налагано на кандидати, които отказват да изпълняват военна служба, е несъразмерно или се налага произволно поради (приписвано) политическо мнение или произхода на кандидата.
- **Наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, когато военната служба би предполагала извършването на престъпления или деяния, попадащи в приложното поле на основанията за изключване**, посочени в член 12, параграф 2 от ДО (преработен текст). В съответствие с член 9, параграф 2, буква д) от ДО (преработен текст) актът на преследване може да бъде под формата на наказателно преследване или наказание за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, когато военната служба би предполагала извършването на

⁽⁴⁵⁾ В свое решение от 7 юли 2011 г. по делото [Bayatyan/Армения](#), 23459/03, ECLI:CE:ECHR:2011:0707JUD002345903, точка 110, Европейският съд по правата на човека отбелязва, че:

Член 9 [от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи] не се позовава изрично на правото на отказ от военна служба поради вътрешни убеждения. Въпреки това съдът е счел, че противопоставянето срещу военната служба, когато е мотивирано от сериозен и непреодолим конфликт между задължението за служба в армията и вътрешните убеждения на лицето или неговите дълбоки и истински религиозни или други убеждения, представлява убеждение или вярване с достатъчна убедителност, сериозност, последователност и важност, за да се ползва от гаранциите на член 9.

престъпления или на деяния, попадащи в приложното поле на основанията за експулсиране. Съответните примери могат да се отнасят до избягването на наборна служба и дезертьорство по време на гражданска война ⁽⁴⁶⁾.

Член 9, параграф 2, буква д) от ДП (преработен текст) – действия на преследване

2. Действията на преследване по смисъла на параграф 1 могат да приемат, *inter alia*, следните форми:

[...]

д) наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, когато военната служба би предполагала извършването на престъпления или на деяния, попадащи в приложното поле на основанията за експулсиране, посочени в член 12, параграф 2;

3.1.3. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю

От ключово значение при разглеждането на молби, свързани с отказ да бъде отбита военна служба, са следните елементи.

⁽⁴⁶⁾ Основанието „политическо мнение“ може да бъде приложимо също и в други случаи (вж. ВКБООН, [Насоки за международна закрила N° 10](#), точки 53 и 54), например ако войник узнае за престъпни дейности (вж. също точка [3.4 'Осъждане или съпротива срещу корупция и друго престъпно поведение на властите'](#)) и в случаите, когато основанието „политическо мнение“ може да бъде приложимо за членове на семейството на лице, което отказва да изпълнява военна служба поради вътрешни убеждения, избягва наборна служба или дезертира, за което е установено, че е привърженик на определена политическа кауза (вж. също точка [3.2. Членове на семейството'](#)).

а) Изясняване на положението на кандидата**Примерни теми, които да се проучат във връзка с положението на кандидата относно статута му по отношение на военната служба**

- Определяне на точния статут на кандидата по отношение на военната служба (отговарящ на изискванията за наборна военна служба/избягващ наборна военна служба/дезертьор).
- Необходима е предварителна подготовка въз основа на съответната ИДП, която може да включва следното:
 - правната рамка, уреждаща военната служба в съответната държава;
 - наказанията за отказ от служба;
 - **наличието и значението на разпоредби** за лицата, които отказват да изпълняват военна служба поради вътрешни убеждения;
 - съществуването на алтернативна форма на служба;
 - възможността за освобождаване или отсрочване и реда за подаване на молба за това;
 - условията на военната служба и отношението към наборниците, както и продължителността на задължителната служба;
 - възможните дискриминационни аспекти на правото и неговото прилагане по отношение на политическите дисиденти;
 - последиците от избягването на наборна военна служба/дезертьорство и как държавните служби възприемат тези, които отказват да изпълняват военна служба;
 - съществуването на военен конфликт във въпросната държава или регион, ако е приложимо, и какво е неговото естество.

б) Относитими документи, предоставени от кандидата във връзка с военната служба**Примерни теми, които да бъдат проучени относно предоставените от кандидата документи**

- Проучване дали кандидатът може да представи конкретни документи, например писмо, в което се посочва, че кандидатът е бил призован за задължителна военна служба, или, в случай на резервисти, списъци на резервистите.
- Проучване дали очакванията по отношение на документите във връзка с военната служба са свързани с положението в държавата. Необходимо е служителят по случая да е запознат със съответните процедури, например:
 - стъпките за задължителна военна служба;
 - условията за освобождаване от военна служба;
 - получаваните уведомления от органите.

в) Дейности и функции на кандидата по време на военна служба (ако е служил в армията)

Примерни теми за проучване относно дейностите и/или функциите на кандидата по време на военната му служба

- Къде е служил кандидатът и за колко време (напр. в кой състав на въоръжените сили (армия, военновъздушни сили, флот), както и в коя дивизия/батальон/бригада/единица)?
- **Какви позиции/чинове последователно е заемал кандидатът (напр. местоположение на лагери или учебни помещения, където е бил базиран)?**
- Какви курсове за обучение е преминал кандидатът?
- Какви са били последователните задачи и задължения на кандидата (**напр. задачи на подразделението и на кандидата, използвани оръжия, маневрени действия, в които е участвал**)?
- Проверка на евентуални документи (напр. официални съобщения или военна книжка).

При проучването на посочените по-горе теми:

- да се има предвид, че положението на кандидата (напр. ако е имал централни функции преди, а след това е дезертирал) може да бъде обстоятелство, което в някои случаи може да окаже влияние върху риска;
- да се следи за евентуални фактори за изключване ⁽⁴⁷⁾.

⁽⁴⁷⁾ За повече информация относно основанията за изключване и относно интервюто с акцент върху изключването, вж. EASO, [Практическо ръководство: Изключване](#), глава 4, януари 2017 г.

г) Възразяване срещу военната служба и причини за това

Примерни теми за проучване относно евентуално възразяване срещу военната служба и причините за такова възразяване

- Проучване дали кандидатът се противопоставя на военната служба и защо.
 - Принципно ли се противопоставя кандидатът срещу военната служба или възражението му е свързано само с конкретните военни операции, в които (вероятно) ще бъде повикан да участва?
 - Кога кандидатът е взел това решение, какви са били съпътстващите обстоятелства и как се е формирало решението?
 - Свързано ли е възражяването с наличието на незаконни военни действия, включително методи на водене на война и/или нарушения на правата на човека?
 - Съществува ли вероятност кандидатът да участва в подлежащи на изключване действия в контекста на военен конфликт?
 - Опасява ли се кандидатът от дискриминация и/или малтретиране по време на военната служба?
- Проучва се дали такива причини произтичат от политическото мнение на кандидата.
 - Опасява ли се кандидатът от малтретиране или дискриминация поради политическото си мнение?
 - Кандидатът отказва ли да участва в гражданска война?
 - Твърди ли кандидатът, че отказва да изпълнява военна служба поради вътрешни убеждения, свързани с политическите му убеждения?

При разглеждането на горепосочените теми следва да се има предвид, че в някои случаи политическото мнение на кандидата не е действително, а приписвано от държавата. Такъв може да е случаят, когато в ИДП е посочено, че режимът счита отказалите да изпълняват военна служба за политически дисиденти, или в държави, в които се води гражданска война или на власт са авторитарни режими.

д) Реакция на властите при отказ от отбиване на военна служба

Примерни теми за проучване на реакцията на властите

- Бил ли е кандидатът потърсен от властите заради отказа си да отбие военната си служба?
- Бил ли е кандидатът заплашван от властите заради възражяването си срещу военната служба?
- Изпратено ли е уведомление/писмо до кандидата след дезертъорство или избягване на наборна служба?
 - Ако да, какво е съдържанието? Свързвали ли са се органите с кандидата по друг начин? Ако отговорът е „да“, по какъв начин или чрез какви методи за набиране на военнослужещи?

е) Осведоменост на органите за политическото мнение на кандидата**Примерни теми, които да се проучат относно осведомеността на властите за евентуалното политическо мнение на кандидата**

- Има ли случаи, които разкриват, че властите са осведомени за политическото мнение на кандидата?
- Посочено ли е изрично от страна на властите (приписваното) политическо мнение на кандидата?
- Имало ли е заплахи срещу кандидата с използване на политически инсинуации?
- **Изразявал ли е кандидатът политическото си мнение в други случаи преди?**
- **Участвал ли е кандидатът в политически дейности срещу режима в миналото, като по този начин е разкрил, че се противопоставя на властите?**
- Има ли признаци, че властите считат укриващите се от наборна служба и дезертърите за политически противници?

ж) Съществуващи условия на военната служба**Примерни теми за проучване на положението и условията, в които кандидатът ще бъде поставен по време на военната служба**

- Има ли вероятност от заплаха за живота или свободата?
- Съществува ли риск от извършване на действия, водещи до изключване по време на военен конфликт?
- Съществува ли риск от нарушаване на правата на човека (напр. принудителен труд, сексуално насилие)?
- Съществува ли риск от наказателно преследване и несъразмерно наказание?
- Съществува ли риск от малтретиране и/или дискриминационни мерки?
- Какво е отношението към лица в подобно положение на това на кандидата по време на военна служба?
- Проучват се възможните косвени последици, които биха могли да произтекат от невоенни и недържавни субекти, например:
 - физическо насилие, тежка дискриминация и/или тормоз от страна на общността или други форми на наказателни репресии заради избягването на наборна служба или дезертърство (напр. отнемане на правото на собственост върху притежавана земя, правото на записване в училище или университет или на достъп до социални услуги).
- Ако в страната има текущ военен конфликт, следва да се проучат неговото естество и характеристики, прилаганите методи за водене на военни действия и евентуални нарушения на правата на човека или риска от извършване на деяния, водещи до изключване при изпълнение на военната служба. От съществено значение е предварителната подготовка чрез проучване на съответната ИДП.

3.1.4. Правен анализ

След проучването на горепосочените теми служителите по случаи могат да пристъпят към оценка на това дали кандидатът има основателни опасения от очакваните последици поради отказа да отбива военна служба и дали тези последици достигат прага да бъдат категоризирани като преследване. Следващата стъпка е да се установи защо се е извършило преследване, дали то е било поради (приписвано) политическо мнение, друга(и) причина(и) или комбинация от (приписвано) политическо мнение и друга(и) причина(и) (за допълнителна информация вж. точка [2.4. 'Правен анализ'](#)).

Следователно е необходимо да се докаже наличието на връзка между поне една от причините за преследване и последиците, от които се опасява кандидатът вследствие на отказа му да отбие военната си служба. Следва да се има предвид, че в контекста на гражданска война съществува презумпцията, че отказът от изпълнение на военна служба поради условията на член 9, параграф 2, буква д) от ДО (преработен текст) се отнася до една от причините за преследване, както те са определени в ДО (преработен текст). В този контекст националните органи са тези, които трябва да установят правдоподобността на връзката между причините за преследване и наказателното преследване и наказанието. Вж. също резюмето на решението на СЕС по дело *EZ/Bundesrepublik Deutschland* в края на настоящия раздел. Важно е да се помни, че в много случаи отказът от военна служба може да бъде свързан и с израз на религиозни

убеждения или да бъде мотивиран от принадлежност към определена социална група, когато действията на преследване се свързват със същите причини ⁽⁴⁸⁾.

Основателните опасения от преследване може непосредствено да се основават на расата на кандидата, например когато наборните войници от определена расова група са изправени пред по-тежки условия от другите наборници или са единствените, които подлежат на повикване за задължителна военна служба. По подобен начин децата могат да бъдат принудително набирани за военна служба, защото принадлежат към целева етническа група ⁽⁴⁹⁾.

Свързан инструмент на ЕУАА

Вж. ЕУАА, [Practical Guide on Interviewing Applicants with Religion-based Claims](#) (Практическо ръководство относно интервюирането на кандидати, чиито молби са основани на религия), 2022 г., раздел 4.4. „Противопоставяне срещу военната служба поради вътрешни убеждения по религиозни причини“. Настоящият раздел от ръководството се отнася до молбите за международна закрила, мотивирани от отказ да се изпълняват военни задължения в държавата на произход поради вътрешни убеждения по религиозни причини.

СЕС, 2020 г., [EZ/Bundesrepublik Deutschland](#), резюме на точки 26—61 ⁽⁵⁰⁾

В рамките на преюдициално запитване СЕС е сезиран с искане за тълкуване на член 9, параграф 2, буква д) и член 9, параграф 3 от ДО (преработен текст), който включва сред възможните действия на преследване „наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, когато военната служба би предполагала извършването на престъпления или на деяния, попадащи в приложното поле на основанията за експулсиране, посочени в член 12, параграф 2“.

Настоящото резюме на решението е изготвено под формата на принципи, изведени от решението.

EZ е сирийски гражданин, който напуска Сирия през 2014 г., за да избегне отбиването на военната си служба, тъй като се страхува да участва в гражданската война. През 2016 г. подава молба за международна закрила на това основание.

⁽⁴⁸⁾ СЕС, решение от 19 ноември 2020 г., [EZ/Bundesrepublik Deutschland](#), C-238/19, ECLI:EU:C:2020:945, точки 26—61. Резюме, налично в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#), точка 47.

⁽⁴⁹⁾ ВКБООН, [Насоки за международната закрила N° 10](#), 12 ноември 2014 г., стр. 11.

⁽⁵⁰⁾ СЕС, решение от 19 ноември 2020 г., [EZ/Bundesrepublik Deutschland](#), C-238/19, ECLI:EU:C:2020:945, точки 26—61. Резюме, достъпно в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#).

За да се приложи член 9, параграф 2, буква д) от ДО (преработен текст), трябва да бъдат изпълнени следните критерии.

- **Преследването трябва да произтича от отказа да бъде отбита военната служба.** Следователно отказът трябва да е **единственият начин да се избегне участие в престъпленията**, посочени в член 12, параграф 2, буква а) (точки 26—32).
 - Ако кандидатът е можел **да се ползва от процедура** за получаване на статут на лице, което отказва да изпълнява военни задължения поради вътрешни убеждения, но не го е направил, **това би го изключило от закрила** съгласно член 9, параграф 2, буква д), освен ако той не е имал на разположение такава процедура.
 - **Ако не съществува процедура** за отказ от изпълнение на военна служба, от възразяващия не може **да се изисква да направи официално отказа си** по определен ред. Поради незаконосъобразния характер на отказа и наказателното преследване и наказанието, на които е възможно да бъде изложен кандидатът, би било нелогично да се очаква от него да изрази отказа си пред властите.
 - Трябва да се установи, че е налице **действителен отказ** да бъде отбита военната служба. Оценката за това трябва да се направи, като се вземат предвид всички относими факти (ИДП, съответните изявления и документи, представени от кандидата, индивидуалното му положение и личните му обстоятелства).
- Необходимо е **националните органи да направят оценка дали отбиването на военна служба непременно или поне с голяма вероятност ще доведе до това кандидатът да извърши действия, попадащи в приложното поле на основанията за изключване**, както това е посочено в член 12, параграф 2. Такъв е случаят също, когато кандидатът не знае каква ще бъде областта на оперативните военни действия в бъдеще (параграфи 33—38).
 - Тази оценка трябва да се основава на всички **относими доказателства** (ИДП към момента на вземане на решението, индивидуалното положение и личните обстоятелства на кандидата).
 - Необходимо е с оценката да се установи дали **цялостното положение** показва, че вероятността от извършването на такива престъпления е правдоподобна.
 - **Косвеното участие** в извършването на такива престъпления (например чрез логистична или техническа подкрепа, но не и като част от войските във военните действия) по принцип не изключва приложимостта на основанията в член 9, параграф 2, буква д).
 - В контекста на **всеобхватна гражданска война**, характеризираща се с многократно и системно извършване на военни престъпления, престъпления срещу човечеството или други престъпления, изброени

в член 12, параграф 2 от ДО (преработен текст) ⁽⁵¹⁾, от страна на армия, използваща наборни войници, следва да се приеме, че отбиването на военна служба включва пряко или косвено извършване на такива престъпления, независимо от областта на военни действия, в които участва кандидатът.

- Трябва да съществува **връзка между причините за наказателното преследване и действията на преследване**, изброени в член 9, параграф 2, буква д) (точки 45—61).
- Налице е **силна презумпция за връзка** с една от петте причини за преследване, както те са определени в член 2, буква г), когато кандидатът се опасява от преследване или наказание за отказ да изпълнява военна служба, когато изпълнението на военната служба би включвало извършването на военни престъпления и престъпления срещу човечеството (точки 57—61).

Тази силна презумпция се основава на факта, че:

отказът от отбиване на военна служба, особено когато се наказва с тежки санкции, предполага, че съответното лице и властите на държавата на произход са в силен конфликт по отношение на политическите или религиозните им ценности и убеждения.

[...]

[В] контекста на въоръжен конфликт, особено на гражданска война, и когато не съществува правна възможност за избягване на военни задължения, е много вероятно властите да тълкуват отказа от военна служба като акт на политическо противопоставяне, независимо от по-сложните лични мотиви на съответното лице ⁽⁵²⁾.

- Не кандидатът е този, който трябва да докаже тази връзка, а **компетентните национални органи трябва да направят оценка на правдоподобността на такава връзка** с оглед на всички обстоятелства, представени от кандидата за международна закрила (точки 54—56).

⁽⁵¹⁾ Член 12, параграф 2 от ДО (преработен текст):

2. Гражданин на трета държава или лице без гражданство се изключва от кръга на бежанците, когато има сериозни основания да се счита, че съответното лице:

- а) е извършило престъпление срещу мира, военно престъпление или престъпление срещу човечеството по смисъла на международните актове, съдържащи разпоредби относно тези престъпления;
- б) е извършило тежко престъпление, което няма политически характер, извън територията на държавата на своето убежище, преди да бъде прието като бежанец, което означава преди издаването на разрешението за пребиваване, въз основа на факта, че му е предоставен статут на бежанец; особено жестоките действия, дори и да се твърди, че са извършени с политическа цел, биха могли да бъдат квалифицирани като тежки престъпления, които нямат политически характер;
- в) че е признат за виновен в извършването на деяния, противоречащи на целите и принципите на Организацията на обединените нации, така както те са записани в преамбюла и в членове 1 и 2 от Хартата на Организацията на обединените нации.

⁽⁵²⁾ СЕС, решение от 19 ноември 2020 г., [EZ/Bundesrepublik Deutschland](#), C-238/19, ECLI:EU:C:2020:945, точки 49—50. Резюме, достъпно в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#).

3.2. Членове на семейството

Един от най-често срещаните случаи на приписване на политическо мнение е, когато кандидатът е изложен на риск от преследване или тежко посегателство, защото някой от членовете на семейството му е политически активист.

В този специфичен случай е необходимо да се проучат дейностите на семейството (в широк смисъл) и рисковете, които тези дейности могат да създадат за останалите членове на семейството.

3.2.1. Опасения от преследване въз основа на семейни връзки

Когато кандидатът има член на семейството, който се намира в държавата на убежище, и компетентният орган е установил или кандидатът е посочил, че този член на семейството има основателни опасения от преследване, тогава може да е необходимо да се проучи дали в зависимост от конкретните обстоятелства кандидатът е изложен на заплаха от наказателно преследване поради семейната си връзка с лицето, изложено на риск⁽⁵³⁾. С други думи, когато членовете на едно семейство са подали молба за международна закрила в държавата на убежище и един от тях е признат за лице, на което се предоставя закрила поради политическата му дейност или изказваното политическо мнение, тогава може да е необходимо компетентният орган да провери дали останалите членове на семейството също са изложени на риск в държавата на произход поради семейната връзка, която имат с лицето, на което е предоставена закрила. В този случай самата семейна връзка поражда опасения у кандидата, което трябва да се различава от случаите, когато всички членове на семейството са били обект на преследване или посегателство заради политическата си дейност.

На практика достъпът до информация в тези случаи е доста улеснен, тъй като голяма част от информацията, необходима за установяване на връзката и нуждите от закрила на кандидата, е налична в досието по случая на члена на семейството, на когото вече е предоставена международна закрила поради неговата дейност⁽⁵⁴⁾. В този случай е необходимо да се свери информацията заедно с кандидата и да се премине към задълбочено разглеждане на случая, за да се направи преценка дали кандидатът също е изложен на рискове поради връзката му с лицето, на което е предоставена международна закрила. Това важи с особена сила, ако кандидатът и лицето, на което е предоставена международна закрила са членове на едно и също семейно ядро.

Следва да се има предвид, че децата и дори съпругът/съпругата невинаги (напълно) осъзнават риска, пред който може да са изправени. В тези случаи ще е необходимо да се проучи риска за членовете на семейството, като се започне от твърденията на основния кандидат.

Обикновено членовете на семейството, които може да са изложени на риск от преследване или тежко посегателство поради политическата дейност на друг член на

⁽⁵³⁾ Вж. съображение 36 от ДО (преработен текст): „Като общо правило членовете на семействата, поради самия факт на връзката си с бежанеца, рискуват да бъдат изложени на актове на преследване, които биха могли да представляват основание за предоставяне на статут на бежанец“; СЕС, решение от 4 октомври 2018 г., [Нигяр Рауф Къзъ Ахмедбекова и Рауф Емин Огъл Ахмедбеков/заместник-председателя на Държавната агенция за бежанците](#), C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801, т. 50.

⁽⁵⁴⁾ По въпроса за достъпа до досиетата на членовете на семейството вижте EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г. (предстои актуализация).

това семейство, са членове на семейното ядро, т.е. съпругата или съпругът и децата. Рискът обаче не е непременно ограничен до членовете на семейното ядро. Членовете на семейството в широк смисъл, които имат близка връзка/отношения с политически активния член, също могат да бъдат изложени на риск. Например пълнолетни братя и сестри, които живеят заедно, пълнолетни деца, които живеят с родителите си, пълнолетен, който живее със семейството на съпруга/съпругата си, роднини, които имат една и съща стопанска дейност или членове на семейството в широк смисъл, които споделят общи интереси и дейности.

Ако кандидатът принадлежи към семейството в широк смисъл на члена на семейството, на когото е предоставена международна закрила, и връзката не е така непосредствена, както между членовете на семейното ядро, все пак е необходимо да се установи и оцени възможният риск за кандидата поради семейната връзка. Досието по случая на члена на семейството, на когото е предоставена международна закрила, с цялата информация, която ще подпомогне оценката, следва да бъдат на разположение и достъпни, като случаите може също така да бъдат свързани, в зависимост от националната практика.

Следва да се има предвид, че децата също може да са политически активисти и да имат определено политическо мнение независимо от възрастните, както и че това може да ги излага на риск от наказателно преследване. Степента, в която децата могат да бъдат подведени под отговорност, е различна в различните видове културен контекст в държавата на произход и според възрастта на детето. Така например не е необичайно начело на национално-освободителни движения или протестни движения да стоят студенти активисти, включително ученици. В този случай родителите или други членове на семейството могат да бъдат изложени на риск поради връзката им с политически активното дете.

В някои случаи членът на семейството, който е политически активист, може да не се намира в държавата на убежище. В тези случаи може да не е толкова лесно рисковете за кандидата да бъдат установени или пряко свързани с рисковете за члена на семейството. Въпреки това рискът в тези случаи може да бъде също толкова реален. За този случай е важно по време на индивидуалното интервю да се проучи дали има някакви членове на семейството (в широк смисъл), които са политически активисти, и да се направи оценка на възможното въздействие върху кандидата, като се вземе предвид съответната ИДП.

3.2.2. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю

Във всички горепосочени случаи е важно да бъде събрана конкретна информация, за да може да се прецени дали връзката с члена на семейството би могла да изложи кандидата на риск. По-долу е представен списък с примерни теми, които е необходимо да бъдат проучени по време на индивидуалното интервю и взети предвид при оценката.

Примерни теми, които да бъдат проучени по време на индивидуалното интервю

- Профил на члена на семейството, който е или е бил политически активист. Какви точно са дейностите, в които участва или е участвал, или мнението, което е изразявал, степента му на ангажираност и видимост?
- Действията на наказателно преследване или тежко посегателство, на които политически активният член на семейството вече е бил подложен. Какво точно му се е случило? Имало ли е заплахи, малтретиране, актове на насилие или други действия, които могат да се считат за наказателно преследване срещу него?
- Отношенията и връзката между кандидата и члена на семейството, който е бил подложен или е застрашен да бъде подложен на действия на преследване или тежко посегателство. Към семейното ядро ли принадлежи кандидатът или към семейството в широк смисъл? Колко близки са те? Поддържат ли (все още) връзка?
- Доколко кандидатът познава този член на семейството и неговите дейности?
- В зависимост от държавата на произход може да са налице документни доказателства като доказателство за семейната връзка.
- Профил и статут на извършващия преследването субект. Държавата ли е това или частен субект? Колко силен е той? Може ли да достигне до кандидата? Каква е връзката между този извършващ преследване субект и кандидата?
 - Ако субектът, извършващ преследване е държавата, има по-голяма вероятност членовете на семейството да бъдат наблюдавани и преследвани. За частните субекти/организации е важно да се оцени ролята и властта, която имат в обществото, и по-специално отношенията, които развиват с властите.
- Има ли някакви признаци, че (потенциалният) субект, извършващ преследване възприема кандидата (или семейството) като политически противник или заплаха?
- Вероятни заплахи, насилствени действия или други действия, които може да се приравнят на наказателно преследване и на които самият кандидат може да е бил подложен. В този случай има убедителни признаци, че семейната връзка може също така да породява рискове за кандидата в бъдеще.
- Дали други членове на семейното ядро или семейството в широк смисъл са били подложени на заплахи, насилствени действия или други действия, които биха могли да се считат за преследване. В този случай има признаци, че това може да се случи и на други членове на семейството⁽⁵⁵⁾. Субектите, извършващи преследване следят ли членове на семейството и в случаи, които не са свързани с кандидата и семейството му?

⁽⁵⁵⁾ Вж. също ВКБООН, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Наръчник за процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец и насоки относно международната закрила в съответствие с Женевската конвенция от 1951 г. и Протокола към нея за статута на бежанците от 1967 г.), април 2019 г., HCR/IP/4/ENG/REV. 4, точка 43. „Не е задължително тези съображения да се основават на личния опит на кандидата. Това, което например се е случило с

Важно е също така да се има предвид, че семейната връзка с лице, което е политически активист, може да увеличи риска за кандидат, който има собствено мнение и дейности. Кандидатът може да не е много силно ангажиран, но все пак да привлича публичното внимание във висока степен поради семейните отношения. В тези случаи семейният контекст може да увеличи риска от преследване.

3.2.3. Относитима информация за държавата на произход

Ключов елемент за оценката е надеждната, точна и актуална ИДП. ИДП може да спомогне да се разбере какъв вид доказателства може да се очаква да обосновават семейната връзка (напр. ако в страната има развита административна система, която издава документи, като например документи за състава на семейството).

При задълбочаване на оценката може да се намери информация за това какво е отношението към членове на семействата на политически активисти. По-специално може да се очаква да се намери съответна информация, ако извършващият преследването субект е държавата или известни организации. Това може да се окаже по-трудно, ако субектите са физически лица. Разбира се това винаги зависи от дейностите, в които участва политическият активист и от ролята, която има в държавата и нейната политическа среда. Във всеки случай ИДП може да осигури контекста на случая, който се оценява. Доказателствата от ИДП трябва да се съчетаят с предоставените от кандидата (документи, други доказателства), за да се направи заключение.

3.2.4. Причини за наказателно преследване

Ако е установено, че основателните опасения от преследване на кандидата се дължат на връзката с политически активен член на семейството, тогава е много вероятно причината за това преследване да е политическо мнение.

Освен за политическото мнение, оценката на причината за преследването може да се направи и по отношение на принадлежността към определена социална група. В този случай членовете на определено (известно) семейство могат да съставляват определена социална група, ако отговарят на условията, предвидени в ДО (преработен текст). Това може да се отнася особено за по-големи семейства, чиито членове споделят сходни основни характеристики или убеждения, например свързани с политическата им среда, и които се възприемат като различни от по-широкото общество. В някои държави самото фамилно име може да доведе до приписването на това лице на специфични характеристики, мнения и нагласи. Следователно може да е налице принадлежност към определена социална група и да има припокриване между политическото мнение и принадлежността към определена социална група или и двете причини да бъдат еднакво приложими ⁽⁵⁶⁾.

неговите приятели и роднини и с други членове на същата расова или социална група, може да показва, че са основателни опасенията му, че рано или късно и той ще стане жертва на наказателно преследване.“

⁽⁵⁶⁾ За припокриващи се или еднакво приложими причини с принадлежността към определена социална група вж. EASO, [Guidance on Membership of a Particular Social Group](#) (Насоки относно принадлежността към определена социална група), март 2020 г., раздел Е. „Специфични съображения“, буква б). „Многообразие на причините за преследване“, стр. 18.

3.3. Политическо мнение, приписвано поради (неправомерно) пребиваване в чужбина

Един от специфичните случаи на приписване на политическо мнение е свързан с риска, на който могат да бъдат изложени кандидатите при завръщане в държавата на произход поради (неправомерно) напускане на държавата на произход и (неправомерен) престой в чужбина. В някои държави не се толерира актът на напускане (неправомерно) на държавата и/или престой (неправомерен) в чужбина, независимо дали в която и да е държава в чужбина или в конкретни държави. Длъжностните лица може да проявят интерес към начина, по който кандидатите са напуснали страната, кой им е помогнал и каква е била дейността им по време на престоя им в третата страна.

Фактът, че кандидатът е поискал международна закрила, може да бъде утежняващ фактор. Възможно е органите на държавата на произход да се интересуват какво точно е казал кандидатът по време на кандидатстването си за международна закрила. Молбата за международна закрила може да бъде възприета от властите като критика срещу правителството. Неполучилите международна закрила кандидати може да бъдат измъчвани както като форма на наказание заради предполагаеми критики към правителството, така и за целите на разпита относно техните дейности и изказвания.

Възможно е кандидатът да не знае, че е изложен на този риск при връщането си. В този случай, когато въз основа на профила на кандидата и ИДП става ясно, че съществува такъв риск и че има разумна вероятност това да доведе до действия на преследване при завръщането, е необходимо **да се проучи допълнително този риск заедно с кандидата по време на индивидуалното интервю**, дори ако той не е бил изрично изтъкнат от самия кандидат.

3.3.1. Важна информация, която да бъде взета предвид

ИДП е от основно значение в тези случаи, тъй като рискът при връщане не се основава непременно на поведението на кандидата, като например изразяването на политическо мнение срещу властите. По-скоро рискът може да произтича от това, че лицето е напуснало страната незаконно, че е било в чужбина за дълъг период от време или че е кандидатствало за международна закрила в чужбина. Това е основната информация, която е необходимо да бъде потърсена във връзка с това какво ще бъде отношението на държавата към кандидата при завръщането му. Възможно е организациите, които подпомагат завръщащите се лица в процеса на реинтеграция в държавата им на произход да разполагат с по-подробна информация относно отношението към завръщащите се лица след завръщането им.

Макар че лесно може да се установи, че лицето е подало молба за международна закрила или е пребивавало в чужбина за определен период от време, ще е необходима подробна ИДП, за да се направи оценка на достоверността на това, че кандидатът е напуснал държавата си на произход незаконно. Какви са установените гранични процедури и как кандидатът е успял да ги заобиколи? Какви са различните нива на отношение при връщане?

В някои държави е обичайна практика да се разпитват лицата, които се завръщат след незаконно напускане или дълъг престой в чужбина или принудително завърналите се.

Не всички разпити обаче имат една и съща цел и не винаги са под една и съща форма. Необходимо е да се познава потенциалният обхват на този разпит в държавата на произход на кандидата, като се вземат предвид особеностите на личните му обстоятелства. Разпитът може да варира от рутинен разпит с малък риск (разумна степен на вероятност), през малтретиране на кандидата, до разпит, при който е вероятно да има малтретиране или дори изтезания.

Важно е също така да се набави информация за начина, по който кандидатът ще се върне. Има ли вероятност кандидатът да бъде принудително отведен обратно до държавата си на произход, след отказ на молбата му за международна закрила? Принудителните връщания, често координирани между приемащата държава и държавата на произход, създават риск от привличане на внимание и могат да повишат вероятността кандидатът да бъде набелязан и разпитван при връщането.

И накрая, елемент, който би могъл да има добавена стойност за оценката са отношенията между държавата на произход и държавата на убежище. Отношението на властите при завръщане може да зависи също и от това от коя държава се завръща лицето. Враждебните взаимоотношения между двете държави може да означават, че отношението към дадено лице ще бъде по-сурово след връщането му в държавата на произход, особено ако е избягало незаконно. Някои държави могат също така да считат, че кандидатът е „придобил западен манталитет“, след като е прекарал известно време в западни страни. Хората, които са пътували и/или живели в западни държави, могат автоматично да бъдат считани за възприели външния вид и модата, идеите и/или обществените и политическите нагласи, които се смятат за „западни“ или „европейски“, противно на обществените и правните норми в собствената им страна.

3.3.2. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю

Примерни теми, които да бъдат проучени по време на индивидуалното интервю

- Начинът, по който кандидатът е напуснал страната си. Значително влияние върху риска от малтретиране от страна на властите при завръщане може да окаже това дали лицето е напуснало държавата на произход законно или незаконно, или е просрочило изходната си виза.
- Профилът на кандидата в държавата на произход, но също и дейностите и профилът, които е имал по време на престоя си в държавата на убежище. Колкото по-ярък е профилът, толкова по-голяма е вероятността кандидатът да бъде проверен при завръщането си. Ако лицето и неговата дейност в държавата на убежище са били силно видими, завръщането му може да предизвика интереса на властите. Профилът на кандидата може да окаже влияние върху интереса на властите към това, че кандидатът е напуснал страната и е пребивавал в друга държава. Ако по време на разпита се установи, че кандидатът има политически профил, причината за интереса на властите може да се измести от заминаването и престоя в чужбина към политическото му мнение/дейности.

3.4. Осъждане или съпротива срещу корупция и друго престъпно поведение на властите

Друг специфичен случай, който може да бъде свързан с (приписано) политическо мнение, е когато кандидатът е осъдил или изразил съпротива срещу корупция или друго престъпно поведение на властите⁽⁵⁷⁾. Съществува общо съгласие, че при някои, но не при всички обстоятелства, протестирането срещу корупцията в правителството е израз на политическо мнение⁽⁵⁸⁾.

Основният въпрос в този случай е следният.

- Могат ли мненията или действията на осъждане, реакцията или изразите на съпротива, предприети от кандидата срещу властите да се считат за изразяване на „политическо мнение“ от страна на кандидата или да се възприемат като такива от субектите, извършващи преследване?

⁽⁵⁷⁾ Във връзка с тази тема на 30 април 2021 г. Върховният административен съд на Литва е отправил преюдициално запитване до СЕС. Този въпрос, по който все още не е постановено решение към момента на публикуване на настоящото ръководство, е регистриран от Съда като дело [C-280/21](#). Решението ще може да се намери в [базата данни на ЕУАА за съдебна практика](#), след като СЕС се произнесе по поставения въпрос.

⁽⁵⁸⁾ Dauvergne, C., „Toward a new framework for understanding political opinion“ (Към нова рамка за разбиране на политическото мнение), *Michigan Journal of International Law*, том 37, № 2, 2016 г., стр. 271.

Отправната точка в този случай е да се проучи степента, в която въпросната корупция е проникнала в държавата ⁽⁵⁹⁾. Дали тази корупция е деяние на частно лице, което може да е свързано с властите или да е под тяхна закрила, или на длъжностно лице, което може да има или да няма подкрепата на по-широкия държавен апарат, или става въпрос за политика на самото правителство, което организира или най-малкото покровителства корупцията?

Следващият момент в оценката е реакцията на властите спрямо поведението на кандидата, както и дали и как те се опитват да защитят своя избор и практики. До каква степен кандидатът е станал мишена на властите? Необходимо е да се определи дали това наказателно преследване се дължи на политическото мнение на кандидата или не. За да се вземе такова решение, е необходимо да се направи оценка дали е налице връзка между действията на преследване и политическото мнение.

Мотивацията зад действията/реакциите както на кандидата, така и на властите, е основният елемент, който е необходимо да бъде разгледан. Действия, които са подбудени от личен интерес, частни или индивидуални, е по-малко вероятно да бъдат считани за проява на политическо мнение, отколкото такива, които са алтруистични, базирани на група или от публични подбуди⁽⁶⁰⁾. Следва да се има предвид, че в зависимост от обстоятелствата дори спонтанна реакция срещу незаконна дейност на властите може да е достатъчна, за да се установи връзка между риска и политическото мнение.

3.4.1. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю

Примерни теми, които да бъдат проучени по време на индивидуалното интервю

- Точните дейности на властите, срещу които кандидатът реагира.
 - Дали тези действия са отражение на систематична и мащабна корупция в начина, по който функционира държавата и в рамките на повечето държавни институции? Или това е по-скоро случайно, изолирано незаконно действие на едно длъжностно лице или на малка група длъжностни лица? До каква степен тези длъжностни лица се ползват с подкрепата на по-широкия държавен апарат?
- Дейността на кандидата и изразяването на мнение от негова страна.
 - Изразява ли кандидатът системно мнението си срещу действия на властите, които могат да бъдат определени като корупционни или незаконни? Доколко интересът на кандидата е ограничен до понесените лично от него неудобства или обхваща интересите на група? Дали това е в някаква степен организирано движение, което се бори срещу правителството и тези практики, или е изолирана реакция срещу незаконна дейност? Доколко

⁽⁵⁹⁾ Dauvergne, C., „Toward a new framework for understanding political opinion“ (Към нова рамка за разбиране на политическото мнение), *Michigan Journal of International Law*, том 37, № 2, 2016 г., стр. 272.

⁽⁶⁰⁾ Dauvergne, C., „Toward a new framework for understanding political opinion“ (Към нова рамка за разбиране на политическото мнение), *Michigan Journal of International Law*, том 37, № 2, 2016 г., стр. 272.

публичен е този израз на несъгласие с корупцията или незаконните дейности? Какъв е профилът и ролята на кандидата в случая?

- Субектът, извършващ корупцията или незаконното деяние.
 - До кои нива в държавната йерархия достига корупцията или с кого е свързано незаконното действие? Колко могъщ и влиятелен е този субект в йерархията на държавата? Реакцията може да е различна, когато корупцията идва от министър-председателя или от политик на ниско ниво. От друга страна, дори политик на ниско ниво може да има добри връзки. На какво ниво е органът, където е извършено деянието (местно или национално, ограничено до определен отдел или разширено за цялата система) и дали длъжностните лица са злоупотребили с правомощията си за частните си интереси или деянието е част от официалната им функция и служебните им задължения?
- Процедури за подаване на жалби
 - Съществуват ли механизми или пътища за борба с корупцията в рамките на държавата? Как функционират? Опитвал ли се е кандидатът да използва такива механизми? Ако отговорът е „да“, какъв е бил резултатът? Ако не, защо? Ефективни ли са тези механизми?
- Предишни случаи на преследване или тежки посегателства.
 - Бил ли е кандидатът малтретиран или заплашван от властите преди? Обвинен ли е кандидатът в нещо, за което е признал, че е извършил? Или е възможно да е бил обвинен за извършването на нещо изфабрикувано? Кой го обвинява? Дали обвинителят е органът, срещу който говори или действа кандидатът, или друг орган?
- Национална закрила.
 - Опитал ли се е кандидатът да потърси закрила от полицията в държавата на произход? Ако не, защо? Ако отговорът е „да“, какъв е бил резултатът?

3.4.2. Информация за държавата на произход

ИДП е от решаващо значение за оценката, тъй като ще спомогне за определянето на контекста, и по-специално следните аспекти.

- Нивото и дълбочината на проникване на корупцията или на незаконна дейност от страна на властите, които съществуват в страната. Доколко това поведение е широко разпространено в начина, по който функционират властите, и колко високо в йерархията се разпространява?
- Отношението на властите към лицата, които реагират на корупцията като се борят систематично срещу нея или когато случайно се натъкнат на незаконно поведение. Какъв е отговорът на властите, когато тези лица отправят официални обвинения?
- Съществуването на механизми или процедури в държавата за подаване на жалби срещу корупция и доколко те са ефективни.
- Равнището на закрила, която получават от органите лицата, които изобличават корупцията, и степента, в която те са в опасност поради своята дейност, мнението или дори познанията си.

3.5. Незаконни действия, извършени от кандидата и мотивирани от политическо мнение

Лице, което бяга от наказателно преследване или наказание за незаконно действие обикновено не може да бъде квалифицирано като бежанец. При определени обстоятелства обаче кандидатите може да имат основателни опасения от преследване, тъй като са преследвани несъразмерно или несправедливо за нелегални действия по политически причини ⁽⁶¹⁾. В настоящия раздел се разглеждат молби на основание на наказателно преследване и/или наказание за политически мотивирани действия. Пример за това е, когато срещу политически активист се извършва наказателно преследване за хакерски атаки в правителствен уебсайт или за вандалски прояви в правителствена сграда, но не и за конкретно изразяване на политическо мнение (напр. когато срещу политически активист се извършва наказателно преследване за членство в забранена политическа партия).

Възможно е властите в държавата на произход да изфабрикуват обвинения, например да обвинят член на политическата опозиция във финансови злоупотреби въз основа на фалшиви доказателства. Възможно е дори да извършват наказателно преследване или да наказват поведение, което само по себе си не е незаконно. Един такъв пример е, когато кандидатът е обвинен за раздаване на политически листовки в университетски кампус, въпреки че разпространението на листовки всъщност не е незаконно в тази

⁽⁶¹⁾ Вж. също ВКБООН, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Наръчник за процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец и насоки относно международната закрила в съответствие с Женевската конвенция от 1951 г. и Протокола към нея за статута на бежанците от 1967 г.), април 2019 г., HCR/1P/4/ENG/REV. 4, точки 56–60.

държава. В този случай властите обвиняват кандидата, за да възпрепятстват изразяването на политически позиции, които считат за проблематични.

Понякога властите в държавата на произход може да имат законни основания да извършват наказателно преследване и да наказват дадено лице за нарушаване на закона по политически убеждения. Само при определени обстоятелства наказателното преследване и наказанието за незаконни действия, извършени от кандидата, достигат равнището на преследване. Такъв е случаят, когато наказателното преследване и наказанието се прилагат по дискриминационен или несъразмерен начин като претекст да бъде наказан кандидатът за изразяването на политическите си убеждения.

За да се прецени дали кандидати, които твърдят, че са преследвани за извършване на незаконно действие по политически подбуди, имат законно основание да кандидатстват за статут на бежанец, е необходимо да се проучат подробно както самото незаконно действие, така и наказанието и наказателното преследване, като трябва да се провери връзката с политическото им мнение.

3.5.1. Незаконно действие

Преди подробното разглеждане на незаконното действие следва да се има предвид, че това, което се счита за незаконно в държавата на произход на кандидата, може да не е такова според законите на приемащата държава; следователно квалифицирането на действието като „незаконно“ ще зависи от държавата на произход.

Освен това, когато кандидатът твърди, че властите ще го преследват, е необходимо да се изясни дали въпросното поведение действително се счита за незаконно от властите в държавата на произход. За тази цел е необходимо да се направи справка в съответната ИДП по какви обвинения националното законодателство предвижда да се криминализира такова поведение и как това се осъществява на практика.

По същия начин, ако кандидатът твърди, че е жертва на фалшиви обвинения (т.е. изфабрикувани обвинения се използват като претекст за политическо обвинение), е необходимо да се направи справка в съответната ИДП, за да се определи доколко е вероятно властите да прибягват до такива методи.

Когато се разглежда незаконното действие, е необходимо също така да се обърне внимание на следните аспекти.

- Ако властите извършват наказателно преследване на лица само за това, че имат политическо мнение (напр. за разпространяване на политически материали с „незаконно“ съдържание), само по себе си това наказателно преследване може да представлява преследване.
- Действията, ползващи се от закрилата на договорите за правата на човека не могат да бъдат считани за незаконни (отвъд всички законни и легитимни ограничения, предвидени в самите договори) от органа по убежището (напр. законното упражняване на свободата на изразяване на мнение не може да бъде криминализирано като реч на омразата).

- Незаконното действие не може да бъде толкова тежко, че да попада в обхвата на едно от основанията за изключване ⁽⁶²⁾. В зависимост от националната структура може да се наложи да се потърси съдействието на специализиран служител, работещ по случаи, или звено, което да помогне да се направи тази оценка (63). Във всеки случай следва внимателно да бъде събрана достатъчно информация и да се разграничат фактите, които кандидатът признава, от тези, които са му приписани от държавните органи и които могат да представляват основание за изключване. Например в някои държави на произход властите прибягват до прекалено широкомащабно или неправомерно законодателство за борба с тероризма, според което дори действия с несъществено значение се квалифицират като „терористични актове“.

Наказателното преследване или наказанието на кандидата за незаконно действие, извършено по политическо убеждение, може да е законно. Това може да се случи, когато самото квалифициране на деянието като „незаконно“ не нарушава никакви принципи на правата на човека, а самото наказателно преследване е недискриминационно, справедливо и съразмерно. Но ако наказателното преследване или наказанието е несъразмерно или дискриминационно поради политическото мнение на кандидата (или на друго основание по Конвенцията), кандидатът може с основание да претендира за статут на бежанец.

3.5.2. Несъразмерно и дискриминационно наказателно преследване или наказание

При молбите от този вид въпросът по същество е дали наказателното преследване за незаконното действие представлява преследване, както това е посочено в член 9, параграф 2, буква в) от ДО (преработен текст) и дали действието на преследване е свързано с основанието „политическо мнение“.

⁽⁶²⁾ За повече информация относно основанията за изключване вж. EASO, [Практическо ръководство: Изключване](#), януари 2017 г.; и EASO, [Practical Guide on Exclusion for Serious \(Non-political\) Crimes \(Практическо ръководство относно изключването на основание тежки \(неполитически\) закононарушения](#), декември 2021 г.

⁽⁶³⁾ ВКБООН, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Наръчник за процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец и насоки относно международната закрила в съответствие с Женевската конвенция от 1951 г. и Протокола към нея за статута на бежанците от 1967 г.), април 2019, HCR/IP/4/ENG/REV. 4, точки 56–60.

Член 9, параграф 2, буква в) от ДО (преработен текст) – действия на преследване

1. Действията на преследване по смисъла на параграф 1 могат да приемат, *inter alia*, следните форми:

[...]

в) наказателно преследване или наказания, които са непропорционални или дискриминационни;

Самото започване на наказателно преследване и решението за завеждане на дело пред наказателен съд вече може да са несъразмерни или дискриминационни по характер. Такъв би бил случаят, например ако органите на прокуратурата се отклонят от обичайната си практика на наказателно преследване и започнат производство срещу кандидата за действие, което макар и формално да е наказуемо от наказателното право на държавата, на практика рядко или изобщо не е предмет на наказателно преследване (напр. някои леки престъпления). Например ако се разгледа случаят, в който кандидатът напръсква със спрей по стените на мост ненасилствени политически послания, без съществена вреда за стените. Ако съгласно националната си практика органите на държавата на произход обикновено не извършват наказателно преследване срещу извършители за нанесени щети в такъв малък мащаб, но решат да го направят заради политическите възгледи на кандидата, това изборително наказателно преследване може да представлява дискриминационно или несъразмерно преследване.

Наказателното преследване и наказанието могат да бъдат сметнати за несъразмерни, ако исканата присъда от органите на наказателното преследване, или присъдата, наложена от наказателния съд, са прекомерни спрямо тежестта на закононарушението по причини, свързани с политическото мнение на кандидата. Такъв очевидно е случаят, когато например е наложена тежка присъда с лишаване от свобода за деяние, което в повечето юрисдикции би се счело за неправомерно поведение. Такъв би бил случаят, ако например политически активист наруши полицейски час, за да раздава хуманитарна помощ, и получи тежка присъда от няколко години лишаване от свобода. Същото важи и ако санкцията се прилага по дискриминационен начин, например присъда с лишаване от свобода, която обичайно би била условна за леко престъпление, в случая на кандидата се изпълнява единствено поради неговото политическо мнение или произход.

3.5.3. Връзката с политическото мнение

За да се породи основание за статут на бежанец, трябва да се установи причинно-следствена връзка между дискриминационното или несъразмерното наказателно преследване или наказание за незаконно действие и основанието „политическо мнение“ (вж. точка [2.4. 'Правен анализ'](#) за насоки как да се установи причинно-следствената връзка). По принцип може да не е лесно да се установи, че дискриминационното или несъразмерното наказателно преследване или наказание от страна на властите се дължи на политическите подбуди на кандидата, които стоят зад

незаконното действие, а не на самото незаконно действие. Вероятно ще е необходимо да се направи заключение за намерението на преследвания въз основа на косвени, а не на преки доказателства. Доказателствата могат да включват ИДП относно върховенството на закона в страната, независимостта на съдебната власт и злоупотребата с наказателни производства за наказване на политически активисти (особено лица с профил, подобен на този на кандидата). Всички съдебни документи, представени от кандидата, следва да се разглеждат също и в контекста на наказателния кодекс и наказателно-процесуалната практика на държавата, по-специално по отношение на наказанията, предвидени в националното законодателство за въпросното поведение. Особено внимание трябва да се обърне на задочни съдебни процеси, при положение, че те не се провеждат често в държавата на произход, но въпреки това се провеждат конкретно за лица с политическо минало.

3.5.4. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю

Следните теми може да са от значение за проучване в случаи на кандидати, които се позовават на преследване поради нелегални действия, извършени от политически подбуди. В зависимост от индивидуалния профил на кандидата е възможно да няма разумни основания да се очаква, че той ще даде подробни сведения по точките, изброени по-долу. По-специално от кандидатите с по-ниско образование не може да се очаква да разбират и да могат да обяснят подробно правната терминология и съдебните производства. Освен това, когато по време на индивидуалното интервю се задават по-обща въпроси относно (съдебното) поведение на властите, отговорите на кандидата трябва да бъдат оценени спрямо наличната ИДП и кандидатът трябва да бъде попитан за всички несъответствия между собствените му изявления и ИДП. Поради тази причина е от решаващо значение преди индивидуалното интервю да се събере съответната ИДП относно положението със съдебната система в страната (назначаване на съдебните органи, взаимодействие с политиката) и положението с върховенството на закона в държавата като цяло.

Примерни теми, които да бъдат проучени по време на индивидуалното интервю

- Обстоятелства (напр. време, място, замесени лица, личната роля на кандидата), в които е извършено действието.
- Причини за извършване на това действие от страна на кандидата.
- Дали действието е незаконно според законодателството на държавата на произход.
- Наказанието, предвидено за това закононарушение в националното наказателно право.
- Обстоятелствата, при които кандидатът е бил хванат.
- Реакцията на властите след извършването на незаконното действие (например дали кандидатът е бил призован, разпитан, арестуван, задържан, и какви са били условията за това).
- Какво са съобщили властите на кандидата в тази връзка.
- Точният етап на наказателното производство във връзка с това действие.
- Документни доказателства за наказателното производство.
- Осъждано ли е лицето.

- Какво кара кандидата да смята, че наказателното преследване или наказание е дискриминационно и/или несъразмерно? Защо кандидатът смята, че реакцията на властите се дължи на политическото му мнение? Как смята кандидатът, че неговият случай ще продължи и как ще бъде третиран?
- Осведоменост на кандидата за отношението на съдебните органи към лица със сходен политически профил.
- Познания на кандидата за това как съдебните органи обикновено разглеждат такива закононарушения.
- Наличие на правна помощ за защита на кандидата и възможност за обжалване на предполагаемото неправомерно осъждане (ако вече е осъден).
- Шансове за успешна защита или обжалване в държавата на произход.

3.6. Политическо мнение, изразено на място

Член 5 от ДО (преработен текст) – молби, възникващи на място

2. Основателното опасение от преследване или реалната опасност от понасяне на тежки посегателства може да се основават на дейности, извършвани от кандидата след неговото заминаване от държавата на произход, особено ако се установи, че дейностите, на които се основава молбата, представляват израз или продължение на убежденията или ориентацията, изразявани в държавата на произход.
3. Без да се засяга Женевската конвенция, държавите членки могат да решат, че на кандидат, който е подал последваща молба, обикновено не се предоставя статут на бежанец, ако опасността от преследване се основава на обстоятелства, които кандидатът е създал по собствено решение, след като е напуснал държавата на произход.

Възможно е дадено лице да не изпитва основателни опасения от преследване към момента на напускане на страната си, но такива опасения могат да възникнат след напускането ѝ, което ще го превърне в бежанец на място. В настоящия раздел се разглеждат кандидати, които твърдят, че се опасяват от преследване, основано на политическото им мнение, в резултат на собствените им действия докато са пребивавали в чужбина.

Молби за закрила на място, основани на политическата дейност на кандидата в чужбина, могат да възникнат в различни контексти, както при първоначално подаване, така и с подаване на последваща молба. Възможните сценарии са разгледани подробно по-долу.

Първоначално подаване.

- Кандидатът е участвал в политически дейности в държавата си на произход, но е напуснал поради други, несвързани причини (напр. работа). Той продължава или

засилва политическата си дейност в приемащата държава и подава молба за международна закрила въз основа на тази дейност.

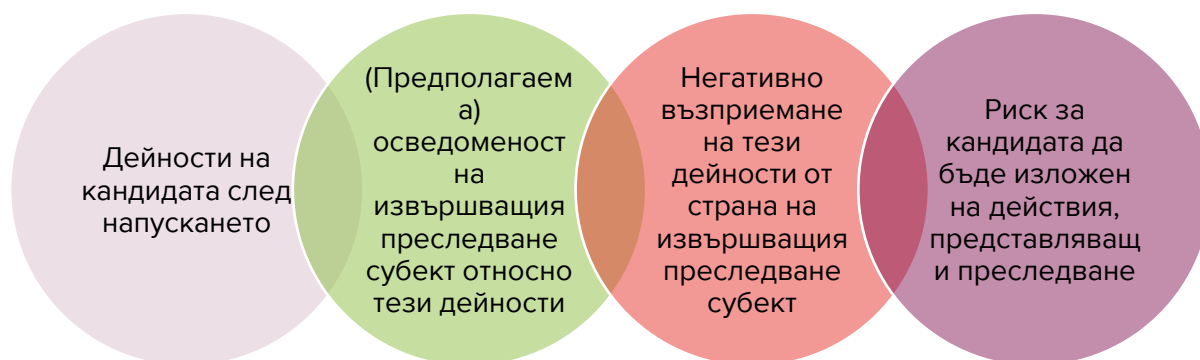
- Кандидатът не се е занимавал с политическа дейност в държавата си на произход и е напуснал страната по други, несвързани с това причини (напр. обучение). Той започва да се занимава с дейности едва след като пристига в приемащата държава и подава молба за международна закрила въз основа на тези дейности.
- Кандидатът се е занимавал с политическа дейност в държавата си на произход, но на по-късен етап, след заминаването, възникват опасения за преследване поради промени в положението в държавата на произход (напр. след смяна на режима).

Последващи молби.

- Първоначалната молба на кандидата за международна закрила се основава на политическо преследване, но е получила отказ, тъй като политическата му дейност или опасенията от преследване не са били достоверни или добре обосновани. Кандидатът подава последваща молба, в която изтъква нови или по-интензивни политически дейности в приемащата държава като нови елементи.
- Кандидатът първоначално е подал молба за международна закрила на други основания (напр. във връзка с положението със сигурността), но тази молба е била отхвърлена. Той подава последваща молба, в която изтъква политически дейности в приемащата държава като нови елементи.
- Кандидатът изтъква промените в положението в държавата на произход като нови елементи (напр. след смяна на режима).

За да се установи дали даден кандидат има основателни опасения от преследване поради политическото си мнение в резултат от дейността му в приемащата държава, е необходимо да се вземат под внимание следните елементи.

Фигура 3. Елементи на молби, които възникват на място на основание дейностите на кандидата след напускането му (член 5, параграф 2 от ДО (преработен текст))

За молби, които възникват на място на основание „политическо мнение“ съществуват някои особености относно дейността на кандидата и осведомеността на извършващия преследване субект, насоки за които са дадени по-долу.

3.6.1. Дейности след напускане

а) Дейности, свързани с действителното или приписваното политическо мнение на кандидата

Дейност на кандидата в чужбина може да бъде всяко действие, което може да бъде възприето като политическо от субекта, извършващ преследване, независимо дали това политическо мнение се приписва погрешно на кандидата или той действително го поддържа. Например кандидатът може да участва активно в политическите дейности на опозиционна партия в изгнание или да му се приписва политическо мнение само поради факта, че общува със свои съграждани, които самите имат политически противоречия с правителството си. Или пък може да му бъде приписано политическо мнение само защото е посещавал социално-културни дейности, организирани от обществени организации, свързани с определени политически групи. Вижте също точка [1.3. 'Изразяване на политическо мнение'](#).

б) Дейностите могат да се извършват в приемащата държава или в трета страна

Дейностите след напускането най-често са такива, които кандидатът извършва в приемащата държава, но може да са били извършвани и в трети страни, включително в държави на транзитно преминаване. Онлайн дейностите също са обичайни в контекста на молби за закрила, които възникват на място (вж. точка [3.7. 'Политическо мнение, изразено чрез социалните медии'](#)).

в) Възможно е дейностите да са нови или да са продължение на политическо мнение, поддържано в държавата на произход.

В член 5, параграф 2 от ДО (преработен текст) се подчертава, че съответните дейности са по-специално такива, които „представяват израз или продължение на убежденията или ориентацията, изразявани в държавата на произход“. Следва да се отбележи, че акцентът се поставя върху политическото мнение, „поддържано“ от кандидата, когато той все още е бил в държавата на произход, но не непременно изразявано или изразено в действия. Възможно е например кандидатът просто да не е могъл да изрази политическото си мнение от страх, особено ако е с произход от страна със силно репресивен режим. Въпреки това този акцент не изключва факта, че съответните дейности или мнението могат да бъдат и нови. В този смисъл могат да се предвидят широк спектър от ситуации — от такива, в които кандидатът изобщо не е изразявал политическото си мнение в държавата на произход, до такива, в които е бил политически много активен. И все пак, от практическа гледна точка, колкото повече дадено мнение е изразявано в държавата на произход, толкова по-лесно ще бъде за кандидата да докаже, че всички дейности след напускането му наистина отразяват действителното му политическо мнение.

Макар че „продължаването“ на дейностите засилва молбата за международна закрила, необходимо е да се знае, че **нови дейности след напускането на държавата на**

произход също могат да породят необходимост от международна закрила ⁽⁶⁴⁾. Възможно е да има множество основателни обяснения защо даден кандидат е станал политически активен едва след като е напуснал държавата си на произход.

Пример

Следващият списък съдържа примери за възможни причини, поради които кандидатът е започнал дейности едва след напускането си.

- Възможно е пълнолетните кандидати да са развили нова политическа осведоменост по време на престоя си в чужбина по различни причини. Например може да са станали критични към политическата система на държавата си на произход в резултат на общуване със свой политически активен съгражданин, след като са имали по-добър достъп до нецензурирана информация за държавата си на произход, след като са чули критични интелектуални оценки по време на обучението си или просто в резултат на опита си от живота в демократична страна.
- По отношение на кандидатите, които са били все още деца или младежи, когато са напуснали държавата на произход, липсата на зрялост и самостоятелност може да обясни защо кандидатът не е имал преди това ясно изразено политическо мнение.
- Възможно е след напускането на кандидата, в държавата му на произход да са настъпили събития, които да нямат необходимото въздействие, за да се приложи основанието на член 5, параграф 1 от ДО (преработен текст), но които са достатъчно значими, за да предизвикат промяна в политическите нагласи на кандидата. Например политическата обстановка в държавата на произход може постепенно да се е влошила след засилването на авторитарните тенденции на режима или докато кандидатът е бил в чужбина.

По отношение на **последващи молби** и без да се засяга Конвенцията за статута на бежанците, ДО (преработен текст) въвежда незадължителна разпоредба за държавите членки, с която се цели да се избегнат злоупотреби с режима на международна закрила. В съответствие с член 5, параграф 3 от ДО (преработен текст) държавите членки могат да решат „обикновено“ да не предоставят „статут на бежанец, ако опасността от преследване се основава на обстоятелства, които кандидатът е създал по собствено решение, след като е напуснал държавата на произход“ ⁽⁶⁵⁾. Тази разпоредба може да се прилага само ако е транспонирана в националното законодателство и прилагането ѝ ще зависи от националната практика.

⁽⁶⁴⁾ EASO, [съдебен анализ „Признаване на статут на международна закрила \(директива 2011/95/ЕС\)“](#), декември 2016 г., стр. 89.

⁽⁶⁵⁾ За допълнителна информация и съдебна практика относно прилагането на член 5, параграф 3 от ДО (преработен текст), вж. EASO, [съдебен анализ „Признаване на статут на международна закрила \(директива 2011/95/ЕС\)“](#), декември 2016 г., стр. 91–92. Следва да се обърне внимание също така, че на 29 март 2022 г. Административен съд — Австрия е отправил преюдициално запитване до СЕС по този въпрос. Този въпрос, по който все още не е постановено решение към момента на публикуване на настоящото ръководство, е регистриран от Съда като [дело номер C-222/22](#). Решението ще може да се намери в [базата данни на EUAA за съдебна практика](#), след като СЕС се произнесе по поставения въпрос.

Ако тя се прилага, може да се вземе предвид фактът, че за кандидата е налице значителна доказателствена тежест по отношение на риска от преследване или тежки посегателства⁽⁶⁶⁾. Освен това следва да се има предвид, че е от значение оценката на риска, която винаги е обективна и ориентирана към бъдещето. Така дори кандидатът да е действал недобросъвестно, остава фактът, че извършващият преследването субект може да извърши преследване въз основа на приписано политическо мнение и следователно лицето се нуждае от международна закрила.

Следва да се отбележи, че член 5, параграф 3 от ДО (преработен текст) се ограничава до статута на бежанец и не обхваща статута на субсидиарна закрила. Освен това във всички случаи следва да се спазва принципът на забрана за връщане⁽⁶⁷⁾.

3.6.2. Осведоменост на извършващия преследване субект относно дейността на кандидата

Основният въпрос, на който е необходимо да се отговори в молби за убежище, които възникват на място на основанието „политическо мнение“, е дали предполагаемият субект, извършващ преследването знае или може с основание да се очаква да узнае за действията на кандидата в чужбина.

В някои случаи кандидатът може да е в състояние да представи доказателства, че органите вече са запознати с дейността му в чужбина и проявяват интерес към лицето (напр. членове на семейството са били разпитвани за дейността на кандидата в чужбина или са били проведени задочни полицейски или съдебни разследвания).

По-често обаче кандидатът няма да е в състояние да представи такова пряко доказателство за осведомеността на преследващия субект относно неговата дейност. В такъв случай е необходимо да се установи дали е вероятно действията на кандидата да са привлекли вниманието на субекта, извършващ преследване. При тази оценка е необходимо да се вземат под внимание различни фактори. Списъкът по-долу не е изчерпателен и някои фактори може да се припокриват.

- **Вид и равнище на дейностите.**

Като цяло видът, честотата и видимостта на дейностите оказват влияние върху способността на властите да открият кандидат, когото могат да считат за политическа заплаха. Това обаче ще зависи в голяма степен от конкретната държава на произход и наблюдението от страна на режима на неговата диаспора (вж. точката непосредствено по-долу). Като цяло обаче е по-малко вероятно дейностите, извършвани рядко, анонимно и само в периферията на политическата сцена, да станат достояние на субекта, извършващ преследване,

⁽⁶⁶⁾ Вж. също член 4, параграф 3 от ДО (преработен текст):

Оценяването на молбата за международна закрила следва да бъде извършено за всеки отделен случай, като се вземат под внимание следните елементи: [...] фактът дали след напускането на държавата на произход кандидатът е упражнявал дейности, чиято единствена или основна цел е била да се създадат необходимите условия, за да се подаде молба за международна закрила, с цел да се определи дали тези дейности биха го изложили на преследване или на тежки посегателства, ако той би се завърнал в тази държава.

⁽⁶⁷⁾ На 29 март 2022 г. Административен съд — Австрия е отправил преюдициално запитване до СЕС по този въпрос. Този въпрос, по който все още не е постановено решение към момента на публикуване на настоящото ръководство, е регистриран от съда като [дело номер C-222/22](#). Решението ще може да се намери в [базата данни на EUAA за съдебна практика](#), след като СЕС се произнесе по поставения въпрос.

отколкото редовните дейности, извършвани от името на самия кандидат, в които той има централна роля, и такива, които се провеждат в центъра на общественото внимание. Следва да се има предвид, че дори неофициални дейности могат да породят необходимост от международна закрила. Тук важат сходни съображения като тези за изразяване на политическо мнение в държавата на произход.

- **Дейности на властите по наблюдение в чужбина.**

Начинът, по който властите на държавата на произход следят дейностите на своята диаспора на чужда територия, може да бъде решаващ фактор. Някои режими са развили широкообхватни механизми за наблюдение чрез своите дипломатически мисии, чрез свързани организации (като културни фондации или религиозни институции) и чрез проникване в опозиционни политически прояви и групи в изгнание. Присъствието на местната общност и големината ѝ в държавата на убежище също могат да окажат евентуално въздействие по отношение на съобщаването на органите на държавата на произход. Властите могат също така да научат за дейността на кандидата чрез наблюдение на онлайн дейности (вж. точка [3.7. 'Политическо мнение, изразено чрез социалните медии'](#)).

- **Проверки на завърналите се лица.**

В определени държави на произход гражданите, които се връщат в държавата си, могат да бъдат подложени на процес на проверки от техните органи само поради това, че са пребивавали в чужбина и/или поради специфичните им лични обстоятелства (напр. студенти, незаконно напуснали, принудително завърнали се). Следователно проверката на връщащите се лица може да увеличи вероятността властите да задълбаят в миналото на кандидата и да открият дейностите му на място. Освен това е възможно други членове на диаспората да бъдат разпитвани при завръщането им и по този начин властите могат да получат информация за граждани, които са политически активни в чужбина. За конкретни насоки, свързани с връщането, вж. точка [3.3. 'Политическо мнение, приписвано поради \(неправомерно\) пребиваване в чужбина'](#).

- **Общо третиране на определени групи.**

Ако кандидатът принадлежи към определена група, която вече е обект на наблюдение от страна на правителството, като например етнорелигиозно малцинство, това също може да увеличи вероятността дейностите на кандидата да бъдат идентифицирани от властите.

Въпреки че индивидуалните изявления и обстоятелства на кандидата са от първостепенно значение при оценката на елемента „дейности“, от решаващо значение е да се разгледа съответната ИДП, когато се проучват елементите, отнасящи се до самите власти (т.е. наблюдение, проверки и общо третиране на определени групи).

Обобщение на основните положения

Когато субектът, извършващ преследване е недържавен субект (като милиции, общностни групи, политически партии), факторите, които трябва да се вземат под внимание, за да се прецени дали е вероятно той да знае за дейностите на кандидата, може да се различават значително от тези, които се отнасят за държавните субекти, в зависимост от средствата на недържавния субект. Ако недържавните субекти не са добре структурирани или имат слабо влияние върху своята територия или общност, може да е необходимо кандидатът да обясни по-подробно каква е вероятността тези субекти да научат за неговите дейности.

3.6.3. Теми за проучване по време на индивидуалното интервю

В допълнение към разглеждането на теми, които се отнасят до различни форми на политическо изразяване, следните теми могат да бъдат от особено значение за молби, възникващи на място на основание „политическо мнение“.

Примерни теми, които да се проучат във връзка с първоначално подадени молби (продължаващи или нови дейности)

- Хронология, място, естество и видимост на всички политически дейности на кандидата.
- Ако кандидатът посочва предишни дейности в държавата на произход, имал ли е преди проблеми със субекта, извършващ преследване? Какви са причините кандидатът да не напусне страната си тогава въпреки тези проблеми към онзи момент?
- Ако кандидатът споменава за предходни дейности в държавата на произход, но ги е преустановил преди да напусне, какви са били причините за това прекратяване?
- Ако кандидатът не е бил политически активен в държавата на произход, какви са причините за това?
- Дори ако кандидатът никога не е изразявал политическото си мнение в държавата на произход, имало ли е ситуации/инциденти, които са го накарали да осъзнае „политическото си съзнание“ в държавата на произход (напр. конфликт с властите, несправедливо отношение, политически прояви)? Ако е така, какви са причините да се въздържа от политическа активност?
- Ако кандидатът посочва страх от властите, следва да се проучат познанията на кандидата относно отношението на властите към политическите активисти, включително за примери за политически активисти и тяхната съдба.

Примерни теми, които да се проучат във връзка с последващи молби (нови или по-интензивни дейности)

- Обяснения за хронологията на политическата дейност: причини и решаващи фактори за новите или по-интензивни дейности.
- Ако кандидатът не е бил политически активен в държавата на произход, какви са причините за това?
- Дори ако кандидатът никога не е изразявал политическото си мнение в държавата на произход, имало ли е ситуации/инциденти, които са го накарали да осъзнае „политическото си съзнание“ в държавата на произход (напр. конфликт с властите, несправедливо отношение, политически прояви)? Ако е така, защо не е предприел действия по въпроса?
- Ако кандидатът твърди, че е бил политически активен преди подаването на последваща молба, но не го е споменал в първоначалната, какви са причините да не разкрие дейността си по-рано?
- Ако има противоречия с твърденията, направени от кандидата по време на първоначалната му молба (напр. твърдения относно политическите му убеждения или дейности, противоречащи си хронологии, основания за напускане на страната), помолете го да обясни.

Примерни теми, които да се проучат във връзка с осведомеността на субекта, извършващ преследване

- Защо кандидатът смята, че властите знаят или има вероятност да узнаят за неговите дейности?
- Известни ли са на кандидата някакви реакции от страна на властите спрямо неговите дейности? Разполага ли с някакви документни или други доказателства?
- Ако кандидатът споменава за наблюдение на гражданите в чужбина, какво знае той за методите за наблюдение на извършващия преследването субект?
- Знае ли кандидатът за лица, които са участвали в подобни дейности в чужбина и са били засечени от властите? Какво знае кандидатът за своята съдба?

3.7. Политическо мнение, изразено чрез социалните медии

Независимо дали на място или в държавата си на произход, кандидатите може да използват интернет, за да изразяват политическите си мнения. Интернет е мощно средство за изразяване, тъй като потенциалният обхват на публикуваното в интернет съдържание може да е доста голям.

Оповестяването на политическите възгледи чрез интернет може да осигури бърза и лесна видимост и изява на автора, независимо от реалната степен на политическата му ангажираност. Не всички публикации в интернет обаче достигат до своята потенциална аудитория по еднакъв начин и е възможно да имат много различна тежест от гледна точка на възприемането им от субекта, извършващ преследване.

Всеки отделен случай е уникален и за изразяването на политически мнения в интернет са приложими правилата за оценка на доказателствата. Настоящият раздел няма за цел да повтаря елементи, които са разгледани в разделите по-горе или в посоченото по-долу практическо ръководство за оценка на доказателства ⁽⁶⁸⁾. Въпреки това в този раздел могат да бъдат намерени някои признаци, които се отнасят конкретно за тази тема:

- да се прави оценка дали изразено в социалните медии мнение може да се счита за политическо от субекта, извършващ преследване;
- да се прави оценка дали субектът, извършващ преследване може/е вероятно да знае или знае за мнението, изразено чрез социалните медии.

3.7.1. Изразеното в социалните медии мнение възприема ли се като политическо мнение от субекта, извършващ преследване?

Правилното познаване на положението в държавата на произход е от основно значение, за да може да се реши дали потенциалният извършващ преследване субект би възприел публикация в интернет като политическо мнение.

Обобщение на основните положения

Следва да се има предвид, че това, което на пръв поглед изглежда аполитично, в социалния и политически контекст може да се разглежда като изява на политическа позиция (вж. точка [1.2. 'Какво е „политическо мнение“ в контекста на международната закрила?’](#)). Например публикуването в социалните медии на собствения опит от медицинско обслужване в държавна болница по време на пандемия може да бъде сметено от здравните органи в националния политически и социален контекст за критика, насочена срещу способността на националните власти да изпълняват задълженията си към своите граждани, и да бъде възприето като политическо мнение.

а) Каква е официалната реторика на субекта, извършващ преследване по отношение на социалните медии? Каква е неговата „киберосведоменост“?

Начинът, по който потенциалният субект, извършващ преследване използва, управлява и разглежда социалните мрежи, дава ценни сведения за това как той възприема социалните медии като цяло и дейностите, които извършват в тях отделните лица: Какви са предназначенията за това средства? Какви са инструментите, които се разработват, и стратегиите, които се използват от субекта, извършващ преследване във връзка със социалните медии? Какъв е официалният му разказ във връзка със социалните медии?

⁽⁶⁸⁾ EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г. (предстои актуализация).

Разглеждат ли се те като стратегически комуникационен и политически инструмент, например?

б) Съществува ли конкретна правна рамка за използването на социалните медии?

Възможно е властите да упражняват широкообхватен контрол над съдържанието, достъпно в интернет, и дори да стигат до прекъсване на възможността за свързване с интернет на тяхна територия, за да избегнат споделянето или публикуването на мнения или информация както в страната, така и извън нея.

Когато използването на (някои) социални медии е ограничено със закон или е криминализирано, това е категоричен признак за (политическото) значение, което субектът, извършващ преследване придава на изразяването на мнения чрез социалните медии. Ако се твърди, че основанието за такива ограничения е националната сигурност или общественият ред, това обикновено е категоричен признак, че забраненото използване на социални медии се възприема като политическа дейност. Това се отнася също за случаите, в които злоупотребата със социални медии е криминализирана, в зависимост от това какво на практика се счита за злоупотреба.

в) Наблюдават ли се дейностите в социалните медии?

Потенциалните извършващи преследване субекти могат да въведат инструменти и процедури за проследяване, следене и възпрепятстване на нежелани политически позиции. Има вероятност наблюдаваните от извършващия преследване субект онлайн дейности да се възприемат като имащи определено (политическо) значение в зависимост от общия и индивидуалния контекст.

3.7.2. Знае ли извършващият преследване субект за публикацията(ите) в социалните медии?

а) Наблюдение на дейностите в социалните медии от страна на субекта, извършващ преследване

Обхватът на наблюдението и неговата ефективност са показател за вероятността определени онлайн публикации да бъдат набелязани и да привлекат вниманието на субекта, извършващ преследване. Дейностите по наблюдение могат да бъдат общи, т.е. да се наблюдават всички възможни „подривни“ дейности, или да са насочени към конкретни групи, за които се смята, че са с критичен профил, като например журналисти, активисти и инфлуенсъри.

Субектът, извършващ преследване може да разполага с доста елементарни технически средства за наблюдение или, напротив, с високоразвити системи за информационни технологии и алгоритми. Колкото по-усъвършенствани са използваните инструменти, толкова по-голяма е вероятността извършващият преследване субект да познава или да е възможно да познава онлайн дейностите, които наблюдава.

б) Какво е покритието на публикацията?

Публикациите в интернет могат да имат значителен зрителски потенциал. Но само защото съществува такъв потенциал не означава, че всяка публикация в интернет има голяма аудитория и че тази аудитория включва субекта, извършващ преследване. Ще е необходимо да се провери обхватът на публикацията на кандидата в интернет. Този обхват ще зависи както от а) поведението на субекта, извършващ преследване (активно ли търси такива публикации?), така и от б) публичността, дадена на публикацията от автора (как и къде е направена публикацията и какъв е нейният обхват дори за по-пасивния зрител?). След това в) достъпността и г) наличността на публикацията в интернет също могат да бъдат добри показатели за това дали субектът, извършващ преследване може да узнае за нейното съществуване.

Необходимо е да бъдат взети предвид всички относими общи и индивидуални обстоятелства, както и евентуални обяснения, които кандидатът дава, преди да се направят заключения относно вероятността извършващият преследване субект да знае за дадена публикация. Процесът на проучване се основава на съчетаването на всички различни фактори и е необходимо оценката да бъде направена, като се отчита контекстът на държавата на произход.

- а) Когато субектът, извършващ преследване има **политики за активно наблюдение** на онлайн публикации от вида на публикуваните от кандидата, вероятността извършващият преследване субект да знае за тях ще бъде по-голяма. Това важи дори когато настройките за публичността на публикацията(ите) на кандидата са съразмерно ограничаващи.
Ако субектът, извършващ преследване проявява по-пасивно поведение, вероятността да разбере за публикацията ще бъде по-малка и ще зависи повече от популяризирането на самата публикация, а не толкова от поведението на субекта, извършващ преследване.
- б) Самото **разпространение/видимостта на публикацията** може да зависят от няколко фактора. Необходимо е да се потърсят признаци, които да позволяват да се разберете каква е вероятността информацията да е достигнала или да е възможно да достигне до извършващия преследване субект. Въпросът е: „Публикацията със сравнително висока поверителност ли е (с ограничен брой на виждащите я или с ограничен потенциал) или според използваните медии и наличните инструменти, е предвидена да бъде видяна от голям брой хора, или е била разпространена по друг начин в интернет извън намерението на автора?“.
 - Някои интернет страници позволяват да се видят **броят на разглежданията, на харесванията** и т.н. Това може да даде представа за броя на хората, които са достъпили публикацията. Следва да се има предвид, че на някои уеб страници броят на разглежданията не отразява броя на различните лица, които са видели публикацията, а по-скоро броя на посещенията на страницата. Това означава, че множество посещения от едно и също лице, включително от самия автор, ще се отчитат за различни разглеждания. Броят на разглежданията е един от факторите, които следва да се вземат предвид, но „важността“ на този брой ще зависи от националния контекст, а вероятно и от други фактори като колко отдавна са направени (напр. голям брой

разглеждания отпреди много години може да се считат за по-малко значими от по-малък брой скорошни разглеждания).

- **Броят на „последователите“ на автора**, ако е приложимо, може да даде представа за броя на възможните разглеждания. Фактът, че дадено лице е последвано от голям брой хора повишава вероятността неговите публикации да се разглеждат и мненията му да се познават и споделят.
- **Важността на вида на използваната медия и нейното въздействие.** В интернет не всички медии имат еднакво въздействие и обхват. Необходимо е да се вземе предвид медията, в която е направена публикацията. Дали е публикувана на уебстраницата на популярен вестник или в частен блог? Когато се познава функционирането на различните социални медии (Facebook, YouTube, Instagram, TikTok и др.) и влиянието на всяка медия в държавата на произход, ще може да се направи оценка на потенциалния обхват на публикацията. Не е едно и също да се публикува в личен или частен блог и да се напише статия в блога на опозиционна партия. Второто вероятно ще бъде последвано от повече хора (и конкретно от извършващия преследване субект), докато първото може да остане доста поверително.

в) **Достъпност.** Кой има достъп до тази информация и лесно ли може да се получи достъп до нея?

Публикациите в интернет невинаги са предвидени да бъдат виждани от всички. Следователно е необходимо да се провери дали страницата е публична и степента на публичност или дали е останала с частен характер, или има ограничения за броя на виждащите я (напр. (някои) „приятели“, абонати на бюлетин), и доколко информацията може да бъде споделяна с допълнителни получатели (напр. дали е възможно страницата да се споделя по електронен път).

Друг въпрос, който може да бъде зададен, е дали всеки би могъл да се натъкне на информацията, случайно или чрез обикновено търсене, или тя е толкова трудна за намиране, че само тези, които имат много подробна информация за нея биха я намерили/видели.

Пример

Например ако кандидатът е направил само една публикация и е необходимо да се въведе много специфична или дълга информация или ключови думи в търсачката, или да се търси по точни фрази (като понятието за търсене се постави в кавички), за да може да се намери публикацията, или ако е необходимо да се знае URL адреса за достъп до публикацията, е много малко вероятно някой, който не разполага с цялата тази информация да попадне на тази публикация. Поради това тя не се счита за широко оповестена информация.

г) **Наличност.** Страницата все още ли е достъпна в интернет? Авторът може да заличава страници или да променя съдържанието, след като то е било публикувано. Когато кандидатът се позовава на публикации в интернет, трябва да се обърне внимание на начина, по който кандидатът предоставя информацията на служителя по случая. Само разпечатка на интернет страница ли представя кандидатът? Тази страница все още ли е налична в интернет и ако

не, защо? Ако тя вече не е налична в интернет, може да е интересно да се проверят причините, поради които тази публикация все още може да е от значение като доказателство за материален факт или как тя може да е показател за риск за кандидата при завръщане.

Следва да се има предвид обаче, че електронните доказателства оставят кибер отпечатък и могат да имат безкраен живот, което позволява публикациите да бъдат намерени или възстановени дори след като авторът ги е изтрил.

Обобщение на основните положения

Следва да не се забравя, че е необходимо всички критерии да се разглеждат заедно. Например публикация, която е била изтрита по време на бягството или която е била онлайн за кратък период от време, може да е известна на субекта, извършващ преследване, в зависимост от равнището на наблюдение, което прилага.

3.7.3. Моделите на репресия като индикатор за бъдещ риск

Рискът при завръщане, свързан с публикации в социалните медии, ще зависи, наред с другото, от дейностите по наблюдение (вж. по-горе) и моделите на поведение на субекта, извършващ преследване, които могат да се определят въз основа на ИДП по отношение на конкретни (или всички) онлайн дейности. Повтарящи се действия на репресия подсказват как извършващия преследване субект реагира на използване на социалните медии, което счита за нежелано. Такива модели могат да включват например задържане, малтретиране, конфискация на свързани материали (компютри/телефони), настояване за получаване на пароли за социални мрежи, задължаване за ангажиране да не се използват социални мрежи повече или провеждане на наказателно производство.

3.7.4. Практически съображения във връзка със събирането на информация и оценката на доказателства

а) Преди провеждането на индивидуалното интервю

Ако кандидатът вече е посочил конкретни публикации в интернет като доказателство по време на етапа на регистрация/настаняване, може да се извърши подготвително проучване.

Ако преди индивидуалното интервю служителят по случая сам (или чрез специализирана служба в администрацията, ако има такава) потърси публикацията(ите) в интернет, това ще спомогне да се подготви със съответните въпроси, които да зададе на кандидата във връзка със съдържанието и причините за публикацията. Също така това ще позволи да се прецени доколко е лесен достъпът до тази информация и дали е налична, а по време на интервюто ще могат да се представят на кандидата елементите, които предварително са намерени онлайн. Възможно е да е по-трудно да се проучи и да се направи оценка по време на интервюто, ако тогава има ограничен достъп до интернет. Всяка стъпка, която може да се предприеме преди провеждането на индивидуалното интервю, ще помогне много.

Важно е да се вземат всички необходими мерки за сигурност, приложими в съответната администрация, преди да се достъпи до съдържание в интернет. Препоръчително е да се направи консултация със службата по информационни и комуникационни технологии, за да се провери какво е разрешено. По-долу са дадени примери за такива мерки.

- Проверка дали системата за сигурност на устройството, което се използва за достъп до информацията, е актуална.
- Мерки за предпазване от излагане на риск. Например препоръчително е да се използват фиктивни акаунти за вход в социалната медия, а не собствени идентификационни данни, с цел да се избегне идентифициране на лицето.

б) Доказателствена сила

Когато се оценяват доказателства, събрани в социалните медии, трябва да се имат предвид техните характеристики, преди да се правят заключения относно доказателствената им сила. Има по-висок риск това съдържание да е неточно, предубедено, умишлено подвеждащо или несигурно. Освен това съдържанието в социалните медии често е генерирано от потребители. Когато се оценява информация, получена чрез акаунти в социалните медии, трябва да се обръща специално внимание на установяването на източника и на кръстосаната проверка на съдържанието⁽⁶⁹⁾. Самоличността на автора на публикацията и личните акаунти могат лесно да бъдат присвоени. Информацията в социалните медии може също така да се променя лесно. Допълнителна информация по тази тема може да бъде намерена в практическите ръководства на ЕУАА относно оценката на доказателства и използването на ИДП от служителите по случаи⁽⁷⁰⁾.

в) Видеоклипове и изображения в интернет

Кандидатът може да представи публикувани в социалните медии видеоклипове или изображения, за да обоснове молбата си. Тези видеоклипове или изображения, както и всяко друго съдържание, което се публикува в интернет, могат да бъдат или публикация на самия кандидат (видеоклип или изображение, които са негово дело), или публикация, в която кандидатът твърди, че е показан като обект върху изображенията (например кандидатът твърди, че е бил заснет или фотографиран по време на политическа демонстрация). Първият случай като цяло е обхванат в раздел [3.7.2.б\) 'Какво е покритието на публикацията?'](#) (макар че е приложим и за двата случая). Съдържанието на настоящия раздел е свързано с втория случай, в който кандидатът твърди, че може да бъде забелязан на видеоклип или изображения, публикувани в интернет.

⁽⁶⁹⁾ EASO, [Практическо ръководство относно използването на информацията за държавата на произход от служителите, работещи по случаи при разглеждането на молби за убежище](#), 2020 г., стр. 56.

⁽⁷⁰⁾ EASO, [Практическо ръководство: Оценка на доказателства](#), март 2015 г. (предстои актуализиране); EASO, [Практическо ръководство относно използването на информацията за държавата на произход от служителите, работещи по случаи при разглеждането на молби за международна закрила](#), 2020 г., стр. 56.

Необходимо е да се провери с кой материален факт имат връзка видеоклипът/изображенията като доказателство. След това следва да се направи оценка какво се вижда и какво заключение може да се направи от изображенията. Ако е възможно, изображенията следва да се гледат заедно с кандидата, за да може той да ги описва, а служителят по случая да може да задава въпроси на кандидата и да прецени доказателствената сила на видеоклипа/изображенията.

Необходимо е да се обмисли дали могат да бъдат определени обстоятелствата на проявата, по време на която са направени снимките и кои са съответните елементи, които дават възможност да се стигне до това заключение. Следва да се има предвид, че съдържание от интернет трябва да се оценява предпазливо.

Например наличието на видеоклип или снимка, на която хора маршируват със знаме, не означава непременно, че тези, които държат знамето, са марширували по време на конкретната проява, която е посочил кандидатът. Необходимо е да бъдат намерени други ориентирни, за да се определи контекстът, в който са заснети изображенията, преди да може да се стигнете до заключение относно предоставените доказателства и връзката им с материалния факт, който се предполага, че подкрепят.

Съвети

- За улеснение при гледането на видеоклипа може да се попита кандидатът за точния момент, в който се появяват съответните изображения в него (час, минута и секунда). Всъщност понякога кандидатите се позовават на изображения, които не могат лесно да бъдат идентифицирани във видеоклипа, най-вече когато лицето/лицата не са лесно разпознаваеми и видеоклипът е дълъг.
- Препоръчително е при търсене в социалните медии да се правят снимки на екрана на съответните публикации, като се внимава да се вижда датата, на която е посетена страницата. След това екранните снимки могат да бъдат приложени в досието на кандидата. По този начин ще се предотврати загубата на информация, ако кандидатът (или някой друг) заличи публикациите преди провеждането на индивидуалното интервю или преди издаването на окончателното решение.

Когато кандидатът твърди, че се вижда на видеоклип, трябва да се прецени дали кандидатът може да бъде разпознат. Добре е да се отговори на въпроса дали е възможно да се разпознаят физическите характеристики на кандидата и дали той може да бъде идентифициран (т.е. дали субектът, извършващ преследване би разбрал, че това лице е кандидатът?). Дори ако кандидатът може да бъде разпознат и идентифициран от близки хора, това не означава, че трета страна ще може да идентифицира лице, което не търси активно. В някои случаи идентификатори може да присъстват и на друго място (напр. чрез означения върху видеоклипа, означения в описателните елементи на видеоклипа, бележки).

■ Служба за публикации
на Европейския съюз

